Carl Asschenfeldt-Hansen

Gullgruben: Første Korinterbrev

En bibelforklaring (1902–03)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Carl Asschenfeldt-Hansen: *Gullgruben: Første Korinterbrev* (En bibelforklaring (1902–03)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Innledning til Første korinterbrev 1
330. Hilsen til korinterne og takk til Gud for menigheten og den nåden Gud hadde gitt den. Formaning til enighet (1,1–16) 3
331. «Ikke med vise ord, for at Kristi kors ikke skulle tape sin kraft» (1,17–31) . . 7
332. Paulus' forkynnelse: Jesus Kristus og ham korsfestet, en forkynnelse med Ånds og krafts bevis (2,1–5) 10
333. Guds ord har også en underfull visdom, men den er bare tilgjengelig for dem som har Guds Ånd (2,6–16) 12
334. Paulus refser korinterne fordi de satte mennesker for høyt, enda de bare var Guds tjenere, hver med sin gjerning og sitt ansvar overfor sin felles Herre (3,1–9) 15
335. Forskjellen i det arbeidet de ulike tjenerne gjør når menigheten bygges opp, og ansvaret som følger av det (3,10–17) 17
336. «Alt hører dere til – men dere hører Kristus til» (3,18–23) 21
337. Den rette vurderingen av evangeliets forkynnere som Kristi tjenere og Guds husholdere (4,1–5) 23
338. Formaning til ydmykhet: «Hva har vel du som du ikke har fått?» (4,6–13) 25
339. Et faderlig sluttord i denne saken: «Guds rike består ikke i ord, men i kraft» (4,14–21) 27
340. Apostelen refser menigheten fordi den ikke hadde holdt alvorlig tukt med en mann som levde i hor, og pålegger den å støte ham ut og slik rense seg fra urenheten (5,1–8) 29
341. Apostelen forklarer nærmere en uttalelse i det forrige brevet om hvordan de skulle stille seg til slike som ble kalt brødre, men likevel levde i synd (5,9–13) 31
342. Paulus peker på enda en skamplett på menigheten: at de hadde rettssaker med hverandre, og det for hedenske dommere (6,1–11) 33
343. Advarsel mot det skammelige misbruket av den kristne friheten når det gjelder hor (6,12–20) 36
344. Om ekteskap, ugift stand og skilsmisse (7,1–16) 39
345. Om å bli i den stand en var i da en ble kalt (7,17–24) 43
346. Er det tilrådelig å gifte seg? Særlig om jomfruer og enker (7,25–40) 46
347. Broderkjærligheten må ta hensyn til den svake bror i bruken av den kristne friheten. Heller gi avkall på sin ytre rett enn å volde sin bror anstøt (8,1–13) 49

348. Paulus viser til seg selv og sin tjeneste i evangeliet som eksempel: Av åndelige hensyn gav han avkall på sin ytre rett (9,1–18) 52
349. «For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen.» Løpet på banen (9,19–27) 55
350. Også fedrenes eksempel fra ørkenvandringen er en advarende pekefinger: Selvfornektelsens kamp er nødvendig hvis målet skal nås (10,1–13) 58
351. «Dere kan ikke drikke av Herrens beger og onde ånders beger» (10,14–22) 61
352. Det avsluttende svaret på spørsmålet om å spise offerkjøtt ved private måltider (10,23–11,1) 63
353. Apostelen refser at kvinnene ved de kristnes gudstjenestlige samlinger brøt den skikken å ha hodet tildekket, en skikk som var sømmelig i den tiden og også hadde åndelig betydning (11,2–16) 65
354. Apostelen refser korinternes dårlige framferd ved kjærlighetsmåltidene og ved nattverden som fulgte etter (11,17–26) 69
355. Det store ansvaret ved en uverdig nattverdgang (11,27–34) 72
356. Apostelen innleder en betraktning om Åndens ulike nådegaver med å fastsette visse kjennetegn på Den Hellige Ånds tale (12,1–3) 74
357. Det er forskjell på nådegaver, men Ånden er den samme (12,4–11) 77
358. De forskjellige nådegavene virker sammen til menighetens beste, slik lemmene på et legeme virker sammen til legemets beste. Derfor må ingen nådegave ringeaktes (12,12–31) 79
359. Kjærlighetens ypperlighet (13,1–7) 82
360. Kjærligheten er evig og blir når alle de særlige nådegavene viker for det fullkomne (13,8–13) 85
361. Den profetiske gaven og dens fortrinn framfor tungetalen (14,1–19) 87
362. «Vær ikke barn i forstand! Vær småbarn i ondskap» (14,20–26) 90
363. «La alt skje sømmelig og med orden!» (14,27–40) 92
363. Mot falsk lære om de dødes oppstandelse peker Paulus først på Kristi oppstandelse, stadfestet ved Skriftene og de mange vitnene, blant dem også apostelen selv (15,1–11) 95
364. Hva følgen ville bli om Kristus ikke var oppstått, og hvilket seiershåp om livet Kristi virkelige oppstandelse gir alle hans troende (15,12–28) 98
363. Oppstandelseshåpet kan ikke skilles fra kristenlivet uten at livet blir undergravd (15,29–34) 102
366. Med hva slags legeme står de døde opp? Det åndelige legemet i bildet av den himmelske (15,35–49) 104
367. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? (15,50–58) 107
368. Om innsamlingen til de hellige i Jerusalem og apostelens komme til Korint. Noen ord om Timoteus og Apollos. Et formaningsord (16,1–14) 109
369. Et kjærlig ord om tre av vennene i Korint. Avslutningshilsen (16,15–24) . 112
Om Carl Asschenfeldt-Hansen 114

Innledning til Første korinterbrev

Det var på den andre misjonsreisen at Paulus kom til Korint første gang, og vi viser her til forklaringen av Apg 18. På grunn av sin særegne beliggenhet hadde Korint fra eldgammel tid vært en stor og rik handelsby. Med sine to havnebyer, Kenkreæ i øst og Lekaion i vest, var den blitt et midtpunkt for handelen mellom Østen og Vesten. I Hellas' kamp mot det fremstormende Rom hadde Korint spilt en framtredende rolle. Men det endte med at byen i år 146 f.Kr. ble fullstendig ødelagt av de romerske legionene. Hundre år senere ble den likevel bygd opp igjen, og den reiste seg snart til sin tidligere glans.

Men ved siden av all rikdommen og overfloden var Korint nesten bunnløst fordervet i synd og last. Byen hadde et tempel for Afrodite, og de tusen prestinnene der var like mange skjøger. Selv blant hedningene gjaldt Korint for et lastefullt sted. Byen pralte også med litt filosofisk lærdom. Men byens vismenn søkte ikke sannheten for å gi den noen makt over hjerte og liv. De søkte den bare til egen atspredelse og nytelse (se 1 Kor 1,19–21).

Det som gav Korint mye av glansen, var de såkalte kampleker. De ble holdt på landtangen som skilte det østlige og det vestlige havet fra hverandre, på det stedet der tangen var smalest (knapt tre fjerdingvei bred). Hvert annet år samlet hele Hellas' ungdom seg her for å kjempe om seierskransen. Av 1 Kor 9 forstår vi at Paulus har lagt merke til dette særegne skuespillet. For ham ble det et bilde på et Guds barns kamp for å vinne den evige seierslønnen.

Nå er Korints gamle glans fullstendig falmet, ja, byen er nesten helt forsvunnet. Det var sannsynligvis i år 52 at Paulus kom til denne byen første gang, fra Aten. I Apostlenes gjerninger hører vi hvordan det snart kom til brudd med de aller fleste jødene. Men vitnesbyrdet hans fikk stor inngang blant hedningene, og han fikk forkynne evangeliet der i nesten to år. Etter at Paulus hadde forlatt Korint, kom den skriftlærde og veltalende Apollos dit (se Apg 18,24–28) og bygde videre på den grunnvollen Paulus hadde lagt.

Paulus selv hadde tatt fatt på arbeidet i Korint med stor visdom. Korinterne lot seg så lett blende av ytre visdoms prakt. Derfor hadde han med vilje forkynt korsets evangelium rett fram og holdt seg borte fra alt som kunne kalles «visdoms overtalende ord». Apollos derimot ble, uten at han ville det, tatt til inntekt av en del av menigheten i Korint på grunn av sin ytre lærdom og veltalenhet. Det gjaldt dem som ennå hadde den gamle lysten på de prektige visdomsordene i seg.

Dessuten nådde også trangsynte jødekristne til Korint, disse som forfulgte Paulus overalt. For å fortrenge Paulus stilte de opp apostelen Peter som den eneste rette hovedapostelen. Slik oppstod det, som vi hører, forskjellige partier blant de troende (se 1 Kor 3–4). I tillegg snek det seg inn synder mot kyskheten i menigheten, uten at den grep inn med den tukten som trengtes. Den moralsk forpestede luften rundt de kristne fristet dem til å ta lettere på den slags synder.

Av 2 Kor 13,1–2 (se også 1 Kor 16,7) går det fram at Paulus under sitt treårige opphold i Efesos tok en kort tur til Korint. Senere skrev han et første brev til korinterne, som vi riktignok ikke har (se 1 Kor 5,9). I det formante han dem til å holde strengere tukt. Av 1 Kor 7,1 ser vi at korinterne også skrev et brev til Paulus med forskjellige spørsmål. Fra Korint kom det dessuten flere over til Efesos og fortalte ham en del om tilstanden.

Menigheten i Korint var rik på Åndens nådegaver, men det var også mye sørgelig å se. Så skrev Paulus dette lengre brevet, som vi har under navnet Første korinterbrev. Det er et brev som virkelig gir oss et innblikk i hans store, kjærlige apostelhjerte. Brevet er skrevet mot slutten av oppholdet hans i Efesos, antakelig omkring påsketid i år 57 (eller 58). Det er ikke et læreskrift, men helt igjennom et skrift fremkalt av en bestemt anledning, av forholdene slik de var i Korint. Men nettopp derfor er det svært lærerikt. At brevet er ekte, er det ingen tvil om.

Når det gjelder innholdet, begynner Paulus med den vanlige hilsenen og takken til Gud for den nåden menigheten hadde fått (1,1–9). Så tar han først fatt på de forskjellige «retningene» som hadde dannet seg. Det var blitt hele fire partier. Noen påberopte seg Paulus som sin veileder, andre Apollos, atter andre ropte på Peter, påvirket av de jødekristne vranglærerne. Endelig var det en fjerde gruppe som vraket alle menneskelige lærere og bare ville kalle seg etter Kristus. Men også disse siste stod på et standpunkt med mye kjødelig uforstand (1,10–4,21).

Deretter taler han om de sørgelige fallene i utukt som hadde funnet sted i menigheten (kap. 5), og irettesetter dem for at de var så slappe.

I kap. 6 skammer han dem ut fordi de førte saker for hedenske domstoler, og samtidig advarer han dem enda en gang mot å se lettvint på løsaktighet. I kap. 7 svarer han på forskjellige spørsmål om ekteskapet og den ugifte stand. I kap. 8–10 tar han opp spørsmålet om kjøttet av dyr som var ofret til avgudene. Noen mente de godt kunne spise det, mens andre var svært betenkt over å gjøre det. I den forbindelse kommer Paulus inn på hvordan den kristne friheten skal brukes generelt.

I kap. 11 omtaler han forskjellige ting som gjelder kvinnenes klesdrakt ved gudstjenestene, og han refser misbruk ved kjærlighetsmåltidene og nattverden. I kap. 12–14 taler han om Åndens forskjellige nådegaver og den rette bruken av dem. Endelig taler han i kap. 15 om de dødes oppstandelse. Så slutter han i kap. 16 med noen ord om en innsamling til hjelp for den fattige mormenigheten i Jerusalem, og med forskjellige meldinger og hilsener.

330. Hilsen til korinterne og takk til Gud for menigheten og den nåden Gud hadde gitt den. Formaning til enighet (1,1–16)

Allerede i innledningen til hele brevet (v. 1–3) klinger det toner som skal forberede lesernes hjerter på formaningene som kommer. Paulus understreker sterkt sin stilling som en rett og virkelig Herrens apostel (v. 1). Han understreker også menigheten i Korints ansvarsfulle stilling som «helliget i Kristus Jesus», det vil si skilt ut fra den syndige, urene verden til livet i Kristus, for å bære det hellige navnet i kraft av Guds nådekall.

Og han understreker at alt dette hadde de ikke for seg selv. De var bare en del av det store brorskapet som overalt («på hvert sted») påkalte vår Herre Jesu Kristi navn, «deres og vår Herre», føyer Paulus til. Slik minner han leserne enda sterkere om fellesskapet deres med hele den hellige, allmenne menighet.

Noen oversetter slik at «deres og vår» blir knyttet til «hvert sted». Da blir meningen: både hos dem og hos oss, både der leserne bodde, i Korint og omegn («deres sted»), og der Paulus og Sostenes ferdtes («vårt sted»). Tanken blir i det vesentlige den samme som vi nevnte ovenfor: Han understreker de kristnes fellesskap med alle andre kristne og motvirker dermed lysten deres til selvklokskap, til å stille seg på et eget standpunkt.

At Sostenes står ved siden av Paulus i innledningen, er helt i tråd med det apostelen pleier å gjøre i brevene sine. Snart tar han med én, snart flere. I Galaterbrevet nevnes til og med alle brødrene som var hos ham, ved siden av ham i innledningen. (De eneste unntakene er brevene til romerne og til efeserne, der Paulus bare har sitt eget navn i innledningen.)

Meningen med dette er åpenbart å minne den menigheten det gjelder, om at ikke bare han selv, men også brødrene som nettopp var i nærheten hans, fulgte forholdene der med inderlig oppmerksomhet. Slik kunne menighetene ta det som en sterkere advarsel eller en sterkere oppmuntring, alt etter hva brevet inneholdt.

Det forutsatte selvsagt at disse mennene var kjent og aktet i den menigheten det gjaldt. Broren Sostenes som er nevnt her, er kanskje den samme som syna-

gogeforstanderen med dette navnet som er nevnt i Apg 18,17, og som da senere er blitt en kristen. Men det er uvisst.

Hilsenen er den samme som i Romerbrevet, den skjønne hilsenen med nåde og fred fra Gud, vår Far, og Herren Jesus.

Før apostelen går over til formaningene, uttaler han likevel først, slik han pleier, sin takk til Gud for dem og for den nåden de hadde fått (v. 4–7). Og han uttaler sitt faste håp om at den trofaste Gud som hadde kalt dem, også ville styrke dem inntil enden (v. 8–9).

Det er en del å lære av denne takken. For det første at vi alltid har noe å takke Gud for når det gjelder troende mennesker, selv om det kan se mørkt ut med dem på mange måter. Og det er godt å begynne med å takke, så takken ikke blir glemt. Dernest skal vi legge merke til den kjærlige visdommen og hellige takten apostelen viser. Han føyer ikke straks til noe klanderverdig, men nøyer seg foreløpig med å uttale det han hadde å glede seg over ved denne menigheten. Det måtte på én gang både åpne hjertene hos korinterne og ydmyke dem.

Likevel krenker Paulus ikke sannheten det minste i denne takken. Det han takker for, er ikke deres personlige forhold, slik som i Rom 1,8. Han takker for dem selv som troende, nemlig for den Guds nåde som var gitt dem (v. 4). Han takker for de rike nådegavene Gud hadde skjenket dem ved Jesus Kristus, nådegave «på all tale og all kunnskap». Det vil si nåde til å tale Guds ord og ha innsikt i det. Ved det var vitnesbyrdet om Kristus blitt grunnfestet blant dem. For at de hadde fått del i de forskjellige nådegavene, ble jo en stadfestelse, et segl på evangeliets sannhet (v. 5–7).

Paulus setter denne nådefylte tilstanden i menigheten i forbindelse med at den venter på Kristi åpenbarelse. Og det er en dyp sammenheng mellom et levende, våkent håp og evnen til å ta imot Guds nådegaver. Jo mer en innretter seg som om Kristi åpenbarelse ligger langt ute i det fjerne, desto trangere blir også hjertet til å åpne seg for Guds nåde. Dette siste, at menigheten i Korint levende ventet på Herrens åpenbarelse, er det eneste Paulus her sier om lesernes personlige forhold.

Resten av takken gjelder det Gud hadde gitt dem, og det han i sin trofasthet ennå ville gi dem: at han ville styrke dem inntil enden, slik han hadde kalt dem. «Vår Herre Jesu Kristi dag» betegner Herrens gjenkomst (v. 8–9).

Etter denne kjærlige og likevel så vise innledningen går Paulus nå over til det han hadde på hjertet. Aller først tar han fram det ulykkelige partivesenet. Han behandler det grundig, fordi enighet mellom de hellige er en betingelse for at livet skal trives. I denne utviklingen tar han anledning til å uttale seg generelt om den stillingen ordets forkynnere har overfor menigheten, og om menighetens stilling til dem. Samtidig begrunner han den måten han selv hadde opptrådt og virket på i Korint. Dette avsnittet slutter først med 4,21. Det begynner her i 1,10–16 med en inntrengende, mer generell formaning til enighet (v. 10).

Uttrykket «forenet» (v. 10) gjengis riktigere med «fullt beredt».[1] Først når hjertene smelter sammen til ett hjerte, er de hellige fullt beredt. Det var Herrens bønn at de troende måtte være ett, slik han og Faderen er ett. Når det

[1] NB: «fast forenet».

står «i samme sinn og samme tanke», utelukker ikke det en velvillig samtale mellom Guds barn om hva som er det rette. Det som advares mot, er de bitre meningsforskjellene som setter brorkjærligheten i fare og samtidig fører skam over Kristi navn utad.

Paulus innleder formaningen med å vise til vår Herre Jesu Kristi navn, dette ene store navnet som jo måtte binde alle de hellige sammen. Ti ganger nevnes vår Herre Jesu Kristi navn i de ti første versene. Det står også i motsetning til all den talen om menneskenavn som var kommet opp blant korinterne.

I v. 11–12 begrunner han formaningen sin ved å vise til de meldingene han hadde fått gjennom Kloes folk. Kloe har sannsynligvis vært en kristen i Korint, og folkene hennes har vært på besøk i Efesos. Meldingen gikk ut på dette sørgelige: Det fantes ikke noen av menighetens lemmer som ikke hadde sluttet seg til ett av de fire partiene.

Det siste partiet, der de sa: «Jeg til Kristus», betegnet slike som var så ergerlige over alle disse menneskenavnene som skilte vennene fra hverandre, at de med en viss forakt helt forkastet ethvert hensyn til menneskelige lærere. Det var jo også kjødelig, for disse lærerne var jo sendt av Herren.

Paulus dømmer hele denne splittelsen med det kraftige ordet: «Er Kristus blitt delt?» (v. 13). For å vise hvor tåpelig det er å knytte seg til menneskenavn, spør han videre om det da var Paulus som var korsfestet for dem, eller om de var døpt til Paulus' navn. Under disse omstendighetene må han takke Gud for at han bare i ganske få tilfeller selv hadde døpt noen i Korint. Da skulle i det minste ingen kunne mene at han hadde gjort dem som ble døpt, særlig forpliktet overfor seg selv (v. 14–16).

Denne overvurderingen av mennesker, slik at en kaller seg etter et menneskes navn, har jo ofte gjentatt seg i kirkens historie. Vi skal ikke, som det fjerde partiet i Korint, forakte de redskapene Herren har sendt oss, eller glemme dem. Men vi skal vokte oss for å la oss verve under et menneskes fane. Det er et sunnhetstegn i en åndelig bevegelse når en unngår slikt.

At verden, som ser på troslivet som menneskeverk, stadig vil kalle Herrens venner etter ytre navnemerker, kan jo ikke undre oss. Men la oss selv holde det klart at verken det å slutte seg til Indre Misjon eller til Luther behøver å være det samme som livet i Herren.

Det gjelder å takke for Herrens redskaper, men likevel nå igjennom til det selvstendige samfunnet med Herren. Jesu Kristi navn er det eneste som kan smelte hjertene sammen. Og bare når vi ser hans nåde i de redskapene han sender oss, får vi den rette velsignelsen gjennom dem. Derfor kaller døperen Johannes det sin fullkomne glede at folk gikk fra ham til Herren selv.

Jesu dyrebare navn,
vår forløsnings morgenrøde,
paradisets førstegrøde,
bange sjelers hvilestavn,
troens sterke seiersfane,
håpets rette ankergrunn,

vær vårt lys på livets bane,
vær vårt liv i dødens stund!

331. «Ikke med vise ord, for at Kristi kors ikke skulle tape sin kraft» (1,17–31)

Paulus hadde ovenfor sagt at han bare hadde døpt noen få i Korint. «For Kristus har ikke utsendt meg for å døpe», sier han, «men for å forkynne evangeliet.» Med dette gir han så langt fra dåpen en ringe plass. Tvert imot blir den stilt på sin store plass som Herrens gjerning alene, bare den blir utført etter Herrens innstiftelse. Den får slett ikke større kraft ved å bli utført av framstående menn i Guds menighet. Derfor ser vi ofte at Herrens apostler lot hjelperne sine utføre dåpen (se for eksempel også Apg 10,48, Peter i Kornelius' hus).

Men når ordet forkynnes, kan særegne gaver i høy grad gjøre seg gjeldende, og Herren hadde i særlig grad utrustet apostlene sine til å forkynne evangeliet. Med dette går Paulus nå over til å angripe den dypere grunnen til partisplittelsen i Korint. Den lå nettopp i at de i Korint hadde forgapt seg i formen, i den menneskelige veltalenheten. Dermed var selve evangeliet, det enkle ordet om korset med all dets avgjørende betydning for hjertene, liksom trådt mer i bakgrunnen.

Paulus hadde helt fra begynnelsen forstått at korinterne var særlig fristet av denne svakheten. Derfor hadde han fra først av lagt vekt på det jevne, liketil ordet. Her var Apollos, som vi nevnte i innledningen, mindre på vakt. Følgen var blitt at Paulus' forkynnelse nå syntes smakløs for en hel del korintere, sammenlignet med Apollos' forkynnelse.

Hvor godt kjenner vi ikke dette også i vår tid! Folk taler stundom med ringeakt om «bondeprester», selv om de er levende forkynnere av ordet, mens de roser den finere og mer «dannede» veltalenheten. Med det er ikke sagt at formen på ordet skal være likegyldig for oss. Etter Salomos ordspråk (Ordsp 25,11) er et ord talt i rette tid og med rett visdom som epler av gull i skåler av sølv. Men det er ille når menneskehjertene blir fanget av skålene, av det vakkert graverte arbeidet, mer enn av selve innholdet.

Det fortelles om en troende kunstmaler som hadde malt et bilde av den korsfestede. På bildet hadde han også plassert forskjellige personer ved foten av korset. Men han ødela hele maleriet sitt fordi folk stadig beundret personene ved korsets fot og bare så flyktig på den korsfestede. Da forstod han at målet

ikke var nådd. Og det er nettopp dette ordets forkynnere skal ha for øye: å male Kristus og ham korsfestet slik at «Kristi kors ikke skal tape sin kraft».

Kristi kors er i seg selv en underlig anstøtelig ting for den kjødelige visdommen. Og vil en nå begynne liksom å ta bort noe av det anstøtelige, liksom å tillempe det etter den menneskelige visdommen, da svekker en i samme grad korsets frelsende makt.

For de vantro, «for dem som går fortapt», vil ordet om korset alltid være en dårskap (v. 18). Men for de troende, for oss «som blir frelst», er det «en Guds kraft». Men også de fortapte må på den måten bevise korsets frelsende kraft. De går jo nettopp fortapt ved at de støter seg på korset, ved at de går utenom det. Det er dette Paulus nå viser i det følgende (v. 19–25).

Den rent menneskelige visdommen går fallitt og er maktesløs, mens forkynnelsen av korset går sin seiersgang og reiser opp de sjelene som tror. I v. 19 viser Paulus til et ord fra profeten Jesaja (Jes 29,14): «Deres vismenns visdom skal forgå, og deres forstandige menns forstand skal skjule seg.» Dette ordet om at Gud forkaster den kjødelige visdommen som avmektig, ser han oppfylt her i Korint. «Verdens visdom har Gud gjort til dårskap», det vil si åpenbart den som dårskap. Og det gjelder både den døde jødiske skriftlærdommen og den greske visdommen og disputerkunsten.

Den visdommen som hører denne verden til og ikke ydmyker seg for Gud, har klart nok vist at den er avmektig til å kjenne Gud i hans visdom. Det fantes jo en åpenbaring fra Gud i naturen, i de skapte tingene (se Rom 1,19–20). Men verdens selvklokskap hindret den i å kjenne Gud på rett måte (v. 21). Hvor har ikke denne verdens vismenn famlet og famlet uten å kunne løse spørsmålet om hvordan Gud kan kjennes! Alltid strandet de og endte i mørke.

Og så kom Gud med denne forkynnelsen av korset, et anstøt for jødene, som ville ha ytre tegn, og en dårskap for grekerne (hedningene), fordi korset står som en gåte for den menneskelige tenkningen (v. 22–23). Her krevdes det tro for å kjenne «Guds kraft og Guds visdom» i dette korset (v. 24). For dem som i troen åpner seg for dette kallet gjennom ordet om korset, forsvinner anstøtet og dårskapen, og Guds herlighet stråler fram.

Da kjenner en (v. 25) at «Guds dårskap», det vil si det som mennesker regner for dårskap (en korsfestet Guds Sønn!), og «Guds svakhet» (hvor avmektig så ikke Frelseren ut da han hang på korsets tre!) likevel eier en visdom og kraft som er så uendelig mye større enn den rent menneskelige visdommen og styrken, som bare er som tomme skall.

I v. 26–31 gir Paulus et praktisk bevis for evangeliets underfulle vesen ved å vise til menigheten i Korints egen erfaring. Hvor tydelig viser det seg ikke når en ser ut over kretsen av dem som evangeliet har vist sin kraft på! Verdens kjødelige visdom, makt og fornemhet er kommet helt til kort. Det var slett ikke de som eide dette, som først og fremst fikk del i frelsen. Nei, erfaringen lærer det motsatte (v. 26–28).

Men nettopp slik ville Gud det, for å gjøre ende på all kjødets selvros (v. 29) og skape en helt annen slags ros, en ros i Herren (v. 31), som gir ham hele æren. Paulus viser her igjen til et skriftord, nemlig Jer 9,24, der det står: «Men den

som vil rose seg, la ham rose seg av at han er forstandig og kjenner meg, at jeg er Herren, som gjør miskunn, rett og rettferdighet på jorden.»

I v. 30 viser Paulus hvordan all ros og ære tilkommer Gud. Det er ved ham at også de hellige i Korint var plantet inn «i Kristus Jesus», han i hvem den sanne visdommen er kommet til oss fra Gud. Kristus, visdommen fra Gud, viser seg å være den sanne livsvisdommen (i motsetning til verdens tomme spekulasjoner), fordi han bringer med seg rettferdighet, helliggjørelse og forløsning.

Rettferdigheten betegner den frifinnelsen som blir syndere til del ved troen på soningen i Jesu blod, så de står for Gud som rettferdiggjort. Helliggjørelsen peker på den nye nådestanden, at de troende er skilt ut fra verdens syndige vesen til det nye livet i Ånden.

Forløsningen (riktigere «gjenløsningen») forstår de fleste fortolkerne som en betegnelse for Kristi gjerning da han led syndens straff for oss og kjøpte oss fri fra syndens skyld og makt. Slik blir dette uttrykket grunnlaget for rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen. Han betalte vår skyld for å kunne skjenke oss rettferdighet og hellighet. Men som grunnlaget for all vår rettferdighet og hellighet bærer ordet «forløsning» også i seg hele fullendelsen, den evige og fullstendige frigjørelsen fra alle syndens følger for legeme og sjel.

Slik kaster Paulus herlighetens lysglans over Kristi kors, denne gjerningen fra Gud, som åpenbarer hans evige kjærlighet og åpner veien til frihet fra mørkets bånd. Med det samme viser han korinterne på aller klareste måte det skjeve sporet de var kommet inn på. De hadde mistet seg selv i formen på framstillingen, og dermed var øyet blitt formørket for korsets sanne visdom og kraft. I dette ytre og kjødelige synet lå den dype grunnen til splittelsen mellom dem. Nei, se på korset, dere korintere, se på kjernen, og bøy dere i tilbedelse ved korsets fot! Så blir dere ett hjerte og én sjel.

Kristus korsfestet er alt det jeg vet,
både til visdom og rettferdighet
og helliggjørelse, frelse og fred
inntil i dag, til i dag.

332. Paulus' forkynnelse: Jesus Kristus og ham korsfestet, en forkynnelse med Ånds og krafts bevis (2,1–5)

I v. 1–5 gjentar Paulus enda en gang det han sa i 1,17: at Kristus hadde sendt ham for å forkynne evangeliet, «og det ikke med vise ord, for at Kristi kors ikke skulle tape sin kraft». I det foregående, i 1,18–31, hadde Paulus begrunnet dette ut fra selve evangeliets vesen og virkning. Nå viser han dem at det var nettopp slik han også forkynte da han var blant dem.

Med vilje hadde han blant dem holdt seg borte fra alt som kunne kalles «mesterskap i tale», «visdoms overtalende ord» (v. 1 og 4). Han hadde holdt seg til evangeliets midtpunkt, Jesus Kristus og ham korsfestet. Og like lite som forkynnelsen hans kunne den personlige framferden hans (v. 3) gi korinterne den minste grunn til å rope på navnet hans som partihøvding. For han ferdtes hos dem «i svakhet, under stor frykt og beven».

Han var seg bevisst sin egen fullstendige avmakt overfor den store oppgaven som lå foran ham i Korint, dette yppige Babel, en av Satans sterkeste festninger. Derfor hadde han holdt seg nøye og bare til den enkle forkynnelsen av korset. Selv var han svak og liten, men nettopp derfor sterk.

Han hadde bare sett hen til Guds Ånd og kraft. Det var dem som skulle føre beviset overfor hjertene gjennom ham. Selv hadde han ikke gitt seg inn på noen slags bevis som tok sikte på å overtale og fange menneskenes tanker. Og dette hadde han gjort med det uttrykkelige målet for øye (v. 5) at deres tro ikke skulle hvile på noe skinn av menneskelig visdom, som korinterne var så tilbøyelige til. Den skulle hvile bare på den Guds kraft som de selv hadde merket i hjertene sine.

Hvor mye er det ikke her for oss å lære av dette! For det første å skjelne mellom det vi med et bilde kunne kalle selve den nærende maten og så krydderet som setter smak på maten. Den jevne forkynnelsen av korset er brødet, den egentlige næringen for sjelene. Formen, veltalenheten, de ytre midlene til å fange tilhørerne, er bare krydderet. Det kan nok smake godt, og vi må også få lov å glede oss over det. Men det må alltid skje med varsomhet, så det ikke blir hovedsaken

for oss, og så vi ikke vraker forkynnelsen og kjeder oss der det er mindre av dette siste.

Setter vi formen for høyt, ender det lett med at en bare bryr seg om å høre de største og mest veltalende forkynnerne, og da er en i ferd med å bli åndelig syk. Den som er frisk og arbeider flittig, smaker brødet godt. Men den svake appetitten, som ofte henger sammen med for lite virkelig arbeid, blir kresen og fordringsfull med maten. Slik er det også når det gjelder å høre Guds ord. Enhver prøve seg selv!

Og enda en advarsel, særlig med tanke på vår tid, ligger i disse ordene fra Paulus. I vår tid tales det så mye om at forkynnelsen skal rette seg etter tidens krav, at den skal gjøres moderne, så vår tids barn kan få smak for den. Den gamle, liketil forkynnelsen av synd og nåde strekker ikke til, sier en. Forkynnelsen må få en ny form for å trekke mennesker til seg.

Et gran av sannhet er det jo blandet inn i denne løgnen. Vi ser at vår Frelser og også apostlene hans tok hensyn til de forskjellige kretsene de stod overfor. Det er forskjell på Paulus' forkynnelse for det jødiske Rådet, for en Feliks og en Festus, og når han stod foran de store skarene ute på misjonsmarken. Men trass i den ulike formen bar Herren og apostlene hans alltid sannheten fram usminket. De talte aldri for å behage mennesker.

Men det kan ikke nektes at det mange steder i kristenheten i våre dager av hensyn til mennesker blir gjort forsøk på å pynte på korsets evangelium. En prøver å gjøre det tiltalende og innlysende for den menneskelige tenkningen, særlig for de dannede. Men dermed mister ordet om korset lett sin kraft. Tilhørerne blir kanskje vunnet for predikanten, men de blir ikke frelst, og predikanten selv er kommet inn på et farlig skråplan.

Nei, Kristi kors blir like til dagenes ende ved å være for jøder et anstøt og for grekere en dårskap, også for de døpte «jøder og grekere». I det lange løp skal det nok vise seg at bare ordet om korset har seieren med seg.

Det ord, at Gud så kjærlig lod
seg ved sin Sønn forsone,
det ord om Jesu død og blod,
det har så sterk en tone
at det oppvekker den igjen
som før i synden døde hen,
når han det rett annammer.

333. Guds ord har også en underfull visdom, men den er bare tilgjengelig for dem som har Guds Ånd (2,6–16)

I Korint hadde apostelen ikke villet innrette forkynnelsen sin etter det som kunne fange tilhørernes kjødelige lengsel etter visdomstale. Men det betydde ikke at han ikke også hadde en dyp visdom å forkynne. Han tar igjen avstand fra visdommen som tilhører denne verden og dens herrer (v. 6). Så peker han nå på Guds dype, evige, kjærlige visdoms råd, som tar sikte på «vår herlighet» (v. 7). Overfor denne visdommen hadde verdens såkalte stormenn, som Pilatus og jødenes yppersteprester og Råd, vist seg helt blinde (v. 8).

Han beskriver denne underfulle Guds visdom nærmere med et skriftord som er gjengitt fritt fra profeten Jesaja (Jes 64,3), der det står: «Fra gammel tid har jo ingen spurt eller hørt, og intet øye sett noen annen gud enn deg gjøre slikt for dem som venter på ham.» Guds visdom er noe mennesker ikke selv kan finne på. At veien til frelse gikk gjennom korset på Golgata, gjennom Guds Sønns død for våre synder – denne kjærlighetens og hellighetens visdom kunne aldri ha kommet opp i noe menneskes hjerte. Ingen kunne ha øynet eller kunngjort en slik vei.

Men enda mye mindre kunne noen tenke seg til de tankene Gud har om å herliggjøre sitt folk, den summen av herlighet som venter hans troende når det som ble grunnlagt ved Kristi kors, har nådd fullendelsens fylde. Her er visdom, et dyp av visdom, nok til å løfte menneskenes tanker liksom opp på mektige høyder med vide utsyn mot evigheten.

Men hvem forkynte Paulus og Herrens andre vitner denne visdommen for? Det sier Paulus straks i begynnelsen av dette avsnittet (v. 6): «Likevel, visdom taler vi blant de fullkomne.»

Hvem er disse «fullkomne»? Det greske ordet (*teleioi*) betyr slett ikke «fri for synd», slik mange misforstår det. Det betyr voksen, åndelig voksen, fullmoden. Meningen er altså denne: Blant de voksne, modne kristne, som i god forstand hadde trådt sine barnesko, der de kjødelige misforståelsene var overvunnet, der kunne Paulus forkynne visdom. Det gjaldt ikke bare formen, men først og fremst innholdet, de dybdene som Guds rike rommer, «dyp av rikdom», som

apostelen sier i Rom 11,33. Det er dette apostelen i neste kapittel (3,2) kaller «fast føde», i motsetning til «melk».

Stundom kan en høre en forkynnelse som taler om helliggjørelsens dybder for helt uomvendte mennesker. En kan for eksempel høre irvingianernes utsendinger male de siste tiders herlighet for åndelig døde mennesker, mens de ikke taler til dem om omvendelse, om å finne fram til Jesu kors. Da blir en slik forkynnelse sannelig rammet av dette ordet (v. 6): Visdom taler vi blant de voksne, de modne.

Uomvendte mennesker har ofte, som korinterne, lyst til å høre kristelige foredrag med en hel del opplysning i. Det fanger tankene og vekker interesse, men leder samtidig så ofte bort fra å se at en skulle begynne på en helt annen måte: begynne med å få gjort opp regnskapet sitt med Gud ved korsets fot.

Sannelig, så forvirret forkynte ikke en Paulus! Han forstod bedre å dele ordet rett. Han forkynte det enkle ordet om korset for dem som skulle hjelpes inn i Guds rike. Men den dypere visdommen som fulgte ut av ordet om korset, forkynte han først for dem som var hjulpet inn i Guds rike og kunne ta imot den uten å bedra seg selv.

Denne Guds visdom er altså for de modne kristne (v. 6). Den består i en åpenbaring av Guds hemmelighetsfulle, evige rådslutning om å herliggjøre syndere. Den blir bare åpenbart for mennesker ved Guds Ånd (v. 10). For bare Guds Ånd kan kjenne det som bor i Gud, slik bare menneskets ånd kjenner det som bor i mennesket (v. 11). «Dybdene i Gud» betegner hele den uuttømmelig rike fylden som er i Gud: hans egenskaper, tanker og rådslutninger.

Apostelen skriver ikke: «Guds Ånd, som er i ham», slik han sier om menneskets ånd. For selv om Ånden er ett med Gud, slik menneskets ånd er ett med mennesket, er Guds Ånd likevel en guddommelig person, et jeg overfor Faderen og Sønnen. Så nøye er det hellige ordet avveid på Åndens vektskål.

Altså kan denne Guds visdom bare kjennes ved Guds Ånd. Men denne Ånd har vi fått, ikke verdens ånd (med den falske visdommen), sier Paulus. Da taler han om seg selv og de andre sendebudene fra Herren som var kommet til Korint. Ved denne Ånd kan vi kjenne det Gud har skjenket oss, Guds rikes herlige skatter. Derfor kan vi tale om det, for Ånden lærer oss også de rette ordene. Han gir både innhold og form, så alt blir åndelig (v. 12–13).

Når Paulus sier: «Vi tolker (eller forbinder) åndelige ting med åndelige ord», ligger det et løfte i dette: Vi som forkynner ordet, kan frimodig be Guds Ånd om å gi oss ikke bare innholdet, men også formen for forkynnelsen vår. Noen oversetter det slik: Vi tolker åndelige ting for de åndelige (i samme betydning som «fullkomne» eller fullvoksne i v. 6). Grunnteksten tillater begge oversettelsene, men den første gir den rikeste tanken.

Men når alt i forkynnelsen av Guds ord er åndelig, følger det at de som denne forkynnelsen av visdommen kan vende seg til med frukt, også må være åndelige. Men det mennesket som står utenfor Guds Ånd, som er «sjelelig», tar ikke imot det som hører Guds Ånd til. Han lar seg bare lede av sitt sanselige, rent sjelelige liv (sitt eget jeg, sin naturlige, selvkloke tankegang og følelse). For

ham blir det en dårskap som han ikke er i stand til å fatte, fordi han mangler den åndelige dømmekraften (v. 14).

Hvor annerledes er det ikke med den åndelige! Han har nøkkelen til forståelsen. Meningen er selvsagt ikke at han forstår seg på alle ting i timelig forstand. Men han «kan dømme om alle ting», vurdere dem, stille dem i det rette, hellige lyset. Han selv kan derimot ikke bedømmes eller forstås av noen som ikke er av samme åndelige vesen (v. 15). For ingen fatter jo Kristi sinn før han selv eier det. Paulus henter her fram i fri gjengivelse et ord fra Jes 40,13: «Hvem har målt Herrens Ånd, og hvem lærer ham som hans rådgiver?»

«Men vi har Kristi sinn», sier Paulus (v. 16). Med disse treffende ordene skildrer Paulus et sant Guds barns stilling her på jorden. Et Guds barn er et uforståelig under for verden. Men selv kan han gjennomskue verdens tilstand ut fra det lyset fra Ånden som også har lyst over hans eget gamle menneske. Et Guds barn kan, som Paulus sier her, dømme åndelig om alle de forholdene i livet som han møter. Ånden veileder ham til den hellige takten.

Vi ser at Paulus selv viser denne åndelige dømmekraften som følger med Kristi sinn, også i de mange forskjellige forholdene som ikke direkte hørte inn under troslæren. Når vi følger Paulus' liv, ser vi hvor vist og åndelig han forstår å forholde seg til og bruke forholdene, for eksempel da han ble tatt til fange i Jerusalem og satt i fangenskap i Cæsarea, og også under reisen til Rom. Videre ser vi i brevene hans hvor vist han bedømmer de mange jordiske forholdene som det ble stilt spørsmål til ham om. Også dette brevet gir et sterkt innblikk i det.

Og når Guds barn stundom kan stå usikre og uklare i sin bedømmelse, viser Guds ord oss også veien til lys: å be om Guds Ånd, be om å bli fylt mer med denne underfulle Ånd som åpner Guds visdom for oss og fører oss stadig dypere inn i Kristi sinn, hans sinn som alltid visste hva han skulle gjøre.

Og vi ser også av dette at den bønnen vi først og fremst må vise et uomvendt menneske til, er bønnen om Guds Ånd. Luther treffer denne sannheten klart i forklaringen til den tredje trosartikkelen med de kjente ordene: «Jeg tror at jeg ikke av egen fornuft eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komme til ham, men Den Hellige Ånd – – –»

Ja, Guds Ånd – det er skillet mellom verden og Guds folk. Derfor er de så forskjellige, tenker forskjellig, taler forskjellig og handler forskjellig. Det må være vår daglige bønn å bli fylt med Guds Ånd, å være åndelige mennesker i sannhet.

Ånd fra himlen, du med nåde,
kom med liv og lys hit ned,
la din makt i sjelen råde,
visdom gi til salighet!

334. Paulus refser korinterne fordi de satte mennesker for høyt, enda de bare var Guds tjenere, hver med sin gjerning og sitt ansvar overfor sin felles Herre (3,1–9)

De kristne i Korint hadde vært misfornøyd med Paulus' måte å forkynne evangeliet på, sammenlignet med Apollos' måte. De fant forkynnelsen hans for snever og for enkel for seg. I det foregående hadde Paulus sagt dem at han med vilje ikke hadde villet forkynne dem evangeliet på noen annen måte, fordi han kjente deres svake side. Nå sier han dem (v. 1–4) at han heller ikke hadde kunnet forkynne dem Guds dype visdom. Han hadde måttet holde seg til den enkle barnelærdommen, fordi de ikke var åndelige mennesker, men bare som små barn som ikke tålte annet enn «melk».

Men det verste var at de ennå ikke tålte «fast føde». De hadde ennå vist seg å være kjødelige med all sin splid og strid (v. 3–4). Slik oppførte de seg «på menneskelig vis», slik mennesker flest pleier, og ikke slik det sømmet seg hellige, åndelige mennesker.

Etter grunnteksten bruker Paulus to forskjellige ord for «kjødelig» i v. 1 og v. 3, i hvert fall etter de fleste lesemåtene. Det første, i v. 1, betyr egentlig «helt av kjød», helt uåndelig. Det samme uttrykket er brukt i Rom 7,14. Det andre, i v. 3, er litt mildere. Det betegner et menneske som ennå retter seg etter kjødet og er ulydig mot Ånden.

En kunne synes det var underlig at han brukte så sterke ord om mennesker som han samtidig kaller «småbarn i Kristus». Men det må forstås med nettopp dette ene punktet for øye: deres higen etter blomstrende tale og den menneskeforgudelsen som fulgte av det. Vi kan si at troende mennesker kan vise seg «vantro» i en eller annen henseende. På samme måte må betegnelsen «kjødelig» også her forstås med den rette begrensningen.

At Paulus bruker så sterke ord, har også sin grunn i at de troende korinterne innbilte seg at de var kommet voldsomt langt. De mente de var riktig modne, åndelige mennesker på grunn av det lyset de hadde i så mange andre henseender. Se 8,1, der Paulus lar dem vite at kunnskap alene «oppblåser», og 4,8: «Dere

er alt blitt mette!» osv. Derfor slår Paulus hardt til, om enn ikke for hardt, for å bringe dem til besinnelse.

Den dag i dag kan det jo hos mennesker som er helt unge i troen, ennå finnes en hel mengde kjødelig vesen, ofte riktig grove ting. Det er ingen lett sak å oppdra et barn som kommer rett inn fra rennesteinen.

Etter denne alvorlige, men høyst nødvendige tukten tar han nå fatt på å vise dem den rette vurderingen av de evangeliets budbærere som Herren hadde sendt dem. Både Paulus og Apollos var bare tjenere, slett ikke noe annet. Herren hadde brukt dem til hvert sitt: Paulus til å plante og Apollos til å vanne. Men det var likevel Gud som hadde gitt hele veksten. Æren var altså hans alene, og det var ingen ære å gi tjenerne (v. 5–7).

Gjennom disse ordene fra apostelen hører vi liksom et ekko av Herrens ord i Luk 17,10: «Slik skal også dere, når dere har gjort alt det som er pålagt dere, si: Vi er unyttige tjenere!»

Men hvor galt var det da å henge seg ved disse redskapene, slik det hadde skjedd i Korint! Og en ny urett var det å stille dem opp mot hverandre, slik partiene gjorde. For disse tjenernes gjerning gikk jo likevel ut på ett og det samme. «Den som planter og den som vanner, er ett» (v. 8).

Riktignok har hver arbeider sitt eget ansvar overfor Gud: «Enhver skal få sin egen lønn etter sitt eget arbeid.» For alt er jo Guds. Tjenerne er Guds medarbeidere, og arbeidsmarken deres, menigheten, er Guds åkerland og Guds bygning. Enheten mellom de vitnene som hadde forkynt dem evangeliet, lå nettopp i at de arbeidet i den samme Guds tjeneste som medarbeidere i det store verket. Forskjellen lå i de ulike arbeidsområdene, og likeså i det ulike arbeidet som hver enkelt tjener utførte.

Det er et nådenavn når Herrens tjenere kalles «Guds medarbeidere». For som det står i salmen: «Finnes noe godt hos meg, det er alt jo virket av deg.» Men navnet uttrykker jo den fortroligheten Herren viser sine tjenere når han liksom innvier dem i sine frelsesplaner. Slik sa Herren det til sin lille disippelflokk (Joh 15,15): «Jeg kaller dere ikke lenger tjenere, for tjeneren vet ikke hva hans herre gjør. Men dere har jeg kalt venner, for alt det jeg har hørt av min Far, har jeg kunngjort dere.»

Menigheten blir sett under et dobbelt bilde (v. 9). Den er dels et åkerland, og det bildet har ligget til grunn for betraktningen foran i v. 6–8. Dels er den en bygning, og dette nye bildet blir utviklet videre i det følgende (v. 10–17).

Bildet av menigheten som åkeren er dypt og rikt. De samme Guds tankene som møter oss i en lavere form i naturen, har jo sitt motstykke i Åndens verden. En åker skal bearbeides. Jorden skal vendes, renses og tilsås, og den må få tilført næring for at åkeren kan bære frukt. Slik er det også i det åndelige.

Alle døpte er helliget til å være Guds åker. Men mange vil ikke la seg bearbeide av Ånden og Ordet, vil ikke la seg omvende, rense og tilså. Vantro hjerter ligner en åker full av tistler og annet ugress. Salig den som ble Guds åker og fikk bære troens frukt! Hvert troende menneske får da også sin større eller mindre gjerning som Guds medarbeider overfor andre.

335. Forskjellen i det arbeidet de ulike tjenerne gjør når menigheten bygges opp, og ansvaret som følger av det (3,10–17)

I v. 8 berørte Paulus det ansvaret de enkelte arbeiderne har overfor Gud. Dette punktet utvikler han nå videre med dypt alvor, til alvorlig selvprøvelse for alle arbeidere i Guds rike. Først peker han på den oppgaven som særlig var gitt ham, nemlig å legge grunnvoll. Paulus sier at han hadde gjort det med visdom. Men han føyer også til: «Etter den Guds nåde som er gitt meg» for å gi Gud æren i ydmykhet.

Når grunnvollen var lagt, dro han videre til andre steder der det ennå ikke fantes noen menighet (se Rom 15,20–21). Apostelens gjerning på hvert sted måtte derfor føres videre av andre arbeidere, og da kom det an på hvordan det ble bygd videre (v. 10). Med grunnvollen var det jo slik at det bare fantes én grunnvoll, nemlig «den som er lagt» av Gud, «det er Jesus Kristus», gitt oss av Gud som hjørnestein. Noen annen grunnvoll finnes ikke i Guds rike. Vil noen bygge på noe annet, står en utenfor Guds rike og bygger i virkeligheten på sand (v. 11).

Men blant dem som førte gjerningen videre, viser apostelen oss to forskjellige slags arbeidere. Det var dels velmenende arbeidere (v. 12–15), som tross alt holdt seg til den grunnvollen som var gitt, og dels bevisste fiender som gikk ut på å rive ned Guds tempel (v. 16–17). Blant de velmenende arbeiderne skjelner Paulus igjen mellom to slag. Noen bygde ekte og holdbart materiale opp på grunnvollen Kristus, materiale han betegner som «gull, sølv, kostbare steiner». Andre bygde med materiale av ringe verdi og forgjengelig art, «tre, høy, strå» (v. 12).

Forskjellen på disse byggematerialene viser seg i møte med ilden. De første kan gå gjennom ildprøven, de siste blir fortært.

Hva skal vi forstå med disse forskjellige slags materialer? Det må være et bilde på de forskjellige lærdommene, den ulike forkynnelsen som de forskjellige tjenerne i menigheten kommer med for å bygge opp og berede Herrens folk. Det som stammer fra Guds Ånd, det som er Herrens, det er ekte saker. Men det som bare er menneskelige tanker og følelser – den tørre, døde kunnskapen,

bløte stemninger, kanskje kunstferdig flettet veltalenhet, men uten Guds Ånd – alt dette er tre, høy og strå.

«Dagen», som skal åpenbare og prøve hvers gjerning med sin «ild», betegner her som alltid dagen for Herrens gjenkomst. Det er dagen med de store trengslene som skal bli en virkelig ildprøve på hva som er ekte. Og det er dagen med majestetens ildglans, den mektige åpenbaringen av Kristi hellighet og herlighet, som vil virke fortærende på alt som bare er av kjødet. Se 2 Tess 1,7–8: «når Herren Jesus åpenbarer seg fra himmelen med sin makts engler. Han kommer med flammende ild, og tar hevn over dem som ikke kjenner Gud.»

Denne dagen med sin ild (v. 13) vil da vise at noens gjerning står fast, og en slik «skal få lønn» (v. 14). Men den vil også vise at noens gjerning er uholdbar. Da går gjerningen til grunne, og arbeideren må stå med den bitre erkjennelsen at arbeidet hans var forgjeves.

Men det blir føyd til: «Men selv skal han bli frelst, men da som gjennom ild.» En redning gjennom ilden pleier å gå for seg med angst og smerte. Herrens gjenkomst med den hellige klarhetens flamme, som viser alle ting i deres virkelige verdi, vil bli en stor skrekk for en slik arbeider. Uttrykket her betyr nok det samme som at han vil bli frelst med nød og neppe.

At han selv kan nå frelsen, ligger i at han tross alt bygde på grunnvollen. Han brøt ikke med ordet om Jesus Kristus og ham korsfestet som rettferdighetens klippe. Og frelsen avhenger jo bare av troen, ikke av hva livsgjerningen har båret fram, selv om en delvis forfeilet livsgjerning alltid er et vitnesbyrd om at troen var syk og svak.

Den «lønnen» som det tales om i v. 8 og 14, betyr altså her ikke nådegaven, det evige liv. Den er en særlig velsignelse som Herrens tjenere med det ekte arbeidet får del i på den store dagen. Den tanken møter vi jo flere steder i Den hellige skrift, for eksempel i Dan 12,3: «De som har ført mange til rettferdighet, skal skinne som stjernene, evig og alltid.» Den møter oss også i Herrens ord i Matt 19,28, der Herrens apostler blir lovt en særlig nådelønn.

Ordet her i v. 12–15 er en sterk oppfordring til alle Herrens tjenere om å prøve hva slags gjerning de har. De skal på kne be om at det må være Guds ekte, pure og rene evangelium som blir båret fram ved oss, uten menneskefrykt. Det skal være det sanne skillet mellom lys og mørke, sannhetens ord i Kristi inderlige kjærlighets ånd.

Men ordet kaster også et lys, et vemodig lys, likevel også et håp, over mangt et prestearbeid. Livets erfaring viser oss jo ikke få eksempler på prester som på den ene siden holdt fast ved den sanne læren om Jesus Kristus som Guds Sønn, korsfestet for våre synder. Likevel syntes forkynnelsen deres for det meste å renne ut i sanden. Den syntes ikke å kunne bli til vekkelse, omvendelse og styrkelse for sjeler. Det er uhyre vemodig å se. Men ordet her gir et håp om at flere slike tjenere selv vil bli frelst, selv om embetsgjerningen deres i det vesentlige ble som et intet.

En gang lå en prest på sitt siste leie. Han hadde nok forsøkt å peke på Kristus, men basunen hadde aldri gitt en tydelig lyd, og det ble ikke noe av det han bygde opp. På sitt siste leie sa han disse ordene: «Dersom jeg kommer meg, skal

jeg sannelig forkynne Ordet annerledes enn jeg har gjort.» Han gikk bort med den bitre, men likevel så gagnlige erkjennelsen av at gjerningen hans var blitt lammet av menneskelige tanker og nok også av menneskefrykt. Han gikk bort liksom frelst gjennom en ild.

Men det er likevel forferdelig farlig å bygge opp tre og høy og strå. Den som ville bruke dette ordet som en sovepute for seg selv, er det sannelig ikke mye håp for. Den som bygger slik fordi han ikke vil bygge noe annet, og fordi han forherder seg mot Åndens påminnelser, glir bort fra grunnvollen Kristus. Han får sin plass blant den andre slags arbeidere, som Paulus i v. 17 nevner som dem som ødelegger det Guds tempel som Herrens hellige er.

Pavens teologer grunner læren sin om skjærsilden på dette skriftordet om frelsen «som gjennom ild». I skjærsilden skal menneskene etter deres mening sone syndene sine før dommens dag. Men dette står i åpen motsetning til Ordet. For Ordet her taler om ilden på selve dommens dag. Læren om skjærsilden er menneskelig fantasi.

Ovenfor har vi gitt en utleggelse av v. 12–15 som sikter til den ulike forkynnelsen på grunnvollen Kristus, mer eller mindre ekte eller uekte. Apostelen talte disse ordene til dyp selvprøvelse for alle dem som hadde arbeidet etter ham i menigheten i Korint. Han talte dem også til alvor for korinterne, så de kunne vende blikket bort fra menneskene og til Herren, som en skal avlegge regnskap for.

Men denne teksten har jo også en rik anvendelse, ikke bare på Ordets tjenere, men på hvert Guds barn, når det gjelder de fruktene som bæres i det menneskehjertet som er kommet til å bygge på grunnvollen Jesus Kristus. Vantro mennesker bygger ikke på Jesus Kristus som salighetens eneste grunnvoll. De bygger på sitt eget syn og sin egen mening, på egne anstrengelser og forsetter, på egne gjerninger. En må først bli en fattig synder som erkjenner: «Jeg trenger deg, o Jesus; hjertet har bare synd i seg», før en i sannhet kan bekjenne: «I ditt dyre blod alene kan det bli rent og godt.»

Men også i troende menneskers liv er det jo så stor forskjell på fruktene. Akk, hvor mye stygt og fælt av det gamle menneskets vesen blander seg ikke ofte inn!

Det finnes Guds barn som har et daglig liv fylt med mye av Herrens fagre sinn, med gullet i Kristi kjærlighet, med sølvet i en frimodig bekjennelse og med ydmykhetens edelsteinssmykke. Det finnes andre Guds barn som har et daglig liv som er jammerlig, ofte til skam for Herrens navn. Disse siste går glipp av en stor velsignelse, fordi de i så liten grad har tatt Jesu liv inn i seg. Og når vi likevel ser dem gå frelst hjem, er det nettopp som gjennom en ild. Bare gjennom store anfektelser og sjeleangst når de til slutt fram til freden.

Herren hjelpe oss daglig å legge oss selv og hele livet vårt inn under Herrens ransakende, hellige øye og be med David (Sal 139,23–24): «Ransak meg, Gud, og kjenn mitt hjerte! Prøv meg og kjenn mine mangfoldige tanker, se om jeg er på fortapelsens vei, og led meg på evighetens vei!»

Ildprøver til selverkjennelse er det nok av i hvert menneskes liv. De møter oss i livets tunge sorger, i hverdagens mangfoldige vanskeligheter og i Satans fristelser og sikting, både innenfra, fra vårt eget kjød, og utenfra, fra den onde

verden. Vel den som gjennom disse ildprøvene lar seg lutre og oppdra! Da kan vårt eget, det uekte, bli fortært. Men det nye livet fra Herren i oss kan derigjennom formes og vokse fram etter hans bilde, til en ferd som sømmer seg for dem som er helliget til å være «Guds tempel», Guds Ånds bolig (v. 16).

Apostelens spørsmål til korinterne: «Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere?» løfter bildet av bygningen et trinn høyere. De hellige er Guds helligdom. Men nettopp derfor kommer det en så tung dom over hver den som «ødelegger Guds tempel». «Da skal Gud ødelegge ham», sier Guds apostel.

Her taler Paulus om de ondsinnede arbeiderne, ulvene i fåreklær. Han kaller dem «de onde arbeidere» i Fil 3,2, og «falske apostler, svikefulle arbeidere» i 2 Kor 11,13. Slike kom det også etter Paulus, mennesker som ikke bygde på grunnvollen Kristus, men ville legge en annen grunnvoll og rive ned Guds tempel. Det finnes jo mange sekter som bringer mye tre, høy og strå inn i Guds menighet, uten at de likevel vil vike fra Jesus Kristus som grunnvollen. Men det finnes også alltid nok av djevelens tjenere som søker å rive ned selve grunnvollen.

I vår tid kan vi peke på de mange rasjonalistene som vil fornekte Jesus som Guds enbårne Sønn, født av jomfru Maria. De møter oss også under navnet unitarer, som frekke bibelkritikere, i mormoners skikkelse og på mange andre måter. Da gjelder det for Guds folk å kjenne seg selv som Kristi hellige kirke. De må kjenne sin høye, benådede stilling som Guds tempel og være på vakt, rustet med «Åndens sverd, som er Guds ord» (Ef 6,17). «Dersom noen ødelegger Guds tempel, da skal Gud ødelegge ham.» Dette mektige sannhetsordet skal slynges i ansiktet på alle slike fiender av Kristi kirke. Vår bønn til kirkens Herre skal være:

Hva seg mot deg og dine vil opphøye,
du selv nedbøye!

336. «Alt hører dere til – men dere hører Kristus til» (3,18–23)

Tanken på de forskjellige slags arbeiderne som var gått inn i apostelens virksomhet i Korint, fikk ham til å tale de alvorlige ordene i det foregående avsnittet om ansvaret for gjerningen. Nå vender han seg igjen til den gale holdningen de troende i Korint hadde inntatt overfor disse arbeiderne. Forkjærligheten deres for menneskelig visdom hadde ført dem inn på menneskeforgudelsens villspor.

Enda en gang viser apostelen dem det selvbedraget som lå i dette. Nei, veien til den sanne visdommen går bare gjennom erkjennelsen av at all naturlig, kjødelig visdom er dårskap i Guds øyne (v. 18–20). Han begrunner dette ved å nevne to ord fra Den hellige skrift, nemlig Job 5,13 («Han fanger de vise i deres list»[1]) og Sal 94,11, der det står: «Herren kjenner menneskenes tanker, han vet at de bare er tomhet.»

Den rene menneskelige visdommen er ikke bare tom. Hos dem som stoler på den og ikke vil bøye seg for sannheten i Guds ord, blir den stemplet som list, et lumsk sinn som vil bygge seg et babelstårn av sin egen forstand til sin egen ære. Men Herren fanger dem i deres list, og dommen blir at slike selvkloke mennesker ender i mørke og forvirring.

Men er det slik med denne verdens visdom, gjelder det nok å oppgi den så fort som mulig som målestokk når forkynnere skal vurderes rett.

«La ingen rose seg av mennesker!» Det vil si: Ingen må stille seg i et falskt avhengighetsforhold til menneskelige lærere, så en gir dem en ære som ikke tilkommer dem. Det sanne forholdet er jo nettopp at menigheten ikke er til for lærernes skyld. Tvert imot er lærerne til for menighetens skyld. Det er menighetens høyhet som Guds menighet: «Alt hører dere til» (v. 21). Og med disse ordene peker Paulus ikke bare på de forskjellige forkynnernes navn, men på alt som finnes i verden av krefter og makter. Alt sammen har jo bare den bestemmelsen å fremme Guds rikes sak, å tjene til gode for dem som elsker Gud.

Men denne høyheten forplikter også Guds folk til å se at Kristus alene er vårt hode og vår Herre. Han er den eneste vi skal rose oss av, han som vi skylder alt, han som har kjøpt oss dyrt og eier oss. «Dere hører Kristus til.» Det ligger en salig hvile i det, en nåderett. Det er som når den lille, svake bruden kan klynge seg inntil sin sterke brudgom og ha sin trøst i dette: «Jeg er hans.» Men det

[1] NB: «i deres kløkt»

ligger også en forpliktelse i det: ikke å stille andre på den plassen som tilkommer Kristus alene.

Det betyr ikke at evangeliets forkynnere skal ringeaktes, slik det partiet i Korint gjorde som vi hørte om i 1,12. Nei, menighetens tjenere skal høyaktes som gaver fra Kristus, men heller ikke som noe annet.

Til dette ordet: «Dere hører Kristus til», føyer Paulus: «og Kristus hører Gud til.» Det siste betyr selvfølgelig ikke at Kristus står i samme forhold til Gud som vi til Kristus. Da ville Kristus jo bli en skapning som vi. Nei, tvert imot betegner dette ordet Kristus som Guds evige Sønn, avbildet av hans vesen, slik Paulus selv så dypt har utviklet det i Fil 2,6–11. Det ligger i dette at den som hører Kristus til, dermed også hører Gud til.

Grunnen til at Paulus føyer dette til, er sikkert at han ikke vil gi noe som helst medhold til det partiet i Korint som på kjødelig vis sa: «Vi hører Kristus til», og som nesten behandlet Kristus som en partihøvding. I dette ordet: «Kristus hører Gud til», ligger nettopp at hans navn er høyt opphøyd over alt partivesen.

I disse to siste versene (v. 22–23) har Paulus altså enda en gang rettet siktet mot alle de fire partiene i Korint. Slik stiller han de menneskelige lærerne i det rette lyset som gaver fra Gud til menigheten. Samtidig har han rammet partiånden, så Kristus, og ved ham den levende Gud, alene kunne få all ros og ære.

Allmakts Gud, velsignet vær!
Lovsynge vil vi høyt din ære,
deg opphøye fjern og nær,
synge med blant englers hære,
bøye oss i støvet ned
for vår Konges herlighet.

337. Den rette vurderingen av evangeliets forkynnere som Kristi tjenere og Guds husholdere (4,1–5)

Allerede i slutten av forrige kapittel stilte Paulus Ordets lærere fram som gaver til menigheten («Alt hører dere til»). Nå utvikler apostelen videre hvilken ære som ligger i dette, ikke bare for menigheten, men også for evangeliets forkynnere. Før har han refset den falske avhengigheten korinterne stilte seg i overfor lærerne sine. Nå peker han på den anerkjennelsen Ordets forkynnere med rette kan kreve.

Å være «Kristi tjenere og husholdere over Guds mysterier» (v. 1), det er deres sanne ære. En Herrens prest står altså i tjenerstilling til to sider. Når han er menighetens tjener, er han det nettopp fordi han er Kristi tjener, sendt av Kristus for å tjene menigheten. Dermed er menneskelig trelldom utelukket. Bare i samme grad som han tjener Kristus, blir han dyktig til å tjene menigheten.

Husholderens oppgave er jo å ha tilsyn med resten av tjenerskapet og gi dem mat i rette tid, slik Herren sier i Luk 12,42. På samme måte skal Herrens tjenere dele ut Guds ord, dette underfulle mysteriet (se Rom 16,25) om frelsen av nåde, om livet i Guds Sønn. Det er i sannhet mysterier for denne verden.

Men av denne stillingen forkynnerne har, følger det igjen at den egenskapen alt her kommer an på, er troskapen (v. 2), troskapen overfor Kristus. Det ligger et dypt alvor i det, men også en salig trøst for hver Herrens tjener.

Men nettopp derfor er det også Herren alene disse tjenerne hans står til regnskap for med sin gjerning (v. 3–4). Bedømmelsen tilkommer ikke menigheten, ja, apostelen vil ikke en gang være sin egen dommer i denne saken. Selv om han i sin samvittighet ikke vet med seg noe annet enn at han har villet stå i troskap, vet han likevel at Herrens øyne ser skarpere og dypere enn hans egne.

Og én ting stod klart for ham: Han kunne ikke søke sin rettferdighet for Gud i denne troskapen sin. Nei, sin rettferdighet hadde han bare i Herrens frie nåde, tilegnet i troen. For øvrig overlot han helt bedømmelsen av gjerningen sin til Herrens dom alene.

«En menneskelig domstol» (v. 3) heter rettere «en menneskelig dag», det vil si en rettergangsdag. Ordet er brukt i motsetning til Herrens dag, den siste store rettergangsdagen.

Troende menneskers bedømmelse skal selvfølgelig ikke under alle forhold være likegyldig eller betydningsløs for en Herrens tjener. Utro tjenere har ofte villet bruke dette ordet som en sovepute for samvittigheten når de merket at Guds barn var bedrøvet over dem og ikke kunne anerkjenne dem som sanne og levende Guds tjenere. Nei, Paulus viser jo selv i brevene sine til Korint at de helliges kjærlighet ikke var likegyldig for ham (se 2 Kor 6,11–13). Men på den andre siden skal en sann Herrens tjener først og fremst ha samvittigheten sin bundet i Herren.

Dette utvikler Paulus videre i v. 5, med tanke på at en ikke skal felle en forhastet dom. Vi mennesker har ikke de rette forutsetningene for den endelige dommen. Dem har bare Herren. Og når han kommer, skal alt som var «skjult i mørket», legges åpent fram i det klare lyset fra hans dag. Også «hjertenes råd», de lønnlige beveggrunnene som ofte er helt skjult for oss, skal da åpenbares. Og «da skal enhver få sin ros av Gud». Da vil alt bli åpenbart i sin sanne verdi.

Når apostelen taler om ros fra Gud til mennesker, er det jo helt og fullt på nådens grunn. Var det etter gjerninger, ville vår ros være utelukket (Rom 3,27). Men innenfor troen tales det jo om nådelønn, slik Ordet også lyder i Matt 25,21–23: «Vel gjort, du gode og tro tjener! Du har vært tro over lite, jeg vil sette deg over meget. Gå inn til din herres glede!»

Dere som for Guds rike fekte,
kjemp dere hver dag bedre frem
med en troskap som er ekte,
til det glade himmelhjem.

338. Formaning til ydmykhet: «Hva har vel du som du ikke har fått?» (4,6–13)

I dette avsnittet gir apostelen korinterne en skarp og djerv advarsel mot oppblåstheten deres. Den stod i så sterk motsigelse til at de jo hadde alt som gave fra Gud (v. 6–8). Den stod også i så sterk motsetning til apostlenes selvfornektende og vanærede stilling (v. 9–13).

Paulus begynner med å si at det var for korinternes skyld han hadde talt slik om det rette forholdet til lærerne og om lærernes rette stilling, med særlig tanke på seg selv og Apollos. Paulus og Apollos hadde slett ikke i sinne å ta seg en ære som ikke tilkom dem. Men de troende i Korint trengte hardt til å lære ydmykhet, den ydmykheten som Skriften innskjerper. Her tenkes det på Det gamle testamentes mangfoldige vitnesbyrd om Guds dom over det hovmodige sinnet.

Paulus og Apollos var ikke uenige. Men korinterne ble oppblåst, den ene mot den andre, i striden om de forskjellige lærerne. For den innerste roten i alt partivesenet var hovmod. Hvem hadde gitt noen av dem rett til å se ned på de andre brødrene i selvsikker overlegenhet? Kanskje hadde den ene større gaver enn den andre. Men det var jo nettopp gaver, som han slett ikke hadde seg selv å takke for (v. 7).

Menigheten var blitt smittet av en hovmodsånd (v. 8). De oppførte seg som om de alt hadde nådd fullendelsens herlighet, der alle mangler er rettet opp, og der det fulle herredømmet alt har avløst den kampen og striden for å vinne fram som apostlene og andre kristne ennå levde i. «Dere er alt blitt mette! Dere er alt blitt rike! Uten oss er dere blitt konger!» Og han føyer til: «Ja, gi dere var blitt konger, så vi kunne herske sammen med dere!» (v. 8). Ja, hadde denne herligheten deres vært sann og ekte, ville apostelen gjerne hatt del i den. Men nå var den falsk og innbilt.

Hvem kan lese disse ordene i våre dager uten å tenke på hvor godt denne skildringen av korinternes tilstand passer på dem som i høye toner roper ut at de har nådd fullkommenhet og syndfrihet? De vil innbille seg selv og andre at de alt nå har nådd fullendelsens herlighet. Ja, de mener til og med, slik som korinterne, at de er kommet lenger enn Herrens apostler.

Hvilket alvor i det bildet Paulus her gir oss av apostlenes ytre kår, i sannhet et liv under korset! Når det gjaldt å lide, hadde Gud stilt apostlene i forgrunnen. De stod der liksom med en stadig dødsdom over hodet. Kampen deres var liksom et skuespill for verden, slik det var skikk i de tider å la de dødsdømte kjempe mot ville dyr i amfiteateret til skue for folk. Men kampen ble ikke bare ført for jordiske tilskuere, men også for overjordiske.

De englene som blir nevnt her (v. 9), forstår noen som djevelens engler. Det er det rimeligste, siden de står sideordnet med «verden». Andre forstår det om de gode englene, som jo også er tilskuere, men i kjærlighetens hjelpende sinn.

Slik var apostlenes stilling. Og hvilken helt annen dom felte ikke verden over dem enn over korinterne! Apostlene ble kalt dårer og skrøpelige stakkarer av verden. Men korinterne ble hilst med verdens anerkjennende bifall som folk som tross sin kristendom ennå var fornuftige folk. De var folk en kunne komme til rette med, folk som brukte sin menneskelige kraft. Slik hedret verden de kristne i Korint (v. 10), mens apostlene var gjenstand for en bitter og stadig forfølgelse (v. 11–13).

Men under korset eide apostlene likevel dette: De kunne i ydmykhet velsigne og tåle og bli ved å formane, selv om hele verden aktet dem for utskudd. Det var apostlenes herlighet.

Men hvem stod da i det rette forholdet til Herren? Korinterne, som hadde kunnet vinne verdens yndest, gunst og anseelse, eller apostlene, som ble ringeaktet og forfulgt?

Akk, om korinterne bare hadde skammet seg! Hadde ikke Mesteren sagt: «Var dere av verden, da ville verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere av verden, derfor hater verden dere» (Joh 15,19)? Måtte ikke denne motsetningen mellom deres kår og lærernes kår åpenbare for dem en dyp mangel ved kristenlivet deres, siden de gikk fri der apostlene måtte stå for skudd?

Hvor ligger det ikke en alvorlig preken i alt dette for hvert Guds barn om å bli engstelig når verden begynner å rose oss! Nei, det blir som Brorson synger i sin salme:

Hva er de kristne dog innvortes smukke!
skjønt solen dem utvortes haver forbrent;
utvortes de synes som pjalter og klude,
vidunder for engler og verden til spe,
men innentil er de smykkede brude,
har Jesus i hjertet, er liflig å se.

339. Et faderlig sluttord i denne saken: «Guds rike består ikke i ord, men i kraft» (4,14–21)

Etter denne skarpe irettesettelsen, som likevel sprang ut av inderlig kjærlighet, lar apostelen igjen røsten sin lyde i mildere toner. Det han hadde skrevet, var ikke for å gjøre dem til skamme i ond mening, selv om de nok hadde grunn til å skamme seg. Det var en fars påminnelse til de barna han elsker, og Paulus var jo deres åndelige far ved evangeliet (v. 14–15).

Læremestre og oppdragere kunne de ha nok av, sier han. Da tenker han på dem i Korint som ville trellbinde de troende ved partivesenet. Men ingen av disse hadde et farshjerte for dem slik Paulus hadde. Ingen kunne som han med en fars rett formane dem til å følge etter ham på hans vei (v. 16).

Når Paulus kaller seg korinternes far, er det jo ikke for å gå mot Herrens ord i Matt 23,9: «Og dere skal ikke kalle noen på jorden far, for én er deres Far, han som er i himmelen.» Den rette, ydmyke forståelsen var jo gitt med det Paulus hadde utviklet om forkynnernes stilling som Kristi og menighetens tjenere.

I en slik farskjærlighet hadde han derfor også sendt Timoteus til dem, den beste han visste å sende dem. Timoteus var jo – likesom korinterne – i Ånden en sønn av Paulus, vunnet ved forkynnelsen hans (se Apg 16,1). Det er i sannhet et godt skussmål han gir Timoteus: «mitt kjære og trofaste barn i Herren».

Han skulle minne dem om de veiene apostelen vandret på, og om forkynnelsen hans overalt i menighetene. Slik skulle han friske opp de minnene som liksom hadde begynt å blekne blant korinterne. Av 16,10 hører vi at dette brevet skulle nå Korint før Timoteus kom.

Likevel måtte de ikke tro at meningen med å sende Timoteus var at Paulus ikke selv ville komme til Korint. Paulus visste nok at noen i Korint hadde ment dette. Det hadde de tatt som en anledning til å blåse seg opp og slå om seg med store ord, som om apostelen ikke skulle ha mot til å vise seg i Korint igjen.

Jo, om Herren vil, sier Paulus stille og ydmykt, skulle han nok komme og se hvilken kraft det var i disse oppblåste ordene. For i Guds rike spørres det ikke bare om de ytre ordene, men først og fremst om den indre kraften som ligger bak ordene (v. 20). Selve «ordet om korset» er jo «en Guds kraft» (1,18). Det er

altså tomheten i de rene menneskeordene Paulus her rammer, i motsetning til Guds rike med dets kraftfulle ord.

Så slutter han (v. 21) med å spørre menigheten hvordan han da skal komme. De fikk selv treffe valget. Enten kunne de ydmyke seg og rense bort de smussflekkene som hadde satt seg på det Guds tempel de var helliget til å være (3,16–17). I så fall kunne han komme til dem med kjærlighet og en mild ånd. Eller de kunne trosse, og da ble han nødt til å bruke riset, slik en far må tukte sine trassige barn.

Denne ulike framgangsmåten som Paulus antyder her, har jo sitt motstykke i Herrens egen måte å handle med oss på. Paulus' hjerte var jo i dette et lite speilbilde av den himmelske Fars hjerte. Vår Gud vil aller helst behandle oss som er blitt hans barn, med den milde hånd. Men han er ingen bløtaktig far. Nettopp fordi han elsker oss, sparer han ikke riset der vi trenger det. Ydmyker vi oss under Guds veldige hånd, blir vi spart for mye tukt. Dersom vi dømmer oss selv, blir vi ikke dømt.

340. Apostelen refser menigheten fordi den ikke hadde holdt alvorlig tukt med en mann som levde i hor, og pålegger den å støte ham ut og slik rense seg fra urenheten (5,1–8)

Med dette kapitlet tar apostelen opp en ny sak som var en skamplett på menigheten i Korint. Partistriden var ikke den eneste flekken, og altså heller ikke det eneste som kunne gi apostelen grunn til å komme med riset. Det hadde skjedd et dypt fall i utukt, og det av et så ondartet slag at selv hedningene så på slikt med dyp avsky: En mann levde med sin fars hustru, det vil si sin stemor. Så langt var det kommet med et av menighetens medlemmer. Om synderens far ennå var i live, er uavgjort, men 2 Kor 7,12 kunne synes å tale for det.

Dette dype fallet hadde menigheten i slapphet og sløvhet ikke holdt tukt med. Den hadde latt det gå, og likevel var den oppblåst nok til å holde fast ved de tomme innbyrdes stridighetene. Sannelig hadde det vært grunn til å bøye seg dypt i ydmykelse og inderlig sorg og snarest mulig fjerne denne forargelsen fra menigheten (v. 1–2).

Nå skulle de få vite hvordan han, deres apostel, stilte seg til denne saken, og hvor sårt den bedrøvet ham, enda han ikke som de troende i Korint stadig hadde hatt dette skammelige vesenet for øynene. Men i ånden var han hos dem, selv om han var fraværende med legemet.

Og han sier som sin dom i saken at de skulle samles til et menighetsmøte der han med sin ånd ville være til stede blant dem. Da skulle de, i det navnet de var samlet i, i vår Herre Jesu Kristi navn og ved vår Herre Jesu Kristi kraft, overgi denne skammelige synderen til Satan. Det vil si at han skulle bannlyses ut av Guds rike og igjen være som en hedning – hedenskapet lå jo under Satans makt. Han skulle altså straffes med den aller alvorligste kirketukt. Herrens folk er et hellig folk, og blant oss kan ingen skjendigheter tåles (v. 3–5).

Hva menes med «til kjødets ødeleggelse» (v. 5)? Noen forstår det slik at synderens legemlige natur, syndens virkefelt, skulle brytes ned av Satan ved at Herren trakk sin beskyttende hånd bort fra ham. Slik ser vi jo så ofte at utukten ødelegger det legemet det ble syndet med. Andre forstår kjødet som det gamle

mennesket og tar ordet om dødingen av det: Synderen skulle altså overgis så fullstendig til syndens tjeneste at han for alvor kunne merke hvilken slave han var.

I begge tilfeller var formålet med den veldige tukten ikke synderens fordømmelse, men at hans ånd likevel kunne være blant de frelste på Herrens dag. Det er en tung måte å bli frelst på, gjennom en foreløpig overgivelse til Satans ødeleggende makt. Men ofte er det den eneste muligheten, om det da bare kan lykkes.

I v. 6–8 taler apostelen alvorlig til menighetens hjerte. Sannelig, den rosen menigheten mente å ha, var det dårlig bevendt med. Visste de da ikke at en ganske liten surdeig kan gjennomsyre hele deigen, og at det går på samme måte med en synd som får være i fred i menigheten? Det hellige alvoret overfor synden blir svekket helt igjennom. Og Guds barn er jo bestemt til å være som en deig uten surdeig, det vil si at de helliges samfunn skulle være preget helt igjennom av et nytt, hellig liv.

Den nye paktens menighet har jo sett oppfyllelsen av det som i forbilde var betegnet blant Israels barn ved den gamle paktens påske. Moseloven bød at det skulle holdes påskehøytid med usyret brød i sju dager etter at påskelammet var slaktet. Men den nye paktens folk må alltid holde høytid, for «vårt påskelam», Kristus, er slaktet én gang for alle (v. 7). Derfor skal syndens surdeig heller aldri tåles blant Jesu folk. Ingenting av «ondskap» eller «last», ingenting urent eller usant må tåles. Renhet og sannhet skal alltid være Jesu menighets mål og pryd.

Noen mener at apostelen bruker nettopp dette bildet om surdeigen og påskelammet fordi han skrev brevet like før påske, noe 16,8 synes å antyde. Ellers skal vi legge nøye merke til den vakre tanken at hele kristenlivet skal være som et høytidsliv på grunnlag av langfredagens store offer. Daglig skal et Guds barn vandre i hellig pryd, og hele livet skal være en gudstjeneste. Men la oss ikke glemme det Ordet her innprenter oss:

Et lidet gran
av surdeig kan
all deigen gjennomsyre.
Kommer gnisten først i brann,
er den ond å styre.

341. Apostelen forklarer nærmere en uttalelse i det forrige brevet om hvordan de skulle stille seg til slike som ble kalt brødre, men likevel levde i synd (5,9–13)

Apostelens oppfordring til å gripe inn mot den grove synden som er nevnt i v. 1, er gått over til å bli en mer allmenn formaning til å leve det hellige livet som hører Herrens hellige til, i skarp motsetning til synden. Slik kommer han inn på en uttalelse i et tidligere brev til menigheten, et brev som ikke er bevart. Der hadde han skrevet at de ikke skulle ha samkvem med horkarer.

Dette hadde de i Korint forstått som om det gjaldt alle horkarer, også hedningene, også dem utenfor menigheten. Dermed mistet formaningen liksom sin kraft, for det var jo umulig for de troende å holde seg fri fra alt samkvem med sine hedenske bysbarn. Det hadde apostelen selvfølgelig ikke ment. Det var samkvemmet med dem som kalte seg brødre og likevel levde i åpenbare synder, han hadde hatt for øye.

Her nevner han flere andre synder ved siden av hor, som pengegriskhet, drukkenskap, rovlyst og lignende. Likesom horkarens synd betegner de trelldom under begjæret etter sanselig nytelse. Hva menes med avgudsdyrkelse (v. 11) blant de kristne? Trolig en slik deltakelse i hedningenes avguderiske vesen at det ble uforenlig med den levende troen. Et eksempel på det nevner han jo i kap. 10, der han refser de kristne for å delta i hedenske offermåltider (se 10,14–22).

Og så står «baktaler» midt blant disse andre grove synderne. Ordet betegner egentlig en som krenker andres ære, en baktaler. Men at denne synden blir nevnt her midt blant de aller groveste tingene, skal minne oss om at tungens synder veier tungt på Herrens vektskål. Og nettopp disse syndene blir det ofte tatt så lett på, også blant Guds folk.

Fantes det slike i menigheten, skulle de hellige bryte alt fellesskap med dem og ikke engang spise sammen med dem. For våre forhold må dette jo veilede oss når det gjelder den rette kirketukten overfor slike som slutter seg til de troendes krets. Overfor de mange vantro døpte, denne underlige blandingen

av hedenskap og kristendom, er det vanskelig å bruke en grundig kirketukt under folkekirkens former. Selvfølgelig kan noen bli avvist fra nattverden og lignende, men de kommer likevel nærmest inn under dem apostelen i v. 12–13 nevner som de som er utenfor. Også de skal få sin dom, men den er Guds sak.

Derimot vil Herren ha sine venner med i arbeidet med å holde kirketukt blant dem som er innenfor brorskapet. Der har vi ikke lov til slapt å legge hendene i fanget, slik de kristne i Korint gjorde. Nei, der ligger oppgaven fra Gud til menigheten. Paulus slutter med det veldige alvorsordet: «Støt da den onde ut fra dere!» Det minner om ordet i 5 Mos 17,7 og 12, der det tales om tukt i den gamle paktens menighet, og der det lød: «Slik skal du utrydde det onde hos dere» og «Slik skal du rydde det onde bort fra Israel.»

I 2 Kor 2 hører vi mer om hvordan denne saken gikk. Det viste seg at det dype, hellige alvoret Paulus tok saken med, hadde båret god frukt. Fall er vanskelig å unngå i de helliges samfunn, men ordet om å være langmodig mot alle må ikke misbrukes til slapphet. Kristi kjærlighet er en hellig kjærlighet, som hater synden samtidig som den søker å frelse synderen.

342. Paulus peker på enda en skamplett på menigheten: at de hadde rettssaker med hverandre, og det for hedenske dommere (6,1–11)

Blant syndene apostelen hadde nevnt i forrige avsnitt, var også verdslig begjær, pengegriskhet og havesyke. Ved siden av utukten var denne synden nettopp særpreget for det hedenske vesenet, slik vi så ofte hører om i Det nye testamente, og restene av den merkes sterkt i de første kristne menighetene.

Det var også pengegriskhet som hadde ført til strid og trette mellom de hellige i Korint. Men de gikk attpåtil så langt at de førte disse sakene fram for de hedenske domstolene, i stedet for å la det bli en sak mellom de hellige innbyrdes. Det ble til skam for menigheten og til spott blant hedningene, og det er dette apostelen alvorlig refser i dette avsnittet.

«Våger noen av dere» å bære seg slik, sier han. Så stor en skam var det, så ubegripelig at de kunne nennes å bringe denne spotten over Guds rike. Det hele kunne jo vært ordnet i minnelighet av brødre (v. 1).

Dette begrunner Paulus først med at det i en slik framferd ligger en dyp miskjennelse av deres egen høye nådestilling som Herrens hellige. De hellige skulle jo en gang, ved Herrens gjenkomst, være Herrens redskaper til dom over verden (v. 2), ja, også over engler (her må en selvfølgelig tenke på de falne englene). Og så skulle disse Herrens hellige være uverdige til å dømme i de minste saker, i slike små ting som har så liten betydning med evigheten for øye! Det var dårskap og usømmelig.

Ved sitt liv og sin bekjennelse blir de hellige jo til enhver tid til dom for verden. Og verden føler seg også dømt alene ved at de hellige vandrer på en annen vei enn den selv. Men ved Herrens gjenkomst skal de hellige regjere med ham i tusenårsriket (se Åp 20,4).[1] Det må være dette apostelen har for øye når han sier at de hellige skal dømme verden.

Denne sannheten møter oss allerede i Daniels bok, for eksempel i 7,22: «Tiden kom da de hellige tok riket i eie.» Videre møter vi den i Herrens ord i Matt 19,28,

[1] Skriften taler om én synlig gjenkomst, da alle døde står opp og dommen holdes (Matt 25,31–32; Joh 5,28–29). Slik lærer også den lutherske bekjennelsen, som avviser et tusenårsrike på jorden før dommedag (Den augsburgske bekjennelse art. 17). Om forfatterens syn, se betraktning 639 til Åp 20.

der Herren sier til apostlene: «… skal også dere … sitte på tolv troner og dømme Israels tolv stammer.»

I v. 4–6 skammer Paulus dem ut for den fallitterklæringen de gav seg selv: at det ikke skulle finnes en eneste blant dem med den smule visdom som skulle til for å bilegge trette mellom brødre, siden de satte dem til dommere over seg som «ikke blir aktet for noe i menigheten». Her tenkes det på hedninger. I borgerlig forstand kunne de nok være aktverdige, men åndelig sett kunne de ikke regnes for noe.

Paulus sammenfatter denne bedrøvelige saken i det vemodige utropet (v. 6): «Bror fører sak mot bror, og det for vantro dommere!»

I v. 7–11 viser han hvor dårlig det var at de i det hele tatt hadde rettssaker med hverandre. Et Guds barn burde jo heller ville lide urett enn gjøre urett. Men slik tenkte de ikke i Korint – og det overfor brødre! I v. 9–10 viser han at en slik framferd kunne føre til det aller verste tapet, nemlig tapet av Guds rike. All urettferdighet som en holder hånden over, all fastholden ved synd, av hvilket slag den enn måtte være, stenger ute fra den himmelske arven.

Igjen trekker apostelen fram lignende synder som vi hørte om i 5,11, synder i slekt med havesyken, for så vidt som de alle går ut på å tilfredsstille sanselig lyst på nestens bekostning. De forskjellige utuktssyndene som blir nevnt, gir oss et ordentlig innblikk i det grufulle livet som ble levd i den korintiske verden. Skildringen minner om Rom 1, der Paulus maler hedenskapets råtne tilstand. Når det gjelder «synder mot naturen», vises det til Rom 1,26–27.

«Far ikke vill!» sier Paulus. «At du vil i dine lyster fare fort, som du er van, og deg dog ved Jesus trøster, går i evighet ei an.»

I v. 11 minner apostelen dem om fortiden, da de var treller under alt dette, for å advare dem kraftig mot å ta lett på disse lastene. «Slik var det en gang med noen av dere», sier han.

Så stiller han nåtiden fram for dem i motsetning til det: den hellige nådestillingen som var blitt dem til del i dåpen. Han bruker de tre herlige betegnelsene: «Dere har latt dere vaske rene. Dere er blitt helliget, dere er blitt rettferdiggjort i den Herre Jesu navn og i vår Guds Ånd.» Alle tre uttrykkene betegner det samme, nemlig opptakelsen i nådestanden: ved renselsen fra syndeskylden, ved innvielsen til Gud som helliget for ham og ved frikjennelsen fra synden, rettferdiggjørelsen (se Rom 3,24).

Denne nåden hadde de fått del i ved den Herre Jesu navn, frelsernavnet, som taler høyt om hvor dyrt vi er kjøpt. «Og i vår Guds Ånd», føyer Paulus til, fordi troen på denne måten bare blir virket ved Ånden.

Som troende døpte var de altså reist opp til denne høye nådeplassen. Ville de da nå igjen glemme denne nåden og igjen gi seg over til det elendige livet de var blitt fridd ut fra? Nei, det gjaldt å vandre verdig det høye kallet de var kalt med, å vandre slik det sømmer seg for de hellige.

Når det i v. 11 står «dere er blitt helliget» mellom «vasket rene» og «rettferdiggjort», er det altså tale om den helligheten av nåde som ble gitt i dåpen og tatt imot i troen. I kraft av den har de troende fått nådens rett til å bli kalt med det store navnet «de hellige». På samme måte taler Luther om hellighet i forklarin-

gen til den tredje trosartikkelen når han sier: «Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliget meg.»

Men til alle som slik er hellige av nåde ved troen, lyder det: «Men vær, etter Den Hellige som kalte dere, også dere hellige i all deres ferd» (1 Pet 1,15). De hellige skal helliggjøres. Livets helliggjørelse ligger som en spire i troens hellighet og kan ikke utebli dersom en vil fortsette å være troende.

Det skjer nok den dag i dag at det kan bli trette om timelige ting mellom troende mennesker, og det er sørgelig. Men skjer det, gjelder det å ikke holde stivt på sin juridiske rett, selv om en har retten på sin side. Det kan nok koste kamp å fornekte seg selv. Å, hjertet vårt henger så fast ved disse timelige tingene, og det blir ofte så underlig kaldt og hardt også mellom brødre i troen når det gjelder de timelige sakene.

Lar en stridslysten få makten, kan en være overbevist om at en taper, selv om en timelig sett vinner saken. Men å finne seg i et tap for brorskapets skyld er i virkeligheten alltid vinning, stor vinning. Og det blir til ære for Herrens sak.

Er det likevel slik at saken må ordnes, eller at en er for ringe i kjærligheten til å finne seg i et tap, så gjelder det framfor alt ikke å la saker mellom brødre komme for de verdslige domstolene. Selv om domstolene våre ikke er hedenske, blir skammen like stor. Da gjelder det å legge saken fram for venner i Herren og så ta avgjørelsen som fra Herren. Det er dette Ordet her så alvorlig legger oss på hjertet. Men det skal være vår bønn at havesykens og begjærets ånd må bli drevet helt ut av hjertene våre, og at vi heller må lide tap enn vekke kiv og trette.

Herrens røst, som aldri brister,
har meg lært, det jeg og tror:
alt hva for hans skyld jeg mister,
får igjen jeg på hans ord.

343. Advarsel mot det skammelige misbruket av den kristne friheten når det gjelder hor (6,12–20)

Med dette avsnittet begynner Paulus å utvikle hva den kristne friheten er, og hvordan den brukes rett. Denne utviklingen strekker seg helt fra 6,12 til 11,1. I Korint manglet det så mye på hensynsfull kjærlighet at det var høyst nødvendig å belyse dette spørsmålet.

Apostelen begynner (v. 12) med å stille opp den allmenne grunnsetningen for et Guds barns frihet i Herren, i motsetning til alt lovvesen. «Jeg har lov til alt», sier han. Meningen er at et troende menneske ikke er trellbundet under det ytre lovbudet. Det er ikke under loven, men under Ånden. Det er det samme som Jakobs brev kaller «frihetens fullkomne lov» (Jak 1,25).

Men selvfølgelig trengte denne uttalelsen en nærmere avgrensning for ikke å bli et skalkeskjul for det gamle mennesket. Ordet «jeg har lov til alt» betyr visselig ikke at en uten fare kan tillate seg det en har lyst til. Nei, Paulus setter straks to grøfter langs denne frihetens vei: for det første «ikke alt gagner», for det andre «jeg skal ikke la noe få makt over meg».

Dette «alt» som er tillatt for et troende menneske, omfatter selvfølgelig ikke det som Guds vilje, åpenbart i Ordet, er imot. Men utenfor det Gud har forbudt, finnes det jo et stort område der Gud ikke i enkeltheter har tegnet opp de veiene hans barn skal gå. Der vil Guds Ånd veilede skritt for skritt, dag for dag, til hele sannheten (Joh 16,13).

Paulus peker altså her på to åndelige hensyn. Det ene er om det virkelig gagner og oppbygger (10,23), både meg selv og min neste. Det andre er om jeg, når jeg bruker det som i seg selv er tillatt, makter å hevde min indre frihet. Disse to hensynene, sett i Åndens lys, gjelder det å ta vare på overfor alle de tingene vi møter i det daglige livet, med spørsmålet: «Er det tillatt for et Guds barn eller ikke?»

I den korintiske menigheten synes det å ha vært noen som ennå ikke var kommet helt ut over den grufulle hedenske tankegangen at det å tilfredsstille kjønnsdriften etter eget forgodtbefinnende bare var «et naturlig behov», på samme måte som å spise og drikke. Den samme hedenske talen hører vi jo blant

vår tids fritenkere. Apostelen viser nå at dette var en skammelig forvrengning av ordet om et kristent menneskes frihet.

Nei, sannelig var det forskjell på legemets forhold til maten og bruken av det til hor (v. 13). Maten og buken hører begge den forgjengelige tilværelsen til, og Gud skal «gjøre ende på» dem. De skal ikke lenger finnes på den nye jord, der legemet ikke lenger trenger næring for å holdes oppe, fordi det da vil være uforgjengelig. Når Guds ord taler om å «sitte til bords» i Guds rike, betyr det altså ikke legemlig føde.

Men selve legemet skal Gud ikke gjøre ende på. Det er bestemt til å ha en evig framtid, en framtid «for Herren». «Og Herren for legemet», føyer Paulus til. Det er Kristi nådes gjerning som vår Herre å hellige også legemet vårt som sitt redskap, ikke bare for tiden, men også for evigheten. Derfor vil Gud reise også dette legemet vårt opp fra de døde ved sin guddomskraft, slik han reiste opp Herren, vår store bror Jesus (v. 14).

Videre peker Paulus (v. 15) på at legemene våre er «Kristi lemmer». For vi hører med legeme og sjel til Kristi legeme, som er menigheten. Hvor grufullt da å gjøre disse lemmene til «en horkvinnes lemmer»! Og det gjør en (v. 15–17) ved å gi sitt legeme til en horkvinne og bli ett kjød med henne, i stedet for å holde seg til Herren og være én ånd med ham.

«Fly hor!» Å, måtte dette ordet trenge dypt inn i hjertene, så alt slibrig og urent ble motbydelig for et Guds barn, enten det er i tanke, ord eller gjerning.

I v. 18–20 begrunner han formaningen også fra den siden at ingen synd i den grad er en forbrytelse mot vårt eget legeme som hor. Enhver annen synd et menneske kan gjøre, kommer i stand på den måten at noe som «er utenfor legemet», og som ikke hører legemet til, blir brukt som redskap til å tilfredsstille den kjødelige lysten i legemet. Men ved hor er det legemet selv i sin helhet som både blir besmittet og selv er urenhetens redskap. Den synden ligger liksom helt og holdent innenfor legemet.

Og igjen understreker Paulus i motsetning til dette legemets høye og hellige betydning som «et tempel for Den Hellige Ånd» (v. 19) og som Guds eiendom. Vi tilhører jo ikke oss selv, vi er jo kjøpt, og det dyrt, med Kristi blod. Det er en veldig nåde at vi er kjøpt fri fra Satans og syndens makt for å høre Gud til, men med det følger også det hellige ansvaret. En eiendom er underlagt eierens vilje. Nå er det visselig ikke med et menneske som med en ting som blir kjøpt: Mennesket må gi sitt samtykke til å være Herrens eiendom.

Mange av de dyrekjøpte vil jo være sine egne herrer, men oppnår bare å bli Satans, verdens og kjødets treller. Men en kristen har gitt Gud sin vilje og kjent den salige nåden og den usigelige kjærligheten som ligger i det å få være hans, ikke bare med sjelen, men også med legemet. Dermed er oppgaven gitt oss: å leve for ham og til hans ære, også når det gjelder bruken av legemet.

De siste ordene, «og i deres ånd, som hører Gud til», mangler i alle de eldre håndskriftene.[1] Det følger jo av seg selv, for bare der ånden har overgitt seg til Herren, får han også råderett over legemet. Men her i denne sammenhengen er det jo legemets høyhet Paulus understreker.

[1] NB har ikke disse ordene.

Ta mitt liv, o Frelser kjær,
hellig leve du meg lær,
la meg hver en dag og stund
prise deg av hjertens grunn.

344. Om ekteskap, ugift stand og skilsmisse (7,1–16)

Mot utukten som Guds ord dømte i forrige kapittel, stiller apostelen nå opp den ordningen Gud har satt: ekteskapet, som nettopp har til oppgave å hindre det ville og uordentlige samlivet.

Av v. 1 ser vi at korinterne i sitt brev til ham hadde stilt ham en del spørsmål om dette. Spørsmålet har trolig vært om det virkelig måtte regnes som best for en mann å avstå også fra alt ekteskapelig forhold til en kvinne. Det har kanskje vært noen, nok bare ganske få, i Korint som lot seg drive over i den motsatte ytterligheten på grunn av den alminnelige slappheten på dette punktet. Og muligens har de vist til at Paulus selv var ugift.

Paulus svarer at han så det som heldig å være ugift. Likevel er det slett ikke hans mening å senke ekteskapets verdi. Vi behøver bare å tenke på hvordan han i Ef 5,22–33 bruker det ekteskapelige forholdet mellom mann og kvinne som bilde på det åndelige forholdet mellom Herren og menigheten. Høyere kan han ikke sette ekteskapet.

Det er også med særlig tanke på tidsforholdene at han tilråder ugift stand. Det hører vi i v. 26, der han nettopp gjentar ordet fra v. 1 og føyer til at han mener dette på grunn av «den nødstiden vi lever i», den korte tiden (v. 29). Den fulgte med de kår den kristne menigheten da levde under, da fiendskapet ulmet mot den overalt og forholdene i Romerriket var så truende.

I v. 7 føyer han videre til at det trengs en særlig nådegave fra Gud for å kunne leve ugift med et rett sinn.

Som hovedregel stiller han opp ekteskapet som den livsformen som tjener alle best (v. 2), en ordning fra Gud som skulle motvirke all løsaktighet og uordentlig tilfredsstillelse av kjønnsdriften («for hors skyld»). Papistenes lære om ugift stand (sølibatet) som noe fortjenstfullt finner ikke medhold i Skriften, heller ikke på dette stedet.

Men skal ekteskapet virkelig bli et vern mot horets ville vesen, bør ektefellene leve med hverandre i et virkelig ekteskapelig samliv (v. 3–5). Bare med felles samtykke skal de holde seg fra hverandre for en tid, når de særlig og udelt vil gi seg til «faste og bønn».[1] Det tenkes selvfølgelig ikke her på den daglige bønnen,

[1] NB: «for å leve i bønn».

som han i 1 Tess 5,17 sier skal skje «uten opphold», men på særlige høytider og bønn ved særlige anledninger.

I dette ligger en antydning om at en heller ikke i ekteskapets samliv skal være bundet, men være Guds frie barn – bare begge parter er enige. Dette siste blir sterkt understreket. Som de som er bestemt til å være ett kjød, må de ikke trosse hverandre.

Når Paulus så råder dem til snart å komme sammen igjen, for at de ikke skal bli fristet (nemlig til troskapsbrudd), viser tilføyelsen «fordi dere ikke makter å være avholdende» til det svake punktet hos korinterne. En falsk åndelighet kunne lett slå over i sin motsetning, i sedelige fall.

Likevel føyer Paulus til (v. 6) at han sier dette (v. 1–5) «som tillatelse» – en innrømmelse, et hensyn – «ikke som et påbud». Selv ville han helst at alle mennesker var som han, altså ugifte, på grunn av forholdene den gang (se v. 26–29). Men han vet godt at hver har sin nådegave fra Gud i denne saken.

Etter at han slik (v. 2–7) har talt om ekteskapet generelt, vender han seg nå til de enkelte forholdene. Først taler han kort til de ugifte (v. 8–9), dem som aldri hadde vært gift, eller som hadde mistet ektefellen (mer om det i v. 25–38). Rådet hans til dem som ikke levde i ekteskap, er det samme som før: Det beste er å forbli ugift, men det er bedre å gifte seg enn å bli plaget av kjønnslig fristelse.

I v. 10–11 taler han til kristne ektefolk og nevner for dem Herrens bestemte forbud mot skilsmisse. Unntaket som Herren nevner i Matt 5,32, taler ikke apostelen om her, der hovedtanken først og fremst er å innskjerpe at ekteskapet mellom kristne er uoppløselig. At Paulus her først nevner hustruen som den som ikke skal skille seg fra mannen, kommer kanskje av at tilbøyeligheten til skilsmisse lettere viste seg hos hustruen, som den svakere og oftest mer lidende parten.

V. 11 lyder: «Men er hun skilt fra ham …» Hvis dette altså skulle ha skjedd før de fikk brevet, eller allerede før hun ble kristen, så måtte hun i hvert fall ikke inngå nytt ekteskap, med mindre hun forlikte seg med mannen igjen.

I v. 12–16 taler apostelen om de «blandede ekteskapene», der den ene parten var blitt kristen, mens den andre fortsatt var vantro (altså en hedning). Her føyer han til at det er han og ikke Herren som sier det han nå sier. Med det mener han at vi ikke har noe uttrykkelig ord fra vår Frelser om et slikt blandet ekteskap. Når han kaller det sitt ord, er det likevel ikke utenom Herren, men i Guds Ånd, som en som av nåde var Herrens tro tjener (v. 25 og 40). Rådet hans får derfor sin fulle vekt.

Ordet hans går da ut på at et slikt ekteskap ikke burde oppløses så lenge den vantro parten ønsket å fortsette det. Som en særlig grunn peker han (v. 14) på at den vantro parten ble helliget nettopp ved å være knyttet slik til et troende menneske.

Meningen er jo ikke en personlig helliggjørelse av sjelen. En slik skjer jo bare «i den Herre Jesu navn og i vår Guds Ånd» (se 6,11), ved dåp og tro. Men det er selve det ekteskapelige forholdet som ble helliget ved at den troende tok imot ekteskapet som Guds ordning for Guds åsyn. At dette er den rette forståelsen,

går fram av begrunnelsen ut fra det tilsvarende forholdet med barna: «Ellers ville jo også deres barn være urene, men nå er de hellige.»

I og for seg er jo hvert barn urent som født av kjødet, unnfanget i synd. Men kristne foreldre ser likevel ikke på barna sine, som er besmittet med arvesynden, som urene i den forstand at foreldrene skulle skille seg fra dem som fra annet urent. Ellers kunne jo foreldrene ikke glede seg over sine nyfødte barn, i hvert fall ikke før de var døpt og personlig helliget ved Jesu blod.

Men på grunn av den inderlige, umiddelbare livsforbindelsen med foreldrene er barn av kristne foreldre under en hellig velsignelse fra fødselen av. Foreldrenes forbønn og Guds nådehånd, som er bredt ut over hjemmet, er med på det, slik som slike barn jo også har gjenfødelsens bad i vente.

På lignende vis er det da i ekteskapets inderlige livsforbindelse når den ene parten er i Guds hånd som hans frelste eiendom.

Et slikt blandet ekteskap er altså gyldig etter kristen forståelse, så det slett ikke er en plikt for den troende parten å skille seg fra den vantro. Men på den andre siden (v. 15–16) mener Paulus heller ikke at det er en plikt å holde fast ved forbindelsen dersom den vantro (hedenske) parten vil skille seg. Den troende parten må bare ikke på egen hånd løse båndet, men er ikke bundet om den andre vil. Gud har kalt oss til fred, sier apostelen, til å leve i troen med sjelefred. Og den freden behøver ikke gå tapt om skilsmissen skulle komme på den måten.

Tanken om at den troende hustruen kanskje kunne frelse mannen, og omvendt den troende mannen frelse hustruen, kan ikke bli et avgjørende bånd. Det er jo uvisst om det kan nås ved fortsatt ekteskapelig samliv (v. 16).

Den oversettelsen som står i vårt danske testamente: «Hva vet du, hustru, om du ikke kan frelse mannen?», er neppe språklig riktig. Etter en slik oversettelse inneholder verset en begrunnelse for ikke å skille seg (du kunne kanskje frelse mannen). Men det passer ikke så godt til v. 15, der hovedpunktet jo er at en bror eller en søster ikke er bundet i et slikt forhold. Den rette oversettelsen er nok: «Hva vet du, hustru, om du kan frelse din mann?»

Mange har tatt ordet slik det er gjengitt i den danske oversettelsen, som en sovepute, en beroligelse, når de skulle til å gifte seg med et uomvendt menneske. De trøstet seg da med: Vi kan sikkert vinne ham eller henne for Herren nettopp ved å gifte oss. Dette er i hvert fall et misbruk av Guds ord. For her tales det jo ikke om å inngå ekteskap, men om mennesker som var gift fra før, før noen av dem ble troende. Når det gjelder dem som først skal inngå ekteskap, står det tydelig nok i v. 39 at en kristen ikke måtte gifte seg med en hedning.

Og den alminnelige erfaringen viser oss at det som regel er lettere for den vantro parten å dra den andre bort fra Herren enn omvendt. Nei, det er uvisst, helt uvisst, om det vil lykkes, særlig for den som går inn i ekteskap med en vantro som troende. For da begynner jo ekteskapet med en overtredelse av Guds vilje.

En kjent prest forteller at han en gang fikk besøk av en ung troende kvinne. Hun fortalte at hun var blitt forlovet. Da han spurte om forloveden var troende, svarte hun at det var han nok ikke ennå, men hun håpet å vinne ham for Herren når de først ble gift. Presten bad henne da stige opp på en stol, og stående på

stolen skulle hun løfte ham, som stod på gulvet, opp til seg. Det kunne hun ikke. Da løftet han henne lett ned og spurte: Hvem gikk det lettest for? Den prekenen glemte hun ikke.

At Gud i sin dype langmodighet av og til lar det skje at den vantro ektefellen blir omvendt også i et ekteskap som begynte på den måten, om enn bare gjennom mange smerter for den troende parten, blir til Guds ære og ikke til den lettsindige partens. Men regelen blir den som Ordet her (i den riktige oversettelsen) sier oss: Det er uvisst og usikkert om det vil lykkes å frelse den vantro parten på denne veien, gjennom ekteskapet.

345. Om å bli i den stand en var i da en ble kalt (7,17–24)

Summen av v. 12–16 ble altså at den troende parten skulle ha lov til å bryte forbindelsen når den vantro ubetinget ville det – men også bare da. Ellers gjaldt det å bli i det ekteskapet en en gang hadde inngått.

Dette utvider Paulus nå til en alminnelig regel for alle som var blitt kristne: De skulle helst bli i de ytre livsforholdene de levde i da Guds kall nådde hjertet deres. Den som var kalt som omskåret, altså som jøde, skulle ikke gjøre seg umak for å fjerne omskjærelsens merker. Og omvendt skulle den som var kalt som uomskåret, ikke la seg omskjære. Alt dette var bare ytre ting. Det som betydde noe, var å holde Guds bud. Slik lærte Paulus i alle menighetene (v. 17–20).

Dette gjaldt ikke bare ekteskapet og nasjonaliteten, men også den sosiale stillingen. Var en kalt som trell og hadde funnet livet i Herren som en mann som var ufri i borgerlig forstand, skulle en heller ikke bry seg om det. Selv om en var ufri i det ytre, var en likevel åndelig sett «Herrens frigitte». Og den som var kalt som fri mann i borgerlig forstand, var jo ved å bli troende blitt «Kristi trell». Slik var det blitt likhet, og med denne frigjøringen, at de var kjøpt fri ved Jesu dyre blod, skulle de nøye seg.

Ville noen, fordi trellestillingen var ringe i menneskers øyne, også jage etter den ytre friheten i tillegg til friheten i Herren, viste han seg nettopp som en menneskers trell. Da la han urimelig vekt på hva mennesker mente om saken. Det er sikkert tanken i ordet: «Dere er dyrt kjøpt, bli ikke menneskers treller!» (v. 23).

Hvordan slutten av v. 21 skal forstås, er det strid om: «Men kan du bli fri, da velg heller dette» (egentlig: «bruk det desto mer»).[1] Alle de gamle greske kirkefedrene forklarer det slik: «Selv om du kan bli fri, så velg (egentlig: "bruk") det desto mer. Stå desto fastere på å bli i den tjenende stillingen du ble kalt i, og vis din troskap mot Herren der.»

Mange senere utleggere syntes det var for underlig at apostelen skulle råde noen til å bli i trellestanden. De forstår det slik som den danske oversettelsen også synes å peke mot: «Men kan du bli fri, da velg heller dette», nemlig å bli fri. Ser en saken mer utvendig, kan dette siste virke mest fornuftig. Men språklig

[1] NB: «Men kan du bli fri, så gjør heller bruk av det.»

er det vanskelig å oversette slik. For i grunnteksten står det: «Men om også du kan bli fri», ikke: «om du også kan». Plasseringen av «også» gjør her en forskjell som en neppe kan komme utenom.

Men denne forståelsen strider også mot grunntanken i hele avsnittet. Tre ganger (v. 17, 20 og 24) innskjerper Paulus at det beste er å bli i den standen en ble kalt i. Det vil si at det å bli kristen ikke skal føre med seg krav om å bytte ytre stilling med det samme. Aldri oppfordrer apostelen de kristne til å kjempe for forandring i de borgerlige forholdene på ytre vis.

Verken han eller menigheten i de første århundrene oppfordret troende herrer til å gi trellene sine fri, eller omvendt trellene til å kjempe for sin ytre frihet. Ikke engang i brevet til Filemon ber Paulus om frihet for Onesimus. Der ber han denne broren ta vennlig imot trellen som hadde rømt, og som nå også var blitt troende. Apostelen visste åpenbart at misfornøyd jag etter forandring i timelige ting ofte kan bli en hemsko for veksten i Herren.

Men vil da troen på Kristus godkjenne slaveriet? Langt derifra! Men Herrens menighet har andre veier å gå. Evangeliet vil virke innenfra og forvandle hjertene ved ordet om Kristi kjærlighet, om at Gud ikke gjør forskjell på folk. «Her er ikke jøde eller greker, her er ikke trell eller fri, her er ikke mann og kvinne. For dere er alle én i Kristus Jesus», skriver Paulus (Gal 3,28). Kommer denne ånden først inn i hjertene, øver den sin innflytelse også på alle de jordiske samfunnsforholdene. Trellestanden falt etter hvert bort av seg selv, uten noe ytre maktbud.

Nå var trellestanden i den tiden ofte slett ikke så ille en stilling å leve sitt trosliv i. Som regel kunne den ikke sammenlignes med slaveriet av svarte i nyere tid. Og så skal vi huske at Paulus jo ikke forbyr noen å bli fri om de kunne og ville. (De frigitte trellene var heller ikke særlig anerkjent i den tiden.) Men han råder ikke den enkelte til å jage etter det av hensyn til hva mennesker måtte mene.

En rik engelskmann tilbød en gang en troende svart mann, som var oppvarter på et stort dampskip, en utmerket stilling i sin tjeneste. Men mannen svarte nei. Han hadde så mange anledninger til å virke for Guds sak i den stillingen han hadde, at han langt foretrakk denne mer trellbundne stillingen framfor de ytre sett behageligere kårene. Det var frihet i aller skjønneste forstand.

Dette lille avsnittet i Korinterbrevets 7. kapittel har mye å lære kristne også i våre dager, når den sosiale kampen brenner med så mektige flammer. Guds menighet som sådan får altså her anvisning om å virke ved evangeliet til at hjertene blir forvandlet, og ikke fremme omveltninger med ytre maktmidler. Troende mennesker, også troende arbeidere, blir her veiledet til å legge kraften i å arbeide og tjene Gud i den stillingen de ble kalt i. De skal ikke blindt følge menneskelige ledere i en kjødelig kamp for å tvinge fram en omveltning med kjødelige midler.

Det fører lett til menneskeslaveri under menneskelige lederes tyranni. Og da blir kampen for Guds rike som det første lett fordunklet for hjertet. Derfor er det svært vanskelig for troende mennesker å stille seg i sosialdemokratiets rekker. En unngår da ikke lett å ta skade på sitt kristenliv.

Nei, får bare Herrens Ånd virke både blant arbeidere og arbeidsgivere, vil også de sosiale forholdene etter hvert bli formet ved Guds rikes makt. Da kan hver og en leve sitt stille liv til Herrens velbehag, nettopp i den standen han er kalt i. Den bevegelsen som i våre dager under navnet «Kristelig dansk Fællesforbund» søker å bringe Kristi ånd inn i alle de sosiale forholdene, har fullt ut Guds ord med seg. «Ikke ved makt og ikke ved kraft, men ved min Ånd, sier Herren, hærskarenes Gud» (Sak 4,6).

346. Er det tilrådelig å gifte seg? Særlig om jomfruer og enker (7,25–40)

Trolig som svar på spørsmål fra korinterne avslutter apostelen nå denne betraktningen med noen ord om hvordan de ugifte, særlig jomfruene, skulle stille seg til ekteskapet, med tanke på de vanskelige tidene den gang (v. 25–38). Til sist taler han om enkers nye ekteskap (v. 39–40).

Apostelen begynner med å si at heller ikke her har han noe bestemt påbud fra Herren å gi dem. Men han taler «som en som Herren har gitt miskunn til å være troverdig» – et vakkert ydmykhetsord. Også det å være troverdig ser han som miskunn og nåde fra Herren.

Hans mening er altså at det på grunn av tidene var best for de ugifte ikke å søke å gifte seg (v. 26–27). Også her skynder han seg å føye til at det ikke er synd å gifte seg. Men de gifte ville få det trangere, og rådet hans går nettopp ut på å «spare» dem for den «trengsel for sitt kjød» som det fører med seg å være gift og ha familie i harde forfølgelsestider. Han tenker nok særlig på de kampene som tydelig nok lå foran den unge kristne menigheten i Romerriket.

«Tiden er kort», sier han (egentlig «sammentrengt», det vil si forkortet). Paulus tenkte åpenbart på at tiden ilte mot Herrens gjenkomst og de trengslene som skulle komme forut for den. Derfor gjaldt det å innrette sine timelige forhold slik at de bandt så lite som mulig. Verken forholdene i hjemmet eller sorg og glede, kjøp eller annen omgang med denne verdens ting måtte gjøre hjertene avhengige. Det gjaldt å ha den indre friheten, som om en slett ikke stod i alle disse forholdene.

For denne verdens skikkelse forgår. Alt det jordiske har bare sin begrensede tid og skifter så fort. Derfor skal et Guds barns liv være lagt an på evigheten (v. 29–31).

Under slike forhold fritar den ugifte standen for mange bekymringer og gjør det lettere å ofre seg helt for Herrens sak. Både mannen og hustruen har jo mange hensyn å ta for at ektefellen skal være tilfreds. Og ofte kan den enes handlemåte bli bestemt mer enn rimelig nettopp av den andres ønsker (v. 32–34).

Disse merknadene om faren ved ekteskapet, faren for å bli nedsenket i dette livets bekymringer, har ikke Paulus kommet med for å «sette en snare» for dem (v. 35), for å fange dem inn i sin mening. Han sier det til deres virkelige gagn, «for at dere må leve sømmelig og henge urokkelig fast ved Herren». Med det menes jo hele den jomfruelige renheten og den udelte hengivelsen til Herren. Der en har nådegave til å leve ugift, kan den ofte liksom lettere bli bevart uskadd hos den ugifte.

Når Paulus på denne måten gir den ugifte standen fortrinnet, må vi stadig huske at han har for øye de onde dagene som hang truende over menigheten. Vi kunne jo nok finne tilsvarende forhold for eksempel ute på misjonsmarken. Der gjør den ugifte standen ofte (men ikke alltid) stillingen og arbeidet lettere og mindre hindret.

Under vanlige forhold er selvfølgelig den gifte standen det normale. Der ekteskapet blir levd i Herren, har den på mange områder sine store fordeler framfor den ugifte standen. Men den som har nådegave til å leve ugift og derfor foretrekker det, skal ikke lastes. Paulus, den store hedningemisjonæren, hadde neppe blitt den mektige arbeideren han var, om han ikke hadde vært ugift.

I v. 36–38 blir saken sett fra enda en side. Hittil har Paulus tenkt seg at valget var overlatt til den ugifte selv. Nå tenker han på spørsmålet om hvordan en kristen far skal stille seg til giftermålet til en voksen datter.

Både hos grekere og jøder var det alltid faren eller foreldrene som giftet bort døtrene. Men å bli sittende ugift ble i den tiden regnet som en stor skam. Om nå en kristen far ikke kunne få seg til å påføre datteren sin den skammen, så la giftermålet skje, sier Paulus – det er slett ikke synd. Likevel mener han at den handlet best som kunne holde fast ved sitt forsett om å la datteren leve ugift, der han ikke var tvunget av ytre omstendigheter. Alt dette sier han særlig med tanke på tidene (v. 36–38).

I v. 39–40 avslutter han det hele med noen ord om enkers nye ekteskap. Også her sier han at hun som enke har frihet til å gifte seg med hvem hun vil, «bare det skjer i Herren». Det utelukker ikke bare ekteskap med en hedning. Det ligger også et dypt krav om selvprøvelse i det: at Herren helt kan råde i dette forholdet. Sannelig et ord som ikke noe troende menneske må glemme når det står foran det viktige skrittet å knytte sitt liv sammen med et annet menneskes!

Likevel sier apostelen enda en gang, som sin mening i Guds Ånd, at en slik enke fikk lykkeligere kår om hun ble værende ugift.

«Det er ikke godt for mennesket å være alene. Jeg vil gjøre ham en medhjelp som er hans like», sa Herren i tidenes begynnelse (1 Mos 2,18). Og det ligger Paulus fjernt å ville svekke Guds ord med den veiledningen han har gitt i denne delen av Første Korinterbrev. I Ef 5 bruker han ekteskapet som bilde på det aller helligste, på sjelens forhold til Herren. Og vi har dessuten ordet i 1 Tim 4,1–3, der han taler harde ord om dem som ville forby å gifte seg.

Derfor skal det enda en gang understrekes: Den særlige grunnen til at Paulus anbefalte den ugifte standen for dem som hadde nådegave til det, lå først og fremst i de truende tidene, i den trengselen han så nærme seg med raske skritt. Dette synspunktet må vi stadig holde fast ved for å forstå dette kapitlet rett. Det

rommer så mye veiledning for de spørsmålene i det praktiske livet som griper dypest inn.

Ved hvert et skritt på veien
lys for oss, Jesus søt,
fyll hjertet med din glede
og gi en salig død.

347. Broderkjærligheten må ta hensyn til den svake bror i bruken av den kristne friheten. Heller gi avkall på sin ytre rett enn å volde sin bror anstøt (8,1–13)

Nå kommer apostelen til det punktet som egentlig hadde vært hovedsaken for ham fra 6,12 av: den rette bruken av den kristne friheten på det særlige området som hadde voldt vanskeligheter i Korint. Spørsmålet var om de troende hadde lov til å ete offerkjøtt og delta i offermåltider. I Korint gikk en fram på to måter: Noen stilte seg friere, andre mer engstelig.

Saken var den at når hedningene ofret til avgudene sine, ble bare en forholdsvis liten del av offerdyret brent på alteret. Avgudspresten fikk en viss del, men det aller meste fikk den som ofret, tilbake. Enten ble det solgt på kjøttorget, eller – og det var det vanligste – det ble holdt et offermåltid i den anledning, av og til i en tilbygning til templet, av og til også i et privat hjem.

Men ikke bare dette kjøttet, også annet kjøtt som ble budt fram til salgs, hadde en viss forbindelse med avgudsdyrkelsen. Ved hver slakting ble nemlig en viss del tatt fra til avgudene. Slik ble det svært vanskelig for de troende å unngå kjøtt som ikke på en eller annen måte hadde vært i berøring med avgudsdyrkelsen.

Som vi kan forstå, hadde korinterne lagt saken fram for Paulus i brevet sitt til ham, og nå svarer han på det i kap. 8–10. I v. 1 og v. 4–6 trekker han sikkert fram uttalelser fra korinternes brev til ham. De vitner om at korinterne var kommet nokså høyt opp i selvtillit. Se bare uttrykket: «Vi alle har kunnskap.» Dette tar Paulus straks fatt på (v. 1–3). Han viser at kunnskap uten kjærlighet «oppblåser». Først når kjærligheten kommer til med sin oppbyggende streben, får kunnskapen sin verdi.

I v. 2 stempler Paulus den kalde kunnskapen som noe som egentlig slett ikke fortjener navnet erkjennelse. I virkeligheten er den selvklokskap. Nei, først når kjærligheten til Gud (og i den ligger jo kjærligheten til brødrene) får plass i menneskehjertet, blir også kunnskapen den rette.

Etter dette «den som elsker Gud» skulle en i v. 3 ha ventet: «han kjenner Gud». Men i stedet sier Paulus: «han er kjent av ham». Slik fører han kjennskapen til Gud tilbake til dens dype kilde. Gud kjenner et slikt menneske, og nettopp derved blir også hans kunnskap om Gud og Guds rike en kunnskap fra Gud, i ydmykhet og kjærlighet. I denne sammenhengen minnes vi et ord av en av kirkens gamle stridsmenn, Bernhard av Clairvaux: «Gud blir kjent i samme grad som han blir elsket.»

Visst er det slik korinterne har skrevet (her gjengis igjen korinternes «vi vet», v. 4–6), at hedningenes avguder bare er tomme fantasibilder. Det innrømmer Paulus. Hedningene tenkte seg himmel og jord fylt av vesener som ble kalt guder, vesener som de formet etter sin egen fantasi og tanke. Men det er ingen annen Gud enn én, den evige Far, som alle ting er av, og som vi er til for, ved vår ene Herre og Frelser Jesus Kristus.

Likevel nekter ikke Paulus i og for seg at det finnes overjordiske makter (v. 5) som hersker i hedenskapet (se 10,20: «Det som hedningene ofrer, det ofrer de til onde åndene»). Slik taler jo også Skriften (se 5 Mos 10,17: «Herren deres Gud, han er gudenes Gud», og Sal 136,2: «Pris gudenes Gud»). På disse stedene tenkes det ikke bare på menneskelige makthavere, men først og fremst på overmenneskelige makter, englemaktene.

Paulus innrømmer altså korinterne at avgudene som sådanne, med alle sine navn, ikke var noe. «Men» – og nå kommer hans merknader til korinternes uttalelser – «ikke alle har denne kunnskap» (v. 7). Blant de kristne var det noen som ikke kunne frigjøre seg fra den forestillingen de hadde levd seg inn i i sine hedenske dager, at avguden var noe virkelig. Når de så likevel åt av dette offerkjøttet, kunne ikke samvittigheten deres følge med, og den tok skade.

Paulus kaller det svakhet, og så langt gir han det friere synet fullt ut rett. Men hva skulle på den andre siden være i veien for å avstå fra å bruke friheten på dette punktet? Mat er jo ikke noe avgjørende for vårt forhold til Gud (v. 8). Se også Paulus' ord i Rom 14,17: «Guds rike består jo ikke i mat og drikke.»

Men å bli til anstøt for en svak bror (v. 9), å forlede ham til noe som skader samvittigheten hans (v. 10) og slik kan bli til evig skade for sjelen hans (v. 11) – det er synd mot brødrene og dermed synd mot Kristus (v. 12).

Paulus sier som sitt bestemte syn på saken (v. 13) at han aldri ville ete kjøtt om broren hans tok anstøt av det. «Den bror som Kristus er død for» (v. 11) – den hvis frelse Kristus har ofret sitt liv for – for hans skyld skulle en ikke kunne gjøre så lite som å gi avkall på den eller den bestemte maten? Det ville jo være en grenseløs ukjærlighet og en skammelig synd. Nei, der må den kristne friheten la seg styre, ikke av en kald kunnskap, men av broderkjærlighetens hensyn, av det som gagner Guds sak i brorens hjerte. Det gagner også Guds sak i våre egne hjerter.

Hele dette spørsmålet om at kjærlighetens hensyn til andre setter grenser for den kristne friheten, har i våre dager betydning for hvordan vi stiller oss til en mulig avholdenhet fra sterk drikk. Et Guds barn har selvfølgelig lov til å drikke et glass vin. Men det kan oppstå forhold der en ville føre en svak bror i fordervelse ved ikke å la være, kanskje en som tidligere har vært bundet av

drikkelysten. Da burde en la være, for ikke å lede broren til å gjøre det han ikke kan gjøre uten skade for sjelen sin.

Guds ord gir seg ikke av med å skrive lover for dette i alminnelighet. Men Guds ord sier: «Jeg har lov til alt, men ikke alt gagner. Jeg har lov til alt, men ikke alt oppbygger» (1 Kor 10,23). Har bare hjertet Guds kjærlighet, vil Ånden veilede til den rette holdningen i hvert enkelt tilfelle.

Krist bar vår synd tålmodig som et lam,
han led vår straff, ja, led den inntil døden.
Er det for mye da forlangt av ham
at vi skal ha et sinn for brodernøden,
at vi til takk for all hans kjærlighet
skal elske den som han så hardt for led!

348. Paulus viser til seg selv og sin tjeneste i evangeliet som eksempel: Av åndelige hensyn gav han avkall på sin ytre rett (9,1–18)

Når Paulus her stiller seg selv fram som eksempel i dette spørsmålet om den rette bruken av friheten, kan han jo gjøre det med en fars rett til å vente at barna vil slekte ham på. Og han kan først og fremst gjøre det som en som selv hadde tatt Kristus til sitt forbilde (se 11,1).

Først viser han altså (v. 1–3) at han hadde friheten, ikke bare som troende menneske, men også som Herrens utvalgte apostel. Apostelembetet hans var blitt beseglet også i Korint, så korinterne i hvert fall var de siste som kunne tvile på hans kall som apostel. Denne kristne og apostoliske friheten hans overfor menneskers dom hevder han altså til å begynne med (v. 1–3). For jo større og mer utvilsom friheten og retten hans var, desto klarere lyser også eksemplet fram som apostelen vil peke på: hvordan han av kjærlighet til de andre har begrenset bruken av denne friheten.

Når Paulus sier (v. 1): «Har jeg ikke sett Jesus, vår Herre?», tenker han nok på åpenbaringen ved Damaskus, da han ble kalt til apostel.

I v. 4–18 viser han nå først hvordan han gav avkall på den velbegrunnede retten han i det ytre hadde til å kreve underhold av menighetene han arbeidet blant. Den retten gjaldt ikke bare ham selv, men også en hustru, om han hadde vært gift. Dette begrunner han først (v. 5) ved å vise til eksemplet til de andre apostlene og Herrens brødre. (Her må en tenke på de fire kjødelige brødrene av Herren som nevnes i evangeliene. Blant dem var Jakob, menighetens forstander i Jerusalem, den mest betydelige.) At Paulus særlig nevner Kefas, det vil si Peter, kommer av at et parti i Korint påberopte seg ham.

Når Paulus og, som vi hører her, også Barnabas (v. 6) selv tjente til sitt underhold ved siden av arbeidet i Guds verk, kom det ikke av at de ikke skulle ha rett til å slippe å arbeide med hendene for maten sin. Med tre eksempler hentet fra krigerens, vingårdsmannens og hyrdens kår viser han at det jo var den alminnelige menneskelige orden (v. 7) å få sitt underhold av arbeidet sitt.

Og ikke bare det. I loven stod det jo også skrevet (v. 8–10) at det var forbudt å binde munnen til på oksene som trakk treskesleden (se 5 Mos 25,4). Og denne

bestemmelsen om oksene ble dypest sett gitt av Gud for menneskenes skyld. Dels skulle de lære å behandle dyrene med et barmhjertig sinn. Dels skulle det innprentes at en arbeider er sin lønn verd: Den som pløyer, skal pløye med håp om utbytte, og likeså skal den som tresker, få lov til å vente sin del.

Av det fulgte så (v. 11) retten til underhold i det timelige, så mye mer som det apostelen hadde brakt korinterne, var ting av langt høyere verdi. Retten hadde altså Paulus. Men han (og Barnabas) hadde ikke brukt denne retten. De hadde funnet seg i savn for ikke å legge noen hindring i veien for Kristi evangelium (v. 12). Særlig i Korint, den store handelsbyen, ville fiendene nok ha funnet på å kalle Paulus' misjonsarbeid en pengespekulasjon. Det kunne de ikke nå, så langt det gjaldt Paulus.

I v. 13–14 kommer Paulus med enda en begrunnelse for den retten som tilkom ham. Den henter han dels fra forholdene i den gamle pakt, der de som gjorde tjeneste i templet, jo hadde sitt underhold av det som ble til overs ved ofringene, av skuebrødene og så videre. Og dels hadde Herren jo også selv uttrykkelig fastsatt dette da han første gang sendte ut de tolv: «Arbeideren er sin føde verd» (Matt 10,10).

Når Paulus nå trakk fram seg selv som eksempel på en som hadde gitt avkall på sin rett, var det ikke fordi han nå hadde i sinne å kreve den. Nei, heller ville han dø enn at denne rosen skulle bli tatt fra ham. Denne rosen, å arbeide for ingenting, så han på som sin lønn (v. 16–18).

Selve forkynnergjerningen kunne han ikke unndra seg. Den var pålagt ham som et husholderoppdrag for Herren og derfor «en nødvendighet» for ham. Det ville bli hans undergang ikke å ta den opp. Den eneste lønnen eller rosen det da kunne være tale om, kunne bare ligge i måten han tok opp gjerningen sin på: om han gjorde det «frivillig», og viste det ved å gjøre det uten vederlag, ved frivillig å gi avkall på sin rett.

«… slik at jeg ikke gjør bruk av den rett evangeliet gir meg», sier Paulus (v. 18). Han hadde jo uttrykkelig hevdet at han hadde full rett til å gjøre som de andre evangeliets tjenere. Likevel ville det for Paulus' hjerte ha stått som et misbruk om han i det hele tatt hadde brukt sin ytre rett.

Her er det mye til selvprøvelse for alle som har en gjerning i Guds rike, først og fremst for Herrens prester. Men hvert Guds barn er jo en arbeider i Herrens vingård. Det hviler jo en nødvendighet på hvert troende menneske til å vitne om Herren, til å gå hans ærend når han sender oss. Men en kan lyde på to måter: «ugjerne», slik at en kjenner det som en byrde, og «gjerne», slik at en ser det som en stor nåde.

Å, måtte vi vokse ut av det sinnet som er blandet med leiekarens vesen! Det kommer dessverre ofte fram. For et Guds barn gjelder det, også i arbeidet vårt for Guds rike, mer og mer å kunne klare seg uten lovens «du skal» og bli fylt av kjærlighetens «jeg vil». Enda større nåde er det når en får lov til å arbeide uten timelig vederlag. Det er jo bare få som kan følge Paulus i sporet av hans brennende, selvfornektende kjærlighet. Men det er godt om det sinnet vokser fram i oss at vi gleder oss mest når vi får anledning til å tjene uten timelig lønn.

Når Paulus her kaller det sin lønn og sin ros å få gjøre dette, har pavens teologer funnet grunnlag i det for læren sin om at en skulle kunne gjøre flere gode gjerninger enn en trengte. Pavekirken lærer jo at helgenene har gjort mer enn de trengte. Av dette innbilte fondet deler den gjennom avlaten ut til dem som har gjort for lite. Det er jo en forferdelig lære som helt fordunkler Kristi verk, som er fullbrakt for oss.

Nå påberoper de seg ordet her (v. 15–18) og sier: Paulus ville ha gjort sin plikt om han bare hadde forkynt evangeliet. Men han gjorde altså mer enn han var forpliktet til.

Dette er et grovt misbruk av ordene til den apostelen som i Romerbrevet, skrevet kort etter dette brevet, erklærer all vår ros for utelukket (Rom 3,27). Nei, når Paulus her taler om sin ros, er det visselig ikke for å gjøre seg selv rettferdig ved den (se 1 Kor 4,4). Han mener jo bare at han, i inderlig takknemlighet for den miskunnen som var vist ham, «den store spotteren», så det som et fortrinn, som en særlig nådelønn, å få gi avkall på den ytre retten som tilkom ham.

Når han kaller det sin ros, står det helt på nådens grunn og er ikke på noen måte en fortjenstfull gjerning. Slik tales det jo flere steder i Skriften om lønn og ros (se 1 Kor 3,14 og 4,5), men slik at det hele blir sett som båret av nåde, til Guds ære ved Jesus Kristus.

For finnes noe godt i meg,
så er det virket alt av deg.

349. «For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen.» Løpet på banen (9,19–27)

I forrige avsnitt hadde Paulus særlig dvelt ved sin apostoliske rett til å kreve timelig vederlag, en rett han hadde gitt avkall på for Kristi evangeliums skyld. I det følgende (v. 19–22) utvikler han videre hvordan han ikke bare på dette punktet, men i hele sin ferd hadde søkt å være alles tjener. Han hadde altså ofret sin frihet for andres skyld, enda han ikke stod i noe menneskes tjeneste, men var uavhengig, «fri overfor alle» (v. 19). Dette hadde han gjort for å «vinne så mange som mulig» – ikke for seg selv, men (v. 22) for frelsen i Kristus.

For jødene var han blitt som en jøde (v. 20). Han hadde rettet seg etter dem så langt det på noen måte lot seg forene med sannheten. Eksempler på det har vi i Apg 16, der Paulus lot Timoteus omskjære for jødenes skyld, og likeså i 18,18 og 21,23 ff., der han var med på å oppfylle et løfte av det slaget som hørte med til jødenes hellige skikker.

I v. 20 har de beste håndskriftene tillegget: «enda jeg selv ikke er under loven». Dette tillegget er nok riktig. Paulus hevdet jo stadig at den kristne ikke står under Moselovens åk.

I v. 21 ser han på sin stilling til hedningene. Også midt blant dem hadde han søkt å stille seg. Han tok ikke hensyn til skillet mellom jøder og hedninger, men ferdedes sammen med hedninger. Også her finnes et lite tillegg fullt av dypt innhold: «enda jeg ikke er lovløs for Gud, men lovbundet for Kristus». Paulus vil dermed verge seg mot den misforståelsen at han som kristen ikke skulle stå under noen som helst lov, at han skulle ha slått seg løs i falsk frihet. Nei, Paulus var bundet av den aller sterkeste loven, han var «lovbundet for Kristus» (v. 21), bundet av den hellige drivkraften i Kristi kjærlighet.

Og var han blant de svake, de lemmene i menigheten som ennå var svake i kristen innsikt og moralsk kraft, kunne han for dem bli «svak». Det vil si at han satte seg inn i deres ståsted og ventet på dem for å hjelpe dem fram til målet.

Han samler dette i det dype kjærlighetsordet: «For dem alle er jeg blitt alt, for i alle fall å frelse noen.»

Vi må forstå helt og fullt at det var sjelenes frelse Paulus hadde for øye. Det finnes også en farlig måte å rette seg etter andre på, som i virkeligheten er å slå

av på sannheten. Men slikt fører ikke mennesker til frelse, selv om en kanskje for en tid kan vinne dem for seg selv på den måten. På en slik falsk måte rettet Paulus seg verken etter jøder eller hedninger, og heller ikke etter de svake.

Det ser vi av Gal 1,10, der han sier: «Dersom jeg ennå søkte å være mennesker til lags, da var jeg ikke Kristi tjener.» Vi ser det av Gal 2,3–5, der han ikke et øyeblikk gav etter for de falske brødrene med fariseisk sinn. Vi ser det videre av Apg 14, der han på det skarpeste avviste hedningenes forsøk på å ære ham som en gud. Og vi ser det dessuten av Rom 14, der han nok særlig tar seg av de svake, men også bestemt kaller dem svake i troen.

Denne handlemåten til apostelen, at han kunne begrense sin frihet av kjærlighet til sjelenes frelse, er nettopp den sanne friheten. Den går i fotsporene til ham som det står om: «Heller ikke Kristus levde seg selv til behag» (Rom 15,3). Herren fylle hjertene våre med en slik kjærlighetens visdom at vi kan bli alt for alle for i alle fall å frelse noen!

Fra v. 23 viser Paulus at også hensynet til vår egen sjels vel krever hellig selvfornektelse. Igjen stiller Paulus seg selv fram som eksempel. Det han gjør for evangeliets skyld, har likevel først og fremst til mål at han selv kan få del i den evige frelsen. Det er det rette, ydmyke sinnet som alle Herrens redskaper trenger å eie: at vi under alt arbeidet utad likevel forstår at vår egen sjels frelse alltid må være det avgjørende hovedpunktet for oss. Vi må ikke innbille oss at vi kan være visse på å nå livets krone fordi vi arbeider for Herren og forkynner for andre.

Paulus belyser nå (v. 23–27) at selvfornektelsen er nødvendig, med et bilde hentet fra de greske kamplekene, som jo ble holdt i nærheten av Korint hvert annet år («de istmiske leker»). For en anspennelse av alle evner og krefter som skulle til for å vinne seiersprisen (v. 24)! Og for en selvfornektende avholdenhet som ble vist lange tider i forveien, bare for å vinne en slik forgjengelig krans!

Men Herrens hellige har en «uforgjengelig» krans å kjempe for, livets krone.

Her gjelder det å være klar og avgjort i kampen. Slik bar Paulus seg at. Med bilder hentet både fra kappløp og fra nevekamp viser han hvordan han fører kampen med klar bevissthet om målet. Han løper ikke «som på det uvisse». Vantro mennesker vet ikke hvor det bærer hen, men løper i blinde. Og «jeg kjemper ikke som en som fekter i løse luften», sier Paulus. Han treffer der det skal treffes.

Han tenker seg sitt legeme som motstanderen sin, «dette dødens legeme», som han kaller det i Rom 7,24. I lemmene har synden satt seg fast som en fiende som skal drives ut. Kjøtt og blod må under føttene, ellers dreper de ånden. Derfor «undertvinger» han «sitt legeme og holder det i trelldom». Han holder det nede, så ånden stadig kan ha overtaket. Ordet «undertvinger mitt legeme» betyr egentlig i grunnspråket «å treffe noen med neven i ansiktet». Meningen er altså å treffe sitt kjød nettopp på de punktene der det minst av alt vil bli truffet, men der det trenger det hardest.

Om vi er ærlige i denne kampen, skal nettopp kjennes på at vi ikke prøver å dekke over de vanskelige punktene i naturen vår, men gjerne vil ha dem truffet og dødet. Det skal kjennes på at vi ikke blir fornærmet når Herren gjennom

andre treffer oss på det ømme punktet, men kan takke for tukten og bekjenne: «Det er godt for meg at jeg ble ydmyket» (Sal 119,71).

Bare slik når vi seiersprisen. Vil vi spare oss selv for selvfornektelsen, kan det forferdelige skje at den som forkynner for andre, selv blir funnet uverdig. For et alvor det ligger i dette trekket i bildet, at bare én av de mange som løper, får seiersprisen! Det peker mot de få utvalgte blant de mange kalte (Matt 22,14). Men den som løper, har ikke tid til å se seg tilbake for å se hvor langt de andre nå er kommet. Nei, det gjelder å løpe slik apostelen sier i Fil 3,13–14: «Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg ut etter det som er foran, og jager mot målet.»

Banen ble anvist oss i dåpen vår. Den er en strålende løpebane, og det er sannelig det rette navnet på løpet innenfor forsakelsens og troens snorer. Det ordet apostelen her bruker om å «forkynne for andre», betyr egentlig «rope ut som herold». De som skulle kjempe, ble ropt opp til kamplekene av herolden, som også ropte ut kampreglene og gav signalet. Slik kaller den sanne og levende forkynnelsen de døpte opp til kappløpet.

Er du med i løpet for å vinne seiersprisen, kjære leser? Å, mange løper på selvlagde baner, på sine egne gjerningers bane i selvrettferdighet. Eller de har tatt et stykke av verdenslivet med inn på banen for å gjøre den litt bredere. Men alt slikt løp i selvlaget fromhet og verdslig gudelighet er forgjeves og fører ikke til seiersprisen. Mange andre står som tilskuere og er flinke til å kritisere de hellige. De kommer med merknader om at der snublet den ene, og der ble den andre liggende etter, mens de selv verken rører hånd eller fot, men lever rolig utenfor dåpens nådepakt.

Vel den som er med i løpet for å vinne seiersprisen, og som ikke lytter til fristerens røst: «Spar deg selv!» Vår trofaste Frelser styrker sine stridsmenn med løftenes oppmuntring, med paradisets vin og brød. Gud være takk og pris, det kan nås! Også du og jeg kan nå seiersprisen. Men «det gjelder å trenge, ja, trenge seg fram, ellers vinner du ikke himmelen».

Bort med alt som hindre vil,
himmelen iler jeg bare til.
Kronen blinker, palmen vinker
meg til lysets hjem.

350. Også fedrenes eksempel fra ørkenvandringen er en advarende pekefinger: Selvfornektelsens kamp er nødvendig hvis målet skal nås (10,1–13)

For virkelig å vise de troende i Korint hvilket dypt ansvar det er å bruke den kristne friheten, viser Paulus nå også til det store eksempelet fra den hellige historie: Israels skjebne på veien fra Egypt til Kanaan. Fedrene hadde alle tatt imot de største velgjerninger fra Gud. Likevel nådde de fleste ikke målet, nettopp fordi de ikke var villige til å bryte helt med syndens vesen i sann selvfornektelse.

I v. 1–4 pekes det på de nådens under som de alle opplevde. Alle fikk de erfare at Gud levende var til stede, for de var alle under skystøtten. Den vernet dem mot fiendene og ledet dem på veien, fordi den var den ytre formen for Guds nærvær blant dem. Og alle hadde de gått gjennom Rødehavet og var dermed «døpt til Moses», det vil si: De fikk del i den utfrielsen som Moses brakte dem fra Gud.

Alle fikk de del i den samme åndelige mat og den samme åndelige drikk. Mannaen og vannet som strømmet ut av klippen, kalles åndelig fordi det var virket av Gud på overnaturlig vis, og det ved Kristus. For han var i virkeligheten klippen som bar dem og holdt dem i live.

Det som er forbilde her, ligger nettopp i at det er ved den samme Kristus nåden er virket både i den gamle og i den nye pakt. Derfor svarer Israels folkedåp ved gangen gjennom Rødehavet til den nye pakts dåp, som jo er utfrielsen fra syndeskyldens og syndetrelldommens Egypt. Og den underfulle maten på ørkenvandringen svarer til nattverden, den nye pakts åndelige mat og drikke. Her har vi de to sakramentene tydelig framstilt som hjørnepilarene i menighetens tempel.

Men så kom det fryktelig alvorlige (v. 5): «Likevel fant Gud ikke behag i de fleste av dem, for de ble slått ned i ørkenen.» Av dette skal den nye pakts folk lære den alvorlige sannheten at det ikke er nok å ha dåp og nattverd hvis en ikke vil ofre lysten til det onde (v. 6).

Nå males lysten til synd hos israelittene i ørkenen fram fra fire sider, og i alt dette har Paulus de tilsvarende dårskapene hos korinterne for øye. Israels barn falt i avgudsdyrkelsens synd da de danset rundt gullkalven (2 Mos 32,6). Dette sikter til at de døpte korinterne var med på de hedenske offerfestene (se v. 14–22).

Israels barn lot seg også forføre til hor (se det som hendte i 4 Mos 25: folkets utukt med moabittenes og midjanittenes døtre). I 4 Mosebok står det at 24 000 falt. Her skriver Paulus 23 000. Kanskje har Paulus her fulgt en jødisk tradisjon. Ved siden av den nedskrevne beretningen om de gamle dager gikk det også muntlige beretninger, og de kunne av og til avvike litt.

Men i 4 Mosebok står det heller ikke at de 24 000 falt på én dag. Det kan altså ha vært slik at 23 000 falt på én dag, som det står her, mens alle som døde ved denne anledningen, var 24 000. Denne forskjellen er jo helt uvesentlig, selv om det skulle være en hukommelsesfeil – men det behøver ikke å være det.

Når det gjelder det advarende forbildet med horen, var det dessverre nok å sammenligne med i Korint (se kap. 5 og 6).

For det tredje (v. 9) peker Paulus på hvordan Israels folk i ørkenen satte Herrens langmodighet på prøve. Han viser til 4 Mos 21,5–6. Der klaget folket utålmodig og i svart utakknemlighet over den fattige maten de fikk, og lengtet tilbake til Egypt. Derfor måtte Herren tukte dem med giftige slanger, inntil de ydmyket seg og Moses fikk reist opp kobberslangen. Men på samme måte fristet jo også korinterne Kristus ved sitt hovmod. De var tilbøyelige til å skikke seg likt med den verden som de ved Kristus gjennom dåpen var hjulpet ut av (se kap. 4,8–13).

Til slutt peker Paulus på knurringen som folket brakte Guds dom over seg med. Her sikter han trolig til 4 Mos 14: Folket knurret da Gud ville føre dem inn i Kanaan etter at speiderne var kommet tilbake. Andre tar det om Korahs opprør mot Moses og Aron som Guds sendebud (4 Mos 16).

«Ødeleggeren» betegner her det sendebudet fra Herren som fullbyrdet dommen, slik som den engelen som gikk gjennom Egyptens land da den førstefødte i hvert hus falt. På lignende vis brakte jo også Guds engler Guds hellige vredesdom over Sodoma.

Men slik var det nok av knurring også i Korint, både mot den myndigheten Paulus hadde som Guds apostel (se partivesenet), og generelt mot den kampen og avholdenheten som skulle til for å vinne seierskransen.

Men det som slik hendte fedrene som forbilder, er nettopp skrevet til advarsel for oss, «som de siste tider er kommet til» (v. 11). Med de siste tider mener Paulus tiden mellom Kristi første og andre komme, slik profetene også betegner den (se Jes 2,2: «Det skal skje i de siste dager»). Det er riktig å se det slik, for Herren har sagt: «Ja, jeg kommer snart!» (Åp 22,20).

Summen av alt dette må da bli: «Derfor, den som mener seg å stå, han se til at han ikke faller!» (v. 12). Korinterne var nettopp altfor høyt oppe. Derfor var stillingen deres blitt så farlig på mange punkter. I uttrykket «den som mener seg å stå» ligger det en brodd, en dom over all selvklokskap og selvtillit.

Men hvor trenger ikke også vi i vår tid den alvorlige formaningen om ikke å bruke den kristne friheten som skalkeskjul! Hvor mye letthet og løshet i forhol-

det til den avguderiske verden finnes det ikke blant de døpte, hos så mange av dem som likevel vil kalles kristne!

Det uklare standpunktet som ikke tar farge, står høyt i kurs mange steder. Og med det følger, som i Korint, en uvilje mot dem som har tatt et avgjort standpunkt, og mot å ta opp kampen og korset i sann selvfornektelse. Hvor mange roper ikke at det er usunt og pietistisk og altfor alvorlig! Og når vi ser tidens grenseløse lettferdighet i sedelig henseende, som ikke sjelden kaster sine mørke skygger inn blant de hellige, da trenger vi nok advarselen om å være på vakt.

Men Gud skje lov, vi kan likevel si: «Uforsagt, vær på vakt!» Slik lyder det et velsignet ord til oppmuntring i v. 13. De fristelsene og trengslene som hittil hadde møtt dem fordi de var kristne, hadde jo ikke gått over menneskelige krefter. Og når det gjaldt hva framtiden ville bringe, skulle de trøste seg med at Guds trofasthet nok skulle sørge for at de ikke ble prøvd over evne. Gud skulle alltid gi, som det står i grunnteksten, «utveien samtidig med fristelsen», så de skulle kunne holde stand.

Som dagene er, skal styrken være for Guds oppriktige barn. For en vakker tanke at Herren alltid gir en utvei sammen med hver fristelse fra mørkets side, så vi kan slippe vel ut av den! Vi ser ikke alltid denne utveien med en gang, men den er der. Når en seiler i de norske fjordene med alle sine klipper, ser det ofte ut som om en styrer rett mot klippen og må gå under. Men så viser det seg til slutt en liten, smal åpning der en slipper gjennom.

Slik fører Gud alltid sine barn. Derfor skal vi ikke frykte, men stille oss på Guds trofasthets klippe. Der kan vi se tilbake med takk og si: «Hittil har Herren hjulpet oss» (1 Sam 7,12), og se framover med levende tillit. Ja, da kan en bli stående. Når hjertet ikke bygger på egen trofasthet og styrke, men på Guds trofasthet, da vinnes seierskransen.

Han vet hva meg tjener, han søker min fred,
derfor er jeg frimodig og blir derved.

351. «Dere kan ikke drikke av Herrens beger og onde ånders beger» (10,14–22)

Apostelen har nå drøftet spørsmålet om den rette bruken av den kristne friheten ut fra det dobbelte synspunktet han stilte opp i kap. 6,12: om det en velger, virkelig gagner både nesten og en selv, og om en virkelig kan bevare sin egen åndelige frihet ved det. Ut fra dette gir apostelen nå til slutt svaret på de to spørsmålene som var lagt fram.

Spørsmålet om et troende menneske kunne være med på de hedenske offergildene, besvarer han med et bestemt «nei». Nettopp med alle de advarende eksemplene fra fortiden for øye gjelder det for de kristne å «vende seg bort fra avgudsdyrkelsen» som en veldig fare. Bare slik kunne de bli i Guds trofaste hånd (v. 14).

Han appellerer til deres egen dømmekraft (v. 15) og viser dem at å være med på offergildene i virkeligheten var å bringe seg selv i samfunn med de onde åndene. Dette viser han dels ved å peke på den hellige nattverd (v. 16–17), som jo brakte de troende i den innerste forbindelse med Kristus, dels ved å peke på offermåltidene i den gamle pakt, som jo også knyttet Israels barn til Israels Gud (v. 18).

Han vet nok hva korinterne ville innvende: at en avgud jo ikke var noe virkelig (se kap. 8,4), og at offermåltidene derfor ikke skulle bedømmes annerledes enn et vanlig måltid (v. 19). Men de glemmer at det likevel står åndsmakter bak hedningenes offermåltider, nemlig de onde åndene, og at de nettopp kommer i samfunn med dem når de er med på disse måltidene. Det hedenske offermåltidet er et mørkt motbilde til de velsignede måltidene både i den gamle og i den nye pakt, som gir samfunn med Herren (v. 20).

Men ingen kan tjene to herrer (v. 21). Ville de bruke friheten sin slik, prøvde de krefter med Herrens langmodighet. Da ville de få merke at han er den sterkeste (v. 22) og ikke lar seg spotte.

Av v. 16–17, dette vakre ordet om nattverden, er det klart at Kristi legeme og blod virkelig og sannelig er til stede og blir mottatt i den hellige nattverd. Alle rasjonalistiske forsøk på å forklare «det er» som «det betyr» blir slått ned også av ordet her.

Når nattverdbegeret kalles velsignelsens beger, betyr det det begeret som Kristi velsignelse er knyttet til, den velsignelsen han har vunnet for oss ved å utgyte sitt blod for oss. Dette begeret «velsigner vi» som er Herrens folk, det vil si: Vi priser Gud for det. Her sikter han til Guds menighets takkebønn for nattverdens nåde, etter Frelserens eksempel den første skjærtorsdagskvelden (se også kap. 11,24).

I v. 17 pekes det på den velsignelsen ved Herrens nattverdbord at det smelter Herrens hellige sammen. Det ene brødet, som er ett og det samme Kristi legeme, gjør også alle troende som får del i det, til «ett legeme», til en livsenhet i Kristus. I kap. 12,13 peker Paulus på at også dåpens velsignelse nettopp forener alle til å være ett legeme. Her har vi sakramentenes underfulle og hemmelighetsfulle makt til å smelte de troende hjerter sammen ved det livsfellesskapet med Herren selv som de bringer oss inn i.

Av v. 18, der Paulus ser hen til det gamle Israels offertjeneste, går det fram at heller ikke de jødiske ofrene på noen måte bare var seremonier. De brakte i et virkelig samfunn med Herren gjennom alteret, helligdommen. I Israel, slik vi hører det i Moseloven, ble bare en del av mange offer brent på alteret. En del tilfalt prestene, og en del ble spist av den som ofret, sammen med vennene hans. Men dette måltidet var ikke et vanlig måltid. Det var et hellig måltid.

Herrens beger og de onde ånders beger kan ikke forenes. Det er det store «enten – eller» som møter oss i all sin klarhet (v. 20–21). Det samme må Paulus innskjerpe de kristne i Korint på nytt i det andre brevet (2 Kor 6,14–16). Det er et ekko av Herrens ord: «Ingen kan tjene to herrer» (Matt 6,24), på samme måte som Jakob skriver i sitt brev at «vennskap med verden er fiendskap mot Gud» (Jak 4,4).

Helt for Jesus, helt fra verden,
er vårt felttogs rop;
gjennom kamp går vandringsferden,
men med seiershåp.

352. Det avsluttende svaret på spørsmålet om å spise offerkjøtt ved private måltider (10,23–11,1)

I det foregående hadde apostelen vist at det å være med på de hedenske offermåltidene ble avgudsdyrkelse og tjeneste for onde ånder, og at det ikke hørte inn under den kristne frihetens område. Men dit hørte det å spise offerkjøtt når det ikke hadde noe kultisk preg, men var helt privat og hørte til det daglige og borgerlige livet. Likevel var det også her, som han alt hadde sagt i kap. 8, et hensyn å ta til nesten. Ikke alt som i seg selv er tillatt, er derfor til gagn og oppbyggelse i det enkelte tilfellet (v. 23–24).

Apostelen tenker seg to forskjellige tilfeller som kunne oppstå her. Det første er når noen kjøpte inn i slakterboden til seg selv, eller ble bedt til gjestebud av en av de vantro (kanskje av sin hedenske slekt) – helt privat, selvfølgelig. Da skulle de uten videre spise kjøttet som ble solgt dem hos slakteren eller satt fram for dem ved gjestebudet, uten å granske hvor kjøttet kom fra. Slik bar de som hadde det friere synet, seg nok at, og det gir Paulus sitt bifall. Der hørte samvittighetsskrupler ikke hjemme (v. 25–27).

«For jorden og alt som fyller den, hører Herren til» (v. 26). Altså er også dyrene og kjøttet deres Guds gaver. Paulus skriver i 1 Tim 4,4: «For alt det Gud har skapt, er godt, og ikke noe er å forkaste når det mottas med takk.»

Men når det gjelder å være med i de vantros gjestebud (v. 27), føyer Paulus til et lite ord som ikke må overses. Han sier: «Dersom noen av de vantro innbyr dere, og dere vil gå dit.» Det ligger i dette at en ikke skal si ja til hvilken som helst innbydelse fra vantro mennesker. Det trengs en overveielse: Kan jeg gå dit uten å ta skade på min sjel? Kan jeg holde bekjennelsens fane høyt? Selv om det i seg selv er tillatt, kommer det jo an på om det er nyttig for en selv eller for Guds sak.

Men et annet tilfelle inntreffer (v. 28–30) hvis det ved et slikt gjestebud er til stede en med engstelig samvittighet – altså også en kristen – som har fått vite at kjøttet som settes fram, er rester av avgudsoffer. Han får samvittighetsbetenkeligheter og har vondt av å se den andre kristne spise av kjøttet. Da skal du ikke spise av det kjøttet. Det er apostelens råd, i tråd med det han tidligere har sagt om dette i kap. 8.

Men apostelen føyer uttrykkelig til (v. 29–30) at det er for den andres samvittighets skyld, ikke for ens egen. For har en satt seg til bords og takket Gud for maten, har ingen rett til å dømme en for dette eller tale ille om en for det. Men selv om den andre ikke har rett til det, og en selv har frihetens rett i denne saken, skal en likevel ikke bruke denne retten sin. En skal se på hva som gagner og oppbygger, og la sin handlemåte styres av kjærlighetens hensyn til nestens samvittighet. Slik unngår en å være til anstøt for andre.

Så går apostelen over til en avsluttende, mer generell formaning: I alt skal grunnregelen for vår ferd være «Guds ære» (v. 31) og det som kan holde oss fra å være til berettiget anstøt for våre medmennesker, både vantro og troende (v. 32: «verken for jøder eller for grekere eller for Guds menighet»).

Selvfølgelig finnes det et anstøt som ikke kan unngås når en vil stå sammen med Kristus. Det har Paulus sagt tydelig nok i kap. 1,23, der han sier at ordet om den korsfestede Kristus er «for jøder et anstøt og for hedninger en dårskap».

Men det anstøtet som skal unngås, er det som kommer av at vi søker vårt eget, vår egen ære og vårt eget behag. Verden forstår godt at det står i skarp motsetning til vår bekjennelse av Herren, og det bringer også skade inn blant Guds barn. Det er nettopp dette Paulus innskjerper i v. 33 når han viser til sitt eget eksempel: ikke å søke sitt eget, men å se på hva som tjener andre til sjelens frelse. Dette skal være det avgjørende hensynet for et Guds barn i alle ting.

På den måten søker Paulus å være alle til lags (v. 33), nemlig ved at han kan ofre seg selv og sitt eget for alle.[1] I en annen forstand sier han derimot (se Gal 1,10) at han ikke legger an på å være mennesker til lags, nemlig når det gjelder forkynnelsen. Nei, vi kan og må aldri slå av på noe der det gjelder Guds sannhet. Men våre egne personlige hensyn kan vi gjerne slå av på. Der står Paulus for oss som det lysende eksempelet og kan si: «Bli mine etterfølgere» (kap. 11,1).

Men vi kan bare oppfordre andre til å følge oss i samme grad som vi selv følger Kristus. Vår herlige Frelser er jo også her det avgjørende forbildet. Han rokket aldri en tomme fra sannheten, hvor mange fiender han enn fikk for det. Men på den andre siden ofret han seg selv helt for andre, ofret sin rett til å være i Guds skikkelse og tok for vår skyld på seg en tjenerskikkelse.

Mer ydmykhet gi meg, mer lyst til din pris,
mer deg å opphøye på englenes vis,
mer nyttig meg gjør, og på kjærlighet rik,
mer skikket til himlen, mer, Jesus, deg lik.

[1] NB: «Slik prøver også jeg i alle ting å gjøre det beste for alle.»

353. Apostelen refser at kvinnene ved de kristnes gudstjenestlige samlinger brøt den skikken å ha hodet tildekket, en skikk som var sømmelig i den tiden og også hadde åndelig betydning (11,2–16)

Det første verset i dette kapitlet hører med rette til det foregående avsnittet, slik det også er antydet i vår bibel. Med kapittel 11 kommer vi her til omtalen av forskjellige misbruk ved gudstjenesten i Korint. Først tar apostelen (v. 2–16) fatt på en særegen ytring av det korintiske hovmodet, slik det hadde vist seg blant kvinnene.

Hovmodets ånd smitter. Derfor var det ikke så underlig at det hovmodet som hadde grepet mennene i menigheten og, som vi hører, gitt seg utslag på forskjellige måter, også hadde fått innpass blant kvinnene. Men måten det her trådte fram på, er svært betegnende. Med ett ord viste det seg som en uvilje mot å anerkjenne den underordningen som Guds ord setter kvinnen i overfor mannen. Også her var det den kristne friheten som ble misforstått og brukt som påskudd for egenrådighet.

Nå var det skikk blant grekerne at alle ærbare gifte kvinner hadde langt hår og tildekket hode (et slags slør) når de viste seg offentlig, som tegn på at de tilhørte sine menn. En kvinne som klippet av seg håret eller gikk uten slør, ble regnet som løsaktig. Mennene derimot hadde kortklipt hår og gikk barhodet.

Med kristendommen kom det jo på mange måter en forandring i kvinnenes stilling. Dels gav deltakelsen i menighetens gudstjeneste dem større anledning til å tre fram offentlig. Dels ble de jo åndelig sett, «som dyrekjøpte og døpte», stilt likt med mennene overfor Herren. Paulus skriver i Gal 3,28: «Her er ikke … mann og kvinne. For dere er alle én i Kristus Jesus.»

Denne enheten med mennene i Herren ser det ut til at kvinnene i Korint ville føre videre, slik at de skulle være likestilt med mennene på alle punkter. Dermed kom de til å krenke det forholdet mellom mann og hustru som ble satt ved skapelsen, der mannen var satt som kvinnens herre og hode. I våre dager

hører vi jo mye tale om kvinnens såkalte «emansipasjon». Det latinske ordet betyr frigjørelse fra umyndighet, egentlig fra farsmyndigheten.

Siden sløret nå var tegnet på underdanigheten, begynte kvinnene å legge det til side som for å protestere mot dette forholdet. Det er dette Paulus refser. Det er ikke bare fordi det stred mot datidens begreper om hva som var sømmelig, og måtte gi anledning til ond omtale blant hedningene. Det er først og fremst fordi en slik framferd i virkeligheten forrykket et forhold som Gud har satt. Det må vi ha klart for oss når vi nå ser på hvordan tanken utvikles i dette avsnittet: Det er motivene bak kvinnenes handling som apostelen først og fremst så alvorlig misbilliger.

Paulus begynner (v. 2), trolig med tanke på det som var sagt om dette i korinternes brev til ham, med å rose dem for at de minnes ham og følger de forskriftene han hadde gitt dem. Igjen møter vi her den særlige visdommen og den hensynsfulle takten hos Paulus: Han glemmer ikke det gode over det dårlige. Desto større tyngde kan han da også gi det han peker på som uheldig.

Men så går han straks over til å tegne det rette synspunktet for dem i korte trekk: Mannen har bare Kristus over seg, og gjennom ham Gud. Hustruen har i tillegg sin mann over seg, foruten at hun selvfølgelig også har Kristus som sitt hode, fordi hun hører til menigheten.

Når det her sies at Gud er Kristi hode, betegner det jo ikke Kristus som en skapning. Det peker hen på det Paulus senere utvikler i kap. 15,28: at den evige Sønn selv underlegger seg ham, den evige Far, som la alt under ham.

Av dette synspunktet i v. 3 følger nå først at mannen (v. 4), når han trådte fram ved menighetens gudstjeneste med en bønn eller med et ord gitt ham av Guds Ånd (profeti), måtte gjøre det med utildekket hode. Ellers ville han føre skam over sitt hode, det vil si framstille seg selv som ufri, enda han var blitt satt fri i Kristus og dypest sett bare hadde ham over seg.

Hos jødene ber mennene med tildekket hode. Hos grekerne derimot – som for øvrig også hos oss – krevde sømmeligheten at mennene blottet hodet ved hellige handlinger. Men Paulus så med sitt dype blikk i dette ikke bare en gresk skikk. Han så en verdighet som Gud har gitt mannen, og som mannen ville krenke ved å ha hodet tildekket.

Kvinnen derimot (v. 5) «fører skam over sitt hode» ved å be eller tale profetisk med utildekket hode. Kvinner trådte altså også fram ved menighetens samlinger. I kap. 14,34 forbyr Paulus kvinnene å tale ved gudstjenestlige samlinger. Her refser han likevel ikke at kvinnene trer fram, bare at de bad med utildekket hode. Derfor har noen ment at det her ikke må tenkes på den offentlige gudstjenesten, men på samlinger i mindre kretser. Andre mener at Paulus foreløpig lar dette ligge for så å ta det opp senere.

Ville kvinnen altså tre fram med utildekket hode, gjorde hun ille, og hun kunne like gjerne klippe eller rake av seg håret, slik de løse kvinnene gjorde (v. 5–6). Hun kastet jo dermed av seg underdanighetens tegn overfor mannen og førte skam over sitt hode i dobbel forstand (også over sitt hode Kristus).

I v. 7–9 begrunner Paulus dette med skapelsesberetningen. Mannen skulle ikke ha det menneskelige tegnet på underdanighet på hodet (v. 7), for han var

skapt som «Guds bilde og ære», utgått direkte fra Guds skaperhånd. Slik var han først og fremst satt til å avbilde Guds ære som skapningens jordiske herre. Kvinnen derimot er «mannens ære», sier Paulus. Han sier ikke at hun er mannens bilde, for også hun er skapt i Guds bilde, om enn mer indirekte, siden hun ble dannet av mannens ribbein. Men mannen ble jo skapt først (v. 8), og kvinnen ble skapt for hans skyld (v. 9).

«Derfor», slutter Paulus (v. 10), «bør kvinnen ha et undergivenhetstegn på sitt hode», og han føyer til: «for englenes skyld». I dette ligger den vakre tanken at de hellige englene følger menigheten og dens lemmer med kjærlighetens inderlige deltakelse. Hver ytring av kjødelig egenrådighet bedrøver disse vennene våre, som selv i ydmyk villighet så gjerne vil være tjenende ånder for dem som skal arve frelse.

I v. 11–12 viser Paulus, for ikke å bli misforstått, at denne stillingen kvinnen har, likevel ikke må få mannen til å glemme at han trenger kvinnen like fullt som hun trenger ham. Slik er det «i Herren», innenfor Guds rike, i motsetning til den slaveaktige stillingen kvinnen hadde blant hedningene. Også denne likestillingen hviler på en ordning Gud har satt i naturen. For når slekten føres videre, skylder omvendt mannen kvinnen sin tilværelse, siden han blir født av henne. Slik er alt ordnet «av Gud».

I v. 13–15 vender apostelen seg til de korintiske vennenes umiddelbare sans for hva som var sømmelig for kvinnen (v. 13) og for mannen (v. 14). Langt hår ble i den tiden regnet som kvinneaktig og unaturlig for en mann. For kvinnen derimot ble det sett som en ære. Det lange håret hennes (v. 15) var liksom allerede et slør, som passet så godt til det stille, blyge vesenet som er kvinnens pryd.

Så slutter apostelen med å avvise all videre trette om denne saken. «En slik skikk» – å fortsette å snakke mot sannhetens tydelige vitnesbyrd – hører ikke hjemme i Guds menighet. Andre forstår uttrykket «en slik skikk» om det at kvinnene ville gå med utildekket hode. I det vesentlige faller det jo sammen, siden det var nettopp dette tretten i dette tilfellet ville dreie seg om, hvis den skulle fortsette.

I dette siste er det en nyttig påminnelse for kristne til alle tider. Spissfindig lyst til å diskutere og disputere i det uendelige er gjerne et tegn på et overfladisk og tomt hjerte. Det kan ofte tære hardt på den stille inderligheten og dybden, både hos den enkelte og i fellesskapet.

Når det gjelder den saken det her er tale om, må det selvfølgelig ikke forstås slik at apostelen gav forskrifter eller lover for kristne til alle tider om denne ytre skikken, å ha hodet tildekket eller ikke. Det ville være helt uevangelisk lovvesen og ligge uendelig fjernt fra en Paulus med hans klare blikk for en kristens åndelige frihet. I våre dager er begrepet om sømmelig skikk jo noe annerledes. Riktignok ville det heller ikke være sømmelig hos oss om menn satt med hodeplagg på i kirken, og det er også underlig for oss å se menn med svært langt hår her hjemme i landene våre.

Men ingen tenker likevel på å ta fra kineserne hårpisken fordi de blir kristne. Tvert imot ville det i Kina vel heller vekke anstøt om de som ble kristne, gikk med kort hår. Heller ikke synes noen det er anstøtelig om kvinner tar av seg

hatten i kirken, og vi kan jo også se troende kvinner i våre dager med kortklipt hår. Grunnene til det kan jo være forskjellige.

Nei, men selve det åndelige hensynet som lå bak, står uforandret. Emansiperte kvinners lyst til å bryte den underordningen som Gud har satt hustruen i overfor mannen, vil til alle tider møte bestemt motstand i Ordet, både i skapelsesberetningen og i Det nye testamente hos Guds apostler (se også 1 Pet 3,1–6).

At kvinnens stilling på flere måter blir friere, og at det blir lettere for den ugifte kvinnen å nå fram til selvstendig virksomhet, alt slikt strider ikke mot Guds ord. Men den ånden som gjør opprør mot Guds ordning, vil stadig bli kvinnen til fordervelse og burde ikke finnes blant hellige kvinner.

Vi kan slutte med å minnes apostelens ord i Fil 4,8, som stemmer så godt overens med dette: «Alt som er sant, alt som er ære verd, alt som er rettferdig, alt som er rent, alt som er verd å elske, alt som folk taler vel om, alt som duger og er ros verd – gi akt på det!»

354. Apostelen refser korinternes dårlige framferd ved kjærlighetsmåltidene og ved nattverden som fulgte etter (11,17–26)

I dette sjette avsnittet av brevet kommer vi nå til en ny skyggeside ved menighetslivet i Korint, og det er et svært alvorlig punkt.

I oldkirken var det som oftest knyttet et såkalt kjærlighetsmåltid til mottakelsen av Herrens sakrament. Til dette fellesmåltidet tok menighetens medlemmer selv med seg den maten som trengtes, hver etter evne. Det skulle tjene til å besegle kjærlighetsfellesskapet mellom de hellige. Derfor het det også «agape» (kjærlighet) på gresk. Kronen på dette kjærlighetsmåltidet var nattverden. Under kjærlighetsmåltidet spiste en det innviede brødet, Herrens legeme. Etter måltidet drakk en av det innviede begeret, Herrens blod.

Nå hadde det kommet en uhyggelig tone inn ved disse kjærlighetsmåltidene i Korint. Det var et nytt vitnesbyrd om hvilken makt det kjødelige sinnet hadde fått i menigheten. De tok ikke bare med seg det ukjærlige, partisplittede vesenet som vi har hørt så mye om i brevets første kapitler, til disse sammenkomstene.

Det som var enda verre: De delte ikke den maten de hadde med, men de rike spiste for seg og de fattige for seg. Slik måtte de fattige virkelig kjenne på forskjellen i timelige kår. Dermed artet kjærlighetsmåltidet seg for de rikes del ofte til rene ete- og drikkegilder. Og så samtidig med dette å holde den hellige nattverd! Det ble en tung brøde, og apostelen refser dem for den med dyp sorg og hellig alvor.

Han begynner (v. 17) med å si at den rosen han hadde gitt dem (v. 2) for lydighet mot de forskriftene han hadde gitt, kunne han sannelig ikke holde fast ved når det gjaldt det han nå ville påtale. Sammenkomstene deres, som skulle ha vært til gagn for dem, gjorde i stedet skade.

Som det første punktet (v. 18) nevner han da det han hadde hørt fra dem som var kommet til ham fra Korint: all den «splittelsen» som var blant dem, også ved kjærlighetsmåltidene. «Og for en del tror jeg det», sier Paulus. Hvor mye hjertet hans enn krympet seg ved å tro det, måtte han likevel anta at det delvis var slik.

Og han føyer til (v. 19) at han egentlig fant det helt selvfølgelig – vel å merke slik stillingen var blant dem – at det ble skille. For «de ekte» blant dem, de som i

hjertet gjerne ville stå rett for Herren, måtte jo ta avstand fra den dårlige ånden. Men nettopp dermed kom skillet mellom de bedre og de dårligere medlemmene av fellesskapet for dagen.

Der noe galt er kommet inn i et fellesskap, er det selvfølgelig bedre at en deler seg, enn at alle blir revet med av det. Riktignok hørte vi i kap. 1,12 at alle menighetens medlemmer på en måte hadde tatt parti for en av evangeliets forskjellige lærere. Men det fantes likevel noen blant dem som kjente at hele denne stillingen var uåndelig, og som hadde søkt å komme ut av uføret. Andre derimot, de dårlige kristne, følte seg ikke trykket midt i alt dette kjødelige hovmodet.

Men på den måten måtte selve splittelsen tjene til gagn som en sikting mellom de mer og de mindre ekte delene av fellesskapet. Av 2 Korinterbrev hører vi at dette første brevet fra Paulus ble til stor velsignelse for de oppriktige, mens de stridslystne bare ble enda mer forbitret.

Når Paulus i v. 18 begynner med «for det første», har en spurt hvor det neste punktet da skal søkes. Noen finner det i v. 20, der han går over til å vise dem hvilket misbruk av Herrens nattverdbord deres egenkjærlige og ukjærlige sinn førte med seg. Andre finner overgangen til det neste i v. 34, der Paulus sier at han nok skulle ordne det øvrige når han kom. Atter andre finner overgangen i kap. 12–14, der Paulus påtaler et annet misbruk ved sammenkomstene deres.

Dette siste er det rimeligste. V. 17 blir da liksom overskriften over apostelens påtale av misbruk ved deres gudstjenestlige sammenkomster. I v. 18–34 hører vi da om misbrukene ved nattverden, og deretter i kap. 12–14 om misbruk av de særlige nådegavene.

Det er en alvorlig dom apostelen må felle over hele deres nattverdfeiring (v. 20): Det kunne slett ikke kalles å holde Herrens nattverd, for i virkeligheten ble det private gilder som de holdt gruppevis (v. 21), så sant de da hadde noe å fråtse med. De fattige, som ikke hadde stort, kunne så sitte og se de rike bli drukne, mens de selv måtte sulte.

Apostelen spør i dypt alvor om de da kom sammen for matens skyld (v. 22). Spise og drikke kunne de jo hjemme. Men denne framferden deres ble en hån mot Guds menighet, en krenkelse av det hellige kjærlighetsfellesskapet og en vanære for de fattige brødrene. Nei, for det skulle de ikke ha ros.

Det er alltid stygt når forskjellen i timelige kår setter skille mellom Guds barn. Men aller mest uhyggelig blir det likevel når dette viser seg ved Herrens bord. Der lyder det så klart til oss: «Det er ingen forskjell», alle har syndet, og alle blir bare rettferdiggjort for intet, av nåde, ved troen på forsoningen i Kristi blod (Rom 3,22–25).

I det følgende (v. 23–34) går Paulus nå over til å forsøke å lege denne dype skaden. Begge disse sidene hører med når en vil hjelpe brødre til rette. Skaden må refses og påtales – det er det første. Men det må ikke bli det eneste. Den sanne kjærligheten vil alltid ta fatt på å lege og råde bot på skaden. Det er Herrens sinn. Han tukter, men han trøster også. «For han sårer, og han forbinder. Han slår, og hans hender leger» (Job 5,18).

Skaden hos korinterne bestod i virkeligheten i en dyp mangel på ærefrykt for nattverdens høyhellige sakrament. Paulus legger derfor fram, som noe han har

mottatt fra Herren, hvordan Herren Jesus innstiftet dette hellige måltidet som sitt legemes og blods måltid.

Alt tyder på at Paulus har fått dette åpenbart særskilt av Herren selv. Det greske uttrykket betyr «fra Herren», og det kan altså bety både at han mottok det direkte, og at han mottok det indirekte gjennom menigheten. Men i Gal 1,12 sier Paulus om det evangeliet han forkynte: «Heller ikke har jeg mottatt det eller lært det av noe menneske, men ved Jesu Kristi åpenbaring.» Da gjelder dette sikkert også innstiftelsen av nattverden. Det går også fram av den vekten Paulus her legger på at han selv har fått det fra Herren.

«Den natten da han ble forrådt» – dette dypt alvorlige ordet stiller Paulus opp mot den korintiske lettsindigheten. Og han framhever Herrens ord om å holde nattverd til minne om ham. Likeså legger han dem på sinne i v. 26 at nattverden er en stadig forkynnelse av Herrens død, en forkynnelse som skal fortsette å lyde «inntil han kommer».

Når det gjelder innstiftelsesordene slik de lyder her, viser vi til Matt 26,26–29. Vi vil bare minne om at Herrens apostler og evangelistene ikke legger vekten på at gjengivelsen er ordrett lik, men ånden og innholdet er det samme. De fleste eldre håndskriftene leser i v. 24: «Dette er mitt legeme, som er for dere», mens de yngre håndskriftene leser: «som brytes for dere» (med tanke på den voldsomme dødsmåten).

Hver gang Herrens nattverd feires i hans menighet, skal han minnes. Hans kjærlighet, sterk som døden, den kjærligheten han kjøpte oss så dyrt i og gir seg selv til sitt folk i, skal forkynnes fra slekt til slekt.

Troens liv består nettopp i å minnes Herren, å ha ham levende for øye som vår eneste forsoner, vår eneste Frelser og Saliggjører. Vantroen viser seg i at Herren blir glemt og stadig skjøvet til side, at det aldri blir talt om hans død og inderlige kjærlighet – eller bare i den grufulle formen at en banner ved hans død og pine eller ved hans kors.

Men Guds barn trenger sårt å bli ført dypere inn i minnet om Herren. All engstelig tvil og anfektelse, ja hvert fall i fristelsens stund, hver uro og bekymring i sorgens tid, kommer jo av at blikket ikke stadig er vendt mot Herren, og at hans død og blod ikke blir levende minnet med den seierskraften og trøsten som ligger i det. Og derfor skal vi gå til hans bord, så Jesus i korsets kjærlighet stadig kan stå levende for hjertet vårt, og vi kan vokse i å kunne si i sannhet:

Allevegne, hvor jeg vanker,
jeg min Jesus har i tanker,
hvor jeg ligger, sitter, går,
etter ham min lengsel står.

355. Det store ansvaret ved en uverdig nattverdgang (11,27–34)

«Derfor», sier apostelen (v. 27). Nettopp fordi nattverden er et så hellig måltid, blir hver uverdig nytelse en synd mot Herrens legeme og blod. En vanhelliger det ved at en ikke «akter på Herrens legeme», det vil si ved å nyte det som vanlig brød, uten den hellige ærefrykten og årvåkenheten. Derfor må det gå en selvprøvelse forut for nattverden (v. 27–29).

Dette ordet rammer all nattverdgang som bare skjer for skikkens skyld. Men når det her står at en «eter og drikker seg selv til dom», ser vi av grunnteksten at det likevel ikke menes den evige fordømmelsen, men en straffedom fra Gud.

I v. 30–32 taler apostelen nærmere om denne dommen og viser til korinternes egen erfaring. Herrens dommer hadde rammet menigheten i form av mange sykdommer og tallrike dødsfall (v. 30). Noen har villet forstå det om åndelig skrøpelighet og svakhet, og om en åndelig innsovning i sløvhet og død. Men teksten forstås mest likefram om dommer i timelig forstand.

Paulus viser korinterne til å dømme seg selv. Da ville de bli spart for Herrens dommer. Vil vi forstå hva Herren har til hensikt med sine tuktelser, og la oss lære av dem og ydmyke oss under hans hånd, da blir åket ikke lenger til skade for oss. Tuktelsen når sitt mål (v. 32): at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden. Trengselen blir altså til velsignelse, og ofte kan Herren da også ta den helt bort.

Apostelen sier ikke bare: «Dersom dere dømte dere selv», men sier «vi» og tar seg selv med. Dermed utvider han jo denne sannheten til å gjelde alle Guds barn. I virkeligheten gjelder den alle mennesker. Å dømme seg selv er jo alltid begynnelsen til å finne inn under nåden i Kristus og slik bli frelst fra den evige dom.

Det som ellers kunne være å si om dette, vil han gi beskjed om når han selv kommer til Korint. Så avslutter Paulus dette avsnittet med enda en gang å sammenfatte kort det de trengte for at disse sørgelige misforholdene kunne bli rettet i framtiden (v. 33–34).

På den ene siden: La det virkelig bli et kjærlighetsmåltid ved at de deler maten de har med seg, med hverandre, så ingen holder sitt for seg selv (v. 33). På den andre siden: Bort med all legemlig begjærlighet ved dette måltidet. Sulten skulle stilles hjemme før de kom sammen.

I denne siste anvisningen ligger et fingerpek når det gjelder den skikken som i alle fall i tidligere tider var svært vanlig: å ikke spise noe særlig før en gikk til Herrens bord. Apostelens anvisning går snarere i motsatt retning. Luther har nok rett i å kalle «faste og legemlig forberedelse en fin ytre tukt», med tanke på at en ikke skal være tynget av mat. Men den legemlige fasten kan lett føre til at ånden blir tynget på en annen måte: av sultfølelsen og av legemlig matthet. Da blir sakramentet uvilkårlig også brukt til legemlig forfriskning, og det kan jo lett skade den åndelige beredskapen.

Hele dette avsnittet innskjerper at Guds barn aldri må gå lettsindig og tankeløst til Herrens bord, men med det dypeste alvor. «Israel: Gjør deg rede til å møte din Gud!» (Am 4,12). Det gjelder også når vi trer fram for Herren for å øse av velsignelsens bord (1 Kor 10,16).

Jesus, din søte forening å smake
lenges og trenges mitt hjerte og sinn;
riv meg fra alt det meg holder tilbake,
drag meg i deg, min begynnelse, inn!

356. Apostelen innleder en betraktning om Åndens ulike nådegaver med å fastsette visse kjennetegn på Den Hellige Ånds tale (12,1–3)

I dette sjuende avsnittet av brevet tar apostelen fram et nytt punkt som korinterne også hadde kommet skjevt ut med. Det gjaldt synet på de særlige nådegavene som Guds Ånd åpenbarte sin velsignende makt gjennom i menighetens gudstjeneste og hele virksomhet. Vi hørte i det første kapitlet hvordan Paulus takket Gud for den rikdommen på slike åndsgaver som korinterne hadde fått del i (1,4–7).

Men midt i denne rikdommen viste den giftige slangen seg igjen, den som heter hovmod. Dette hovmodige sinnet var korintermenighetens dypeste skade. I stedet for å tjene med disse nådegavene brukte de dem som en anledning til å glimre. Dermed fulgte også en feil vurdering av nådegavene. De målte dem ikke etter hvor stor eller liten nytte de gjorde for menigheten, men etter hvor mye oppsikt de kunne vekke, og hvor mye ytre glans de kunne kaste over personene. De mer beskjedne og stille nådegavene aktet de lite. Isteden kastet de seg særlig over den såkalte tungetalen, som blir nærmere omtalt i kap. 14.

Det er vanskelig for oss å danne oss et klart bilde av denne tungetalen, fordi denne Åndens gave ikke lenger finnes i menigheten. Den var i slekt med det under som skjedde med apostlene på pinsedagen. Etter det vi hører i kap. 14, hadde den sin vesentlige betydning som «et tegn» for de vantro.

Det er med rette sagt at Herren på pinsedagen så å si ringte til kirke gjennom denne underfulle tungetalen. Den var som en mektig tone fra himmelen, som skulle overbevise om den nye åndsmakten som hadde tatt bolig her på jorden i Guds menighet. Det var en tale på fremmede tungemål, et underfullt åndelig språk. På pinsedagen ble den forstått av mange, mens en god del ikke så annet i den enn forvirret tale (se Apg 2,11–13). Innholdet i slik tungetale var takk og pris for Guds store gjerninger.

Da denne nådegaven siden kom inn i menighetens tjeneste, viste den seg riktignok noe annerledes enn på pinsedagen. Den ble ikke forstått uten at det var noen til stede som hadde nådegave til å tyde det underfulle språket. Ja, selv den som brukte denne nådegaven, forstod det ikke, med mindre han også

hadde gaven til å tyde. Det var en slags åndelig henrykkelse. Den var nok til oppbyggelse for den som var grepet av Ånden på denne måten. Men som sagt var den, sett utenfra, nærmest bare et «tegn» for de vantro, og den kunne ikke bli til oppbyggelse for andre uten at innholdet ble tydet.

Men det tok seg jo godt ut å bli fylt av Åndens brusende vær. Derfor var det blitt et jag i korintermenigheten særlig etter å bruke denne nådegaven, mens andre nådegaver, som var mer beskjedne i sin ytre form, ble aktet ringere.

Dette gir apostelen anledning til å drøfte hele dette viktige spørsmålet om Åndens nådegaver og hvordan de skal brukes rett. Hovedtanken i hele denne betraktningen er den samme som Paulus gjorde gjeldende i spørsmålet om offerkjøttet (kap. 8–10): hensynet til det som kunne tjene Guds rike til gagn. Det er den ydmyke kjærlighetens tjenersinn som skal lede oss også når vi bruker alle de åndelige nådegavene.

Men før apostelen går inn på spørsmålet, gir han (v. 1–3) så å si en erklæring om denne tungetalen. Der fastsetter han visse kjennetegn på at det var Guds Ånd som førte denne underfulle talen fram. Det ser nemlig ut til at det i korintermenigheten var ganske mange som var blitt engstelige over all denne tungetalen.

Den minnet dem så sterkt om deres tidligere hedenske tilstand under demonenes makt. Der var en åndelig henrykkelse godt kjent, en slags rus der en ikke lenger var seg selv mektig. De gamle grekerne kalte dette å «rase», men de så det samtidig som et tegn på gudenes gunst å bli grepet og revet med av dem slik. Det samme ser en den dag i dag i hedenskapet. De indiske fakirene og muhammedanernes dervisjer viser ofte slike tilstander, men i alt dette er jo djevelens ånd virksom.

Dette hadde gjort ganske mange troende i Korint engstelige. Ja, de var til og med blitt bekymret for at de uforståelige ordene som tungetaleren sa i henrykkelsen, kunne inneholde rene bespottelser mot Kristus.

Det er denne overdrevne engstelsen Paulus først søker å rette på. Med stor visdom slår han først fast det som var berettiget ved tungetalen, før han tar fatt på å refse misbruken av den. Det er en klok vei å gå, og den skal vi legge merke til hver gang vi føler oss kalt til å påtale et eller annet. Vi må anerkjenne det berettigede som måtte finnes. Først da kan vi med full tyngde refse det som er galt.

Måten Paulus innleder dette spørsmålet på (v. 1), tyder på at korinterne hadde spurt ham til råds om dette i brevet sitt. Han begynner med selv å minne dem om de erfaringene de i så høy grad hadde gjort av en overmektig demonisk påvirkning i sin hedenske tilstand. Som et lett bytte for Satan ble de nesten viljeløst «dratt og revet med» til dyrkelsen av de stumme avgudene (v. 2). Dette ordet er et mektig vitnesbyrd om den tilstanden alle hedninger, og til dels også alle vantro mennesker, er i: bundet av djevelen. De blir revet og drevet av sted av mørkets ånder.

Men når Paulus minner dem om dette, er det bare for å si dem at de ikke trenger å frykte for en slik demonisk henrivelse når de nå som troende på Jesus kjente seg grepet med velde av Åndens makt. Det var ikke fra djevelens ånd, men fra Guds Ånd. Selv om de ikke alltid forstod den hemmelighetsfulle tungetalen,

kunne de være helt visse på at en slik tale virket av Ånden aldri inneholdt noen forbannelse over Jesus. «Ingen som taler i Guds Ånd, sier: Forbannet er Jesus!» Og like sikkert var det at «ingen kan si: Jesus er Herre! – uten i Den Hellige Ånd» (v. 3).

Kjennetegnet ble altså hvordan en stiller seg til Jesus. Han sier ikke Kristus. Også jødene ventet jo en Kristus, en Messias. Men jødene benektet, på samme måte som de senere såkalte «gnostikerne» og som mange vantro mennesker også i våre dager, at Jesus var ett med denne Kristus. Men nettopp dette er Den Hellige Ånds bekjennelse: Han forherliger Jesus og kunngjør ham som Herren, til Gud Faders ære.

Her tenkes det selvfølgelig ikke på den ytre ropingen på Herrens navn som Herren dømmer i Matt 7,21, der han sier: «Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himlenes rike.» På den måten kan en lett kalle Jesus Herre helt uten Den Hellige Ånd, selv om klangen alltid vil være falsk. Men her er talen om det som ble sagt i henrykkelsen, når Ånden kom med sin makt over et menneske. Da kan ingen kalle Jesus Herre uten ved Den Hellige Ånd. Djevelens ånd vil alltid forbanne Jesus eller sky hans navn.

Bare der Guds Ånd virkelig har makten, kan Jesu navn bli bekjent til hans pris med sannhetens dype klang.

Kom da i hu med munn og hånd
at «Herre Jesus» det rette
læres kun av Den Hellige Ånd,
som alle dårer glemmer.
Han ånder liv i Jesu navn,
han legger oss i Jesu favn,
legger hans bønn oss i munnen.

357. Det er forskjell på nådegaver, men Ånden er den samme (12,4–11)

I v. 1–3 har Paulus veiledet når det gjaldt den overdrevne engstelsen som noen hadde for tungetalen generelt. Nå går han videre og gir vennene rettledning om hva nådegavene betyr. Når det gjaldt de forskjellige forkynnerne av Ordet, hadde korinterne stirret seg blinde på forskjellene og glemt at de var tjenere for den samme Herre. På samme måte var de nå i ferd med å gjøre det med nådegavene.

Paulus innskjerper dem (v. 4–6) at alle de forskjellige nådegavene eller åndsgavene likevel var ett i sin dype grunn. De var ett når det gjaldt opphavet, fordi de gikk ut fra og ble båret av den samme Ånd. Og de var ett ved at de skulle tjene den samme Herre og være vitnesbyrd om den samme Guds veldige virkning.

Når det i v. 6 står at Gud «virker alt i alle», betyr «alle» her, som så ofte i Skriften, alle de troende.

Her har vi treenigheten klart framstilt (v. 4–6): Ånden, Herren (Sønnen) og Gud (Faderen). Nådevirkningene springer ut fra Gud ved Sønnen i Ånden.

Nådegavene er ikke bare ett når det gjelder opphavet, men også når det gjelder bestemmelsen. Alle sikter de mot «det som er gagnlig» (v. 7), gagnlig for Guds rike. Og denne vesentlige enheten blir slett ikke motsagt av forskjellene i den ytre formen de åpenbares i. Tvert imot: Som vi siden skal høre, utfyller de forskjellige gavene fra Ånden hverandre til gagn for hele menighetslegemet.

I v. 8–10 blir de forskjellige lysstrålene fra den samme Ånd utfoldet. Først kommer de på erkjennelsens område, som «visdoms tale» og «kunnskaps tale». Forskjellen er at visdomstalen betegner den umiddelbare innsikten. Derfor sies det også (etter grunnteksten) at den gis umiddelbart ved Ånden.

Kunnskapstalen betegner den erkjennelsen som også formidles gjennom menneskeåndens tankearbeid. I grunnteksten står det egentlig at den gis «etter den samme Ånd», i samsvar med den. Vi kjenner godt disse to måtene den dag i dag: den umiddelbare visdommen og den som også bygger på et grundig arbeid fra vår side, et arbeid under Åndens lys og veiledning (som for eksempel når troende prester forbereder prekenen).

I v. 9–10 pekes det på nådegavene mer på gjerningenes område. Den «tro» som nevnes her, betegner ikke den frelsende troen generelt, for den har jo alle sanne troende. Den betegner en særlig trosgave som enkelte kan ha, den troen en har

kalt den undergjørende troen. Videre nevnes, som et særlig utslag av denne troen, gaver til å helbrede og til å gjøre undergjerninger av forskjellig slag. Det finnes jo Guds barn som slik kan oppleve underfulle ting gang etter gang ved hjelp av en tro som er gitt dem særskilt.

Til slutt nevnes den profetiske gaven, altså nådegaver på forkynnelsens område. Videre nevnes nådegaven til å prøve ånder, til å kunne holde vakt over menigheten og bevare den mot villedende røster. Det er også en nådegave vi jo finner hos ganske mange. Til slutt nevner apostelen den tungetalen som er omtalt før, og gaven til å kunne tyde slik tungetale. Den siste gaven var jo slett ikke alltid forent med selve tungetalen.

De to sistnevnte særlige nådegavene ser nærmest ut til å ha hørt med til menighetens grunnleggende tid. Hos enkelte sekter har en i vår tid forsøkt å drive disse gavene fram. Men det har også, etter alt å dømme, bare vært kunstprodukter og ikke noe Ånden har fått til å vokse (se for eksempel hos irvingianerne).

Disse særlige eller overordentlige nådegavene, som de kalles til forskjell fra den alminnelige nåden alle Guds barn har felles, viser seg ofte på grunnlag av naturlige åndsevner, medfødte anlegg og egenartede evner. Ved menneskets omvendelse blir disse så helliget av Guds Ånd til en særlig tjeneste i Guds menighet. Men gaver er de likevel, til forskjell fra det som vanligvis vokser fram når troslivet vokser. Det ligger i det som står i v. 11: Den ene og samme Ånd deler ut til hver enkelt «etter som han vil». Likevel har Herrens troende lov til å søke åndelige gaver gjennom bønnen (se 12,31 og 14,1).

for intet kan du tage,
alt kan du få av Gud.

358. De forskjellige nådegavene virker sammen til menighetens beste, slik lemmene på et legeme virker sammen til legemets beste. Derfor må ingen nådegave ringeaktes (12,12–31)

Hvordan nådegavene likevel er en enhet tross alle forskjellene, blir nå vist ut fra bildet av legemet og lemmene. Det er et bilde som også verdslige forfattere ofte bruker, fordi det ligger så nær. I Rom 12,4–5 berører Paulus det også kort, men her i dette avsnittet utfolder han det på en særlig dyp og vakker måte.

Guds menighet er jo i virkeligheten en organisme. Det vil si at den ikke er en død opphopning, men et levende, inderlig fint og gjennomgripende samvirke mellom de mange forskjellige lemmene. Menighetslegemet er Kristi legeme (v. 12), og de hellige er hans lemmer. Der ligger enheten midt i mangfoldet.

Og denne enheten begrunner Paulus videre (v. 13) med å vise til sakramentene. Han nevner vår dåp, der vi «med én Ånd» ble «døpt til å være ett legeme», hvor forskjellig vår ytre stilling enn måtte være («jøder eller grekere, treller eller frie»). Og han nevner vårt felles nattverdbord, der vi alle har fått én og samme Ånd «å drikke».

Nettopp sakramentene har en helt særlig betydning for at de hellige smelter sammen til ett hjerte og én sjel. Sakramentenes virkning trenger nemlig gjennom vår personlighet helt inn i dens dype vesensgrunn. Der sakramentene blir aktet ringe eller i alle fall satt mindre høyt, åpnes det med det samme for splittelser og løshet i forbindelsen mellom de troende. Det ser en så tydelig i kirkehistorien på den reformerte kirke. Dens utall av sekter henger sammen med det svake blikket den har for sakramentenes dype virkning.

I v. 14–26 trekker Paulus nå, med bildet av legemet og lemmene for øye, disse slutningene: For det første må ikke noe lem på legemet mene at det er overflødig eller ikke hører med til legemet, fordi det kanskje ser ut til å ha en mindre framtredende plass. Legemet ville visselig ikke være tjent med at alle lemmene var av samme slag. Foten kan jo synes ringe sammenlignet med hånden, og øret

sammenlignet med øyet. Likevel hører de alle med, for at det kan være et helt legeme (v. 14–20). Slik kan heller ikke menigheten unnvære gaver og tjenester som viser seg i en mer beskjeden skikkelse.

Og i dette ligger en stor oppmuntring. Vi skal ikke være motløse fordi vi ikke har de framtredende nådegavene. Også de små kreftene har sin avgjørende betydning, og legemet ville merke det godt om de manglet. Så skal vi frimodig tjene Guds sak. Vi skal ikke la oss friste av Satan og vårt motløse eller hovmodige gamle menneske til å grave ned vårt pund fordi det hører til de mindre. Det er en lykkelig hvile i dette at «Gud satte lemmene, hvert enkelt av dem, på legemet, slik som han ville» (v. 18).

Men av dette følger videre at de som har de større nådegavene, heller ikke må hovmode seg over dem som har de mer beskjedne gavene (v. 21). Ser vi ikke på legemet at de lemmene som synes å være de svakeste, ofte er de aller mest nødvendige (v. 22)? Og ser vi ikke at de minst anselige lemmene ofte blir prydet mest? Ja, de lemmene vi blyges ved, bruker vi desto mer omsorg på å holde tildekket (v. 22–23).

Gud har nettopp formet det slik ved sin ordning av menneskets legeme at han gav de ringere delene mer ære. Slik skulle ikke det ene lemmet hovmode seg over det andre, så det ble splid, men de skulle glede seg og lide med hverandre i kjærlig forståelse (v. 24–26).

Når det her tales om «ringere deler» av legemet, er det selvfølgelig bare etter menneskelig betraktning. Mange deler som mennesker har aktet som ringe, har vist seg å ha en umåtelig betydning for hele legemet. Slik er det også i det åndelige. Ofte har et stille, bedende Guds barn i sitt lønnkammer gjort menigheten mektige tjenester ved troens bønn, og det uten at noen kanskje riktig ante det.

Av alt dette skal vi lære den ydmykheten å ikke ringeakte eller overse noen nådegave hos brødre eller søstre. Vi skal heller ikke misunne andre deres gaver, men særlig virke sammen til hans ære som legemet tilhører, vår Frelser og vårt hode, Kristus Jesus.

I v. 27–30 overfører Paulus bildet i hovedtrekk på menigheten. «Hver for seg» (v. 27) blir riktigere oversatt med «delvis», hver for sin del. Det ligger i dette at hver enkelt har sin andel i menighetens mangfoldige livsarbeid, slik Gud har gitt ham den. Ingen kan eller skal gjøre det hele, men heller ingen må derfor se sitt arbeid som det eneste som har betydning.

Dette utdyper Paulus nærmere (v. 28) ved å nevne de forskjellige tjenestene i Guds kirke og menighet. Først nevner han apostlene, som de som hadde den største fylden av nådegaver, og så alle de mangfoldige andre kreftene som er med og virker. Her nevnes, ut over det vi hørte i v. 8–10, også gaver til å hjelpe og til å styre.

Ved dette «å hjelpe» må vi tenke på diakon- og diakonissegjerningen, med den kristne fattig- og sykepleien. Den gjerningen tar seg jo ikke så glimrende ut, og likevel – hvor nødvendig og betydningsfullt er ikke dette lemmet på menighetslegemet! Også med gaver til å styre ser vi at noen er særlig benådet.

Hvor godt det er når kjærligheten strømmer kraftig gjennom menighetslegemet, så lemmene ikke er likegyldige for hverandre eller misunner hverandre, men virkelig kan dele både sorg og glede med hverandre! Et gammelt Guds barn med et dypt blikk for sannheten sa ofte når andre Guds barn ble æret: «Det blir jo i familien.» Det var en rett og ydmyk måte å ta sin del i andres glede på.

Vi gleder oss jo når det går en av vår slekt godt. Slik skal vi Guds barn se på hverandre og glede oss, ikke misunne, når våre brødre og søstre blir utmerket. Men vi skal også lide med hverandre. Vi skal ikke stå kalde og overlegne når et annet Guds barn faller, men kjenne det som vår sorg og derfor også som vår plikt å komme til hjelp så langt vi makter. Det er bedre enn å sladre ondt om hverandre og kritisere hverandre.

Så slutter apostelen (v. 31) med å oppfordre de troende: «streb etter de beste nådegavene!» Han har riktignok innskjerpet at det gjelder å være tilfreds med den plassen Guds Ånd gir en.

Men det skal ikke forstås slik at en i treg sløvhet skulle se det som likegyldig om en har noen gave eller ikke, og hvilken gave en har. Nei, saken er jo å være glad for det Gud har gitt oss, og bruke det med troskap. Samtidig skal vi be om å få tjene enda bedre, det vil si om å få mer gitt av Guds Ånd. Slik er Herrens vilje. Han har jo selv sagt: «For hver den som har, til ham skal det bli gitt, og han skal ha overflod» (Matt 25,29).

Men så gjelder det også å legge merke til det Paulus slutter med her, nemlig ordet om den beste veien. Det er den veien han utfolder i neste kapittel som kjærlighetens vei. Kjærligheten bedømmer ikke hvor store nådegavene er etter det som glimrer, men etter det som tjener Herrens sak best. Det var nettopp der korinterne hadde sin skade.

Riktignok hører ikke kjærligheten med til de særskilte åndsgavene. Den er noe hvert troende menneske må eie, men mangler den, blir alle andre gaver verdiløse. Omvendt: Der den finnes og vokser, der er hjertet skikket til også å vokse opp til de større nådegavene.

Den ypperligste vei
for bruden, som vil ei
i verden gå i blinde,
men Jesu fotspor finne,
er stjernelys å prange
i kjærlighetens gange.

359. Kjærlighetens ypperlighet (13,1–7)

I dette avsnittet viser apostelen oss kjærligheten som den beste veien. Uten den er en «ingenting», hva en så ellers har og gjør (v. 1–3). Men kjærligheten er som en ekte dronning som stråler i sine mange smykker (v. 4–7).

Kjærligheten alene gir personligheten dens rette innhold. Gud spør etter hva et menneske er, ikke etter hva det gjør – bortsett fra at gjerningene skal tjene som vitner om hva et menneske var. I denne siste betydningen taler Ordet om at mennesker blir dømt etter sine gjerninger (Åp 20,12–13 og 2 Kor 5,10). De ytre gjerningene alene, revet løs fra personligheten, har ingen verdi for Gud.

Dette viser Paulus på forskjellige måter, først med tanke på de overordentlige nådegavene (v. 1–2). At han begynner med tungetalen, gjør han med vilje, for å refse den kjærlighetsløse og forfengelige måten korinterne jaget etter å bruke denne nådegaven på.

Paulus nevner den høyeste tenkelige graden av tungetale ved å nevne ikke bare menneskers, men også englers tungemål. Ja, om en til og med – alt er bare tenkt – nådde så langt at en kunne tale med englers tunge, men manglet kjærligheten, den hellige kjærligheten fra Gud, da var en jo ikke annet enn «en lydende malm eller en klingende bjelle». En var bare et ytre, dødt redskap for Ånden, men selv stod en utenfor.

I v. 2 nevner Paulus profetisk gave, altså gave til å forkynne, og dyp innsikt i kristenlivets hemmeligheter, i alt som hører med til den kristne kunnskapen. Ja, om en til og med hadde gaven til undergjørende tro, om det kunne tenkes – hva hjalp det alt sammen om kjærligheten manglet? Da hadde en likevel ikke den frelsende troen. Da var en likevel «ingenting», det vil si: uten noen indre verdi for Gud.

I v. 3 ser Paulus hen til de største og mest iøynefallende gjerningene, for eksempel å gi alt en eier til de fattige, ja, til og med å gi sitt legeme som offer i martyriet. Men ble alt dette gjort uten kjærlighet, kanskje bare for å glimre, da gagnet det en ingenting. I virkeligheten hadde en jo dermed allerede fått sin lønn, slik Herren sier om fariseernes gjerninger, som ble gjort for menneskers skyld: «De har alt fått sin lønn!» (Matt 6,2).

For et alvorlig ord til den aller dypeste selvprøvelse! Kan det tenkes at en virkelig kan ha så mye og gjøre så mye og likevel selv være en tom null? Herrens ord

i Matt 7,22–23 peker på at det på dommens dag vil være mange som har hatt store nådegaver og også brukt dem – men ikke til Herrens ære, ikke til menighetens beste, men til egen ære og egen forherligelse.

Vi ser hvilke offer verdens mennesker kan bringe for sin egen berømmelses skyld: De legger ut på livsfarlige reiser og gjennomgår uhyre lidelser. Og fra dybdene i vårt eget kjød kjenner vi nok – og kan også nok se det hos andre – at en også innenfor det kristne området kan stå med et uhyggelig selvisk sinn. Det kan skje samtidig som en er i full ytre virksomhet med de gavene en fikk, og med den kristne erkjennelsen en har tilegnet seg. Kanskje hadde også andre gagn av det. Men selv løp en ikke framover på banen mot seiersprisen. Selv løp en i ring og kom ingen vei, i et pinefullt jag etter å få fram sitt eget navn.

Det er noe av Satans dybder som i lyset av dette ordet åpner seg for blikket vårt til advarsel. De overordentlige kreftene Satan har, dem har han også opprinnelig fra Gud, men nå blir de brukt på en grufull måte. Og dette vesenet hans kan også skjule seg i skikkelse av en lysets engel (2 Kor 11,14).

Sannelig, dette ordet skal drive oss på kne og lære oss at alt kommer an på hva vi er i vårt samfunn med Herren. Måtte vårt liv være av hans nåde, og hans kjærlighet være drivkraften i all vår viten og gjerning!

I v. 4–7 nevner apostelen nå alle kjærlighetens herlige egenskaper. De peker hele tiden hen til hans spor, han som kom for å tjene og gi seg selv for andre. «Kjærligheten er tålmodig.» Den kan gi tid og holde ut i saktmodighet, selv der den blir satt hardt på prøve. Den «er velvillig» og ser på andres vel, i motsetning til egenkjærligheten. Den «misunner ikke» i ond skinnsyke. Den «skryter ikke» og slår ikke om seg med store ord, men er stille og ydmyk. Den «blåser seg ikke opp» (v. 4).

Kjærligheten «gjør ikke noe usømmelig». Den skyr alt som med rette kan vekke anstøt, for den «søker ikke sitt eget». Det er grunnpreget i den: Den vil gjerne fornekte seg selv for å tjene. Derfor blir den heller «ikke bitter», selv der den lider tap på sitt eget. Og den «gjemmer ikke på det onde», det vil si at den ikke fører det onde som blir gjort mot den, opp på regningen. Nei, den kvitterer straks for nestens forseelser mot den med tilgivelse, fordi den selv lever av syndsforlatelsens nåde (v. 5).

Den «gleder seg ikke over urett», og i dette ligger også at den ikke er skadefro. Egenkjærligheten kjenner ofte en hemmelig glede når andre oppfører seg ille, fordi den da så å si opphøyer seg selv. Men kjærligheten «gleder seg ved sannhet», fordi den elsker det som er av Gud, av ham som er sannheten. Den gleder seg ved sannheten for sannhetens egen skyld, selv om dens egen personlige fordel slett ikke blir fremmet av det. Sannheten er en kjær og elsket venn for kjærligheten. I grunnteksten står det egentlig: «Den gleder seg med sannheten» (v. 6).

Kjærligheten er sterk. Den kan «utholde alt» uten å oppgi å elske. Etter sammenhengen menes det ikke en ettergivenhet overfor det onde. Den falske ettergivenheten er så godt kjent i verden og henger nettopp sammen med egenkjærligheten, som vil spare seg selv. Det som menes, er at kjærligheten bærer hver byrde, hvert savn og hver møye som andre legger på den.

Den «tror alt». Det vil ikke si at den er lettroende og godtroende på en falsk måte. Det betegner motsetningen til det mistroiske vesenet: den sanne, vinnende tilliten som gjerne vil se så lyst på mennesker som sannheten tillater. At «kjærligheten tror alt», henger også sammen med at den står i bønnens pakt med ham som har den store makt til å la det lykkes for sine venner.

Og dette fører videre til at kjærligheten «håper alt». Den ser på forholdene i løftenes lys, som den misjonæren som etter flere års arbeid, uten at frukten ennå hadde vist seg, sa: «Mine utsikter er like lyse som Guds løfter.» Og kjærligheten «tåler alt». Det vil si at den er utholdende og holder stand, og slik vinner den herlige seire.

Når en leser denne skildringen av kjærligheten, forstår en sannelig at det her ikke er tale om den alminnelige såkalte menneskekjærligheten. Det gjelder den hellige kjærligheten, den som bare Guds Ånd kan virke, den kjærligheten som er «fra Gud», og som «lik en yndig brud kommer smykket ned til oss». Bare den kjærligheten som Gud har virket, kan måle seg med den kjærligheten Ordet her stiller oss for øye.

Denne skildringen ydmyker sannelig. Den viser oss hvor langt også det Guds barn som er kommet lengst, ennå står tilbake. Men den oppmuntrer også. For alt som Guds ord nevner for oss som er til behag for Gud, det vil Ånden også virke i Guds oppriktige barn.

Vi har lov til å be med den gamle gudsmannen Augustin: «Gi, Herre, det du befaler, og befal så hva du vil.»

O Jesus, la meg så
din kjærlighet forstå
at hva jeg foretager
av kjærligheten smager,
at alt mitt liv må være
din kjærlighet til ære.

360. Kjærligheten er evig og blir når alle de særlige nådegavene viker for det fullkomne (13,8–13)

Paulus slutter sin betraktning av kjærlighetens vesen med å peke på at den er evig. Riktignok hører den ikke med til Åndens overordentlige gaver, som profetien, tungetalen eller den særlige kunnskapen og innsikten (v. 8). Men den har det store ved seg at den «faller aldri bort». Alle de andre åndsgavene som er nevnt, hører det stykkevise til og skal en gang forsvinne, «når det fullkomne kommer» (v. 9–10). Hvem vil lenger huske den stykkevise erkjennelsen eller den stykkevise profetien når hele sannhetens fylde er åpenbart?

Paulus viser dette ut fra en alminnelig menneskelig livserfaring som vi alle har gjort. Han sammenligner barndommen, med dens småinteresser og barnslige dømmekraft, med den voksne alderen. Da legger en av «det barnslige» (v. 11), selv om det gjelder å bevare det barnlige sinnet. Og vår tilstand nå er som barnets, sammenlignet med den tilstanden som vil komme ved Herrens gjenkomst. Da vil Guds barn være vokst opp «til manns modenhet, til aldersmålet for Kristi fylde» (Ef 4,13).

Vår erkjennelse nå, vår skuen av den evige sannheten, er ennå bare et speilbilde. Vi ser det «i en gåte», som tilslørt. Oldtidens speil var slipte metallspeil, som gjengav bildet enda mer uklart enn våre speil. Her på jorden skuer vi Gud gjennom naturen og historien, men først og fremst gjennom det åpenbarte ordet. Men en gang skal vi se «ansikt til ansikt» og kjenne Gud slik som vi nå er kjent av ham. «Kjent» er da tatt i den dype betydningen: å være grepet av Guds kjærlighet i Kristus (v. 12).

Når da alt det stykkevise svinner bort, blir det likevel stående en hellig treklang som aldri skal forsvinne, nemlig tro, håp og kjærlighet (v. 13). Riktignok får vi vandre i beskuelse der hjemme (2 Kor 5,7). Men troen, som hjertets overgivelse til Gud, blir jo stående i all evighet. Og riktignok blir håpet oppfylt der hjemme, men det blir likevel ved, for så vidt som de frelste beholder vissheten om at deres salighet skal fortsette gjennom alle evigheters evigheter.

«Men størst blant dem er kjærligheten», slik slutter Paulus. Det er fordi kjærligheten mest umiddelbart former oss i likhet med Guds vesen, slik Johannes

skriver: «Gud er kjærlighet. Den som blir i kjærligheten, blir i Gud, og Gud i ham» (1 Joh 4,16).

Så bryt da ut i fryderop,
du gamle tro, du unge håp,
og du som ei av alder vet,
du evig glade kjærlighet.

361. Den profetiske gaven og dens fortrinn framfor tungetalen (14,1–19)

Apostelen samler den skjønne betraktningen av kjærlighetens store, evige verdi og herlige vesen i en inderlig formaning: «Jag etter kjærligheten!» (v. 1). Men ut fra kjærlighetens sinn skulle den av Åndens gaver som var mest å trakte etter, ikke være å tale med fremmede tungemål, men å tale profetisk.

Profetien var et vitnesbyrd som kom fram ved en umiddelbar åpenbaring fra Guds Ånd (se v. 30). Den ble båret fram på vanlig menneskelig språk og kunne derfor bli til «oppbyggelse, formaning og trøst» for dem som hørte på. Slik var det ikke med tungetalen. Den var ikke forståelig for andre enn Gud, så sant det da ikke var noen til stede som hadde nådegave til å tyde den. Til egen oppbyggelse kunne tungetalen alltid tjene, men profetien kunne tjene til menighetens oppbyggelse (v. 1–4).

Det betyr ikke at apostelen ikke gjerne ville se dem alle ha tungetalens gave (v. 5). Men enda heller vil han se dem utrustet med profetiens gave, nettopp fordi denne gaven bedre kunne tjene menigheten. Korinterne hadde lagt hovedvekten på den mer oppsiktsvekkende og underfulle tungetalen, men Paulus viser dem at de tar feil i dette synet. Den profetiske gaven, som utad var mindre framtredende, var «større». Noe annet var det jo når den som hadde tungetalens gave, også hadde gaven til å tyde. Da kunne han tolke det dunkle språket Ånden hadde lagt på tungen hans. Først da kunne menigheten få oppbyggelse av det (v. 5).

Det er forståelsen det gjelder hvis vi skal gagne andre med det vi sier. Paulus viser dette ved å ta seg selv fram som eksempel (v. 6). Han hadde tungetalens gave i rikere mål enn noen av dem (v. 18). Men hva gagn kunne de ha av det om han, når han kom til dem, bare ville bruke denne gaven? Han måtte heller komme med en profeti grunnet på åpenbaring, eller med en lære grunnet på den kunnskap og innsikt han hadde fått (v. 6).

I det følgende viser apostelen videre at virkningen av en tale først og fremst avhenger av at den er forståelig. Den må være forståelig i seg selv, og den må også bli forstått av den den er rettet til. Dette belyser Paulus med tre eksempler (v. 7–9). Først viser han til det de kjente fra lydene som musikkinstrumenter

frambringer. Meningen i et musikkstykke kan vi ikke fatte hvis tonene ikke er tydelige (v. 7). At virkningen også blir borte, kan vi se av krigsbasunen. Gir signaltrompeten ikke en tydelig lyd, vil ingen forstå at det er signal til krig, og ingen vil gjøre seg klar til kamp (v. 8).

Dette eksemplet har ofte blitt brukt om forkynnelsen av Ordet. Er tonene ikke Åndens klare toner, vil ingen forstå at det her gjelder en kamp på liv og død. Jo mer brodden blir brutt av Ordet, desto mer blir inntrykket: fred og ingen fare. Det var det Jeremia bebreidet de falske profetene og de vantro prestene i forkynnelsen deres (Jer 6,14). Her er mye å prøve seg selv på. Selv om en forkynnelse ikke er direkte falsk, kan den likevel bli virkningsløs hvis den er utydelig.

Uten bilde viser Paulus nå det samme ut fra hvordan menneskets tunge brukes. Selv om den som taler, har tanken sin klar nok, hva hjelper det hvis tungen hans ikke kan få den fram – for eksempel hvis tungen er lammet etter slag eller av en annen grunn? Talen må altså være forståelig i seg selv (v. 7–9).

Men den må også bli forstått av den den er rettet til. Dette viser Paulus (v. 10–11) ut fra de mange slags språk som finnes i verden. Selv om et språk blir talt tydelig nok, kommer det likevel an på om en kan språket. Ellers står en likevel overfor hverandre som «utlendinger» (det greske ordet er «barbar», og det betyr «en utlending», en fremmed).

Dette bruker Paulus nå (v. 12) til å vise korinterne den rette veien i deres iver etter åndelige gaver. «For at menigheten kan bli oppbygget» – det må være det viktigste hensynet etter kjærlighetens målestokk.

Av dette fulgte det for tungetalens del at den som brukte den, også burde be om at han måtte kunne tyde den. For når en bare taler med tunger, er forstanden, den bevisste tankens redskap, uten frukt. Ånden ber nok, så det kan bli til egen oppbyggelse, men andre har jo ingen hjelp av det (v. 14). Derfor må regelen for en velsignet framferd i menighetens forsamling være at tilbedelse og lovsang også kommer til uttrykk på en forståelig måte (v. 15). Ellers vil andre slett ikke kunne følge med, hvor skjønn «lovprisningen i ånden» og «takkebønnen» enn har vært. De kan da ikke «si amen til din takkebønn» (v. 16–17).

Når det her (v. 16) tales om å stå på «lekmannens plass»,[1] har en vært noe i tvil om hva det skulle bety. Noen mener at det gjelder dem som ikke var innviet i å forstå tungetalen, altså dem som ikke hadde nådegaven til å tyde. Andre regner også med dem som ennå bare ble forberedt til dåpen, «katekumenene», som de ble kalt. De hadde fremdeles sin egen plass ved gudstjenesten. Sammenhengen viser tydelig nok at det i alle fall må bety en som stod uten forståelse overfor tungetalen.

Av v. 16 ser vi at det var skikk i den apostoliske menigheten at de som var til stede, sa amen. Allerede i den gamle pakt hører vi om et slikt høyt amen, for eksempel i 5 Mos 27. Der står det at når folket kom inn i landet, skulle velsignelsen lyde fra Garisim-fjellet og forbannelsen fra Ebal-fjellet, og folket skulle svare amen. Slik har det altså også vært i menigheten i den nye pakt.

[1] NB: «den som ikke er kyndig i dette».

Dette er verdt å merke seg. Det styrker i ånden både den som har hatt tjenesten i menigheten, og dem som har fått velsignelse ved å høre, når dette amen lyder høyt. Til enhver ærlig forkynnelse må Guds folk kunne si amen.

Men i alle fall skulle en synes at et slikt amen alltid burde lyde etter våre felles bønner (som Fadervår) og vår felles bekjennelse. Den som sier fram bønnen eller bekjennelsen i menighetens forsamling, gjør det jo ikke bare på egne vegne, men på vegne av alle de troende. Ber de troende ikke høyt med og bekjenner med hele veien, bør de i alle fall vise at de har del i det, ved et høyt amen.

Men mange steder sitter de troende i våre dager helt tause. Det lyder ikke noe amen til «lovprisningen» eller «takkebønnen», ikke noe hørbart amen, eller i beste fall et som knapt høres, som om det var en skam å si amen høyt. Hvorfor da slik? Hvorfor ikke følge den apostoliske menigheten i denne skjønne, hellige skikken? Hvorfor ta en styrkelse fra både seg selv og den som har tjent i menigheten?

Kanskje er en redd for at også vantro mennesker skal stemme i med et amen, ja kanskje si det aller høyest, fordi det er noe ytre som de kan være med på. Det kan jo skje. Men hva kan ikke verden misbruke? Den kan jo også misbruke det å høre Ordet, nattverden og så videre, men vi slutter likevel ikke å bruke disse gavene rett.

«Amen, si nå alle sammen», står det i salmen. Ja, la oss følge den apostoliske menigheten i dette og sette et fast og frimodig amen til det vi vet er Herrens sannhet. Og det vet vi alltid om Herrens bønn og troens bekjennelse blant Guds folk.

Vi kan bare si amen til det vi forstår. Derfor sier Paulus (v. 18–19) ut fra sitt eget eksempel at selv om han hadde tungetalens gave i svært rikt mål, ville han heller «i en menighetssamling tale fem ord med min forstand» for å være til gagn for andre, «enn ti tusen ord med tunger» som andre ikke kunne fatte. Her har vi igjen det samme som vi hørte i kap. 8–10: Den kristne friheten må styres av kjærlighetens hensyn til andre.

Glemmes du så av verden,
hver hånd du rakte ut
og hvert et ord for Jesus
skal huskes av din Gud.

362. «Vær ikke barn i forstand! Vær småbarn i ondskap» (14,20–26)

Hittil har Paulus vist hvor meningsløst og fruktesløst det er å bruke tungetale uten tydning i menighetens forsamling. Men ut fra sitt hjertes dype alvor kommer han nå med en enda tyngre innvending mot den. Til slutt viser han at det er et misbruk av tungetalen, en forvrengning av hva den er til for, en usømmelig barnslighet (v. 20–25).

Når det gjelder ondskap, kan det være godt å være som barn. I det onde er det ikke godt å bli voksen og moden. Men når det gjelder dømmekraft, gjelder det å bli fullvoksen. Det greske ordet teleios, som flere andre steder i bibeloversettelsen er gjengitt med «fullkommen», møter oss her i sin rette betydning, «fullvoksen». Dette er til hjelp for å forstå rett hva Den hellige skrift sier om «de fullkomne».

I v. 21 viser Paulus at det strider mot Skriften slik de misbrukte tungetalen. De brukte den i tide og utide uten å gjøre seg klart hva den egentlig var til for. Paulus trekker fram et ord fra Jes 28,11 (fritt gjengitt). På stedet selv står det: «Ja, ved folk med stammende lepper og på et annet tungemål skal han tale til dette folket. Det var han som sa til dem: Dette er ro, unn den utmattede ro, og dette er hvile. Men de ville ikke høre» (Jes 28,11–12).

Når Paulus sier at dette står skrevet «i loven», betegner loven her, som flere andre steder, hele Det gamle testamente (etter hovedinnholdet). Hos Jesaja forkynner Herren at han vil tale til folket ved kaldeerne, ved et folk med et fremmed språk, fordi de ikke hadde villet høre profetene hans. Når folket hørte det fremmede språket, skulle det være «et tegn» for deres vantro. Det skulle være et tegn på at den Guds kraft de foraktet, var virksom til stede, selv om det i det tilfellet var til tukt og dom.

Og nettopp her ligger sammenligningspunktet. Tungetalen med sitt uforståelige språk skulle være et tegn for «de vantro». Det var den til for: et tegn på den Guds kraft som kom nær til dem i Guds rike. For de troende selv var tungetalen egentlig ikke ment. For dem var profetien. Den var ikke så oppsiktsvekkende, men nettopp med sitt vanlige menneskelige språk hadde den mye å bringe til dem som hadde åpnet hjertet i tro (v. 22).

Tenk om bare troende mennesker var til stede, og alle ville tale med tunger, og så kom det under møtet inn ukyndige (uinnviede, se v. 16) eller helt vantro

mennesker (hedninger). Ville de ikke da si at menigheten var gått fra forstanden (v. 23)? De ville se på det som galskap, eller som noe som lignet det hedenske raseriet ved gudefestene. Det inntrykket en enkelt tungetale kunne gjøre, ville her bli helt utvisket av forvirringen som oppstod når alle talte med tunger på denne måten.

Dessuten ville de utenforstående snart forstå så mye at det hele var fullstendig urimelig. En forsamling av troende mennesker, som roste seg av å være utfridd fra hedenskapets mørke, søkte oppbyggelse i en tale som de selv ikke forstod seg imellom. Det trengtes ikke annet enn vanlig menneskelig fornuft for å se det latterlige i det. Tungetalens betydning som tegn for de utenforstående ville altså gå helt tapt i den kritiske spotten som en slik framferd ville vekke hos dem.

Hvis alle derimot brukte profetiens gave, forkynnelsen av Ordet og vitnesbyrdet (selvfølgelig én etter én) når de kom sammen, ville de utenforstående få et helt annet inntrykk av en kristen gudstjeneste. De ville forstå at det kunne tjene de troende til oppbyggelse.

Profetien var riktignok ikke ment for de utenforstående (for dem passet misjonsprekener bedre), og de fattet ikke lyset fra Ånden på samme måte som de troende. Likevel ville et kraftig profetisk vitnesbyrd kunne gripe dem og overbevise dem om at de selv stod utenfor lyset. Ja, det kunne gi dem inntrykk av at de hellige kjente hjertets skjulte tanker. Alt dette kunne føre slike utenforstående til rette og bøye dem ned i ydmykhet for den Gud hvis herlighet strålte mot dem gjennom det profetiske ordet. De ville forstå at Gud bor i sine hellige (v. 24–25).

Det kjenner vi godt i våre dager fra de såkalte samtalemøtene. De er jo særlig ment for troende mennesker, og når det er som det skal være, er de nettopp fylt av profetiens mer umiddelbare ånd, av hjertelige vitnesbyrd ut fra det lyset Guds Ånd gir.

Kommer det utenforstående med, enten de nå står litt nærmere eller litt fjernere, har vi da ikke ofte erfart at de likevel fikk et inntrykk av Åndens makt og av Herrens levende nærvær, selv om ordet egentlig ikke var ment for dem? De forstod at disse troende menneskene eide et lys over menneskehjertets skjulte vesen, et lys som rammet og overbeviste dem. Og jo rikere, mer levende og åndsfylt hjertets vitnesbyrd kunne komme fram, desto større respekt fikk de ofte for innholdet i troslivet.

I v. 26 slutter så Paulus med å gi enda noen praktiske anvisninger for menighetens sammenkomster. Han peker på at hver av de troende hadde med seg noe til felles oppbyggelse når de kom sammen: én en salme, en annen en lære og andre igjen andre nådegaver. Slik skulle det være, bare alt ble brukt til oppbyggelse. Her ligger også et vink som vi trenger for våre dagers møter blant de troende: Det hele må ikke legges over på én eller et par enkelte. Hvert Guds barn må hjelpe til etter den nådegaven Gud har gitt, slik at hver enkelt kjenner sitt ansvar for at alt kan skje «til oppbyggelse».

363. «La alt skje sømmelig og med orden!» (14,27–40)

Apostelen legger dem enda en gang nøye på hjertet at det må være en hellig orden og harmoni over de helliges sammenkomster. «Gud er ikke uordens Gud, men freds Gud» (v. 33). Grunntanken er at møtet skal bæres av en stille fredens ånd, der alt går sin rette, ordnede gang. Den ligger til grunn for apostelens avsluttende formaninger, både om bruken av tungetale (v. 27–28) og av profetien (v. 29–32), og om kvinnenes framferd ved menighetens samlinger (v. 33–35).

Ikke for mange skulle tale med tunger ved hvert møte, to, høyst tre. De skulle ikke tale i munnen på hverandre, men én etter én. Og de skulle bare gjøre det når det var en til stede som kunne tyde tungetalen. Ellers skulle de tie med den i menighetens forsamling og legge den til lønnkammeret. Dermed hadde tungetalen, som korinterne var så barnslig hengitt til, fått anvist sin rette, sømmelige plass.

Av profetiske vitnesbyrd skulle det også bare lyde to eller tre. De andre (det vil si de som også hadde profetisk gave) skulle «prøve det». De skulle bedømme om det var Åndens rette toner som lød, så ingen «falsk profet» skulle få løfte sin røst i menighetens forsamling. Av dette ser det ut til at gaven til å bedømme ånder som regel var knyttet til den profetiske gaven.

Det ligger også et vink til oss i at det stadig blir innskjerpet: ikke flere enn to eller høyst tre. Under vanlige forhold var Paulus ingen venn av at menighetens samlinger trakk for lenge ut. Noe annet var det ved den høytidelige avskjedssamlingen i Troas (se Apg 20,7). Vi minnes her om Luthers gamle råd til dem som skulle preke: «Lukk munnen opp, tal friskt ut, og lukk den så igjen.»

Likeså ligger det et vink til oss i dette å prøve vitnesbyrdet. Det må gjøres, og det kan også gjøres fra en ydmyk plass. En trenger ikke stenge seg ute fra velsignelsen av Ordet ved å sette seg i et kritisk høysete.

Men også med profetien skulle alt gå i rett orden. Ordet i v. 30 er merkelig: Den som holdt på å tale profetisk, skulle tie hvis en annen samtidig fikk en åpenbaring, og la ham komme til. Med andre ord skulle den første ikke knytte noen videre anvendelse eller videre utlegning ut fra sin kristne kunnskap til den profetien Ånden hadde lagt på tungen hans, så sant en annen hadde fått et ord fra Ånden å bære fram. Åndens umiddelbare tale skulle alltid ha forrang.

Apostelen kunne tenke seg en innvending mot at bare to eller tre profeter talte ved en sammenkomst i menigheten: Alle hadde jo rett til å komme fram. Denne mulige innvendingen svarer han på i v. 31. Der viser han til at de jo alle kunne tale profetisk, men det var ikke nødvendig at det skjedde akkurat på én gang, ved samme møte.

«Og profeters ånder er profeter lydige», sier han (v. 32). Profetånden driver ikke som en naturkraft en ikke kan stå imot. Tvert imot er den underlagt profetens vilje, som er helliget av Guds Ånd. Den åpenbaringen som var gitt, kunne holdes fast til en annen gang, så ingen profeti behøvde å gå til spille.

Hadde profetene ikke hatt slik makt over den åndsgaven de hadde fått, og ville de alle tale på én gang, ville det jo bli forvirring. Men det stemmer ikke med Guds vesen. Han vil ikke forvirring, men fred, en ordnet og harmonisk tilstand. Alt som er vilt, er ikke fra ham.

Fra slutten av v. 33 til v. 36 føyer apostelen til enda et ord om hvordan kvinnene skulle forholde seg ved møtene. Han forbyr dem å stå fram som talere der, og likeså å komme med spørsmål på det stedet. De kunne spørre sine egne menn hjemme. Dette hørte med til den rette sømmelighet etter Guds vilje, som i sitt ord (1 Mos 3,16) hadde anvist kvinnen en underordnet plass. Uttrykket «sine egne menn» (v. 35) viser at det her er tale om gifte kvinner.

For å forstå dette rett må vi først merke oss at det her gjelder menighetens offentlige sammenkomster, der alle hadde adgang (v. 23–24). Den dag i dag regnes det jo ikke for sømmelig og i samsvar med god orden at kvinner taler ved offentlig gudstjeneste. Likevel kan dette ordet om at kvinnene skulle «tie i menighetssamlingene», neppe være bindende ved friere møter. Men selve ledelsen av møter der både menn og kvinner er til stede, bør så vidt mulig være mannens sak.

Dette ordet viser at kap. 11,5 sannsynligvis må forstås om mer private sammenkomster. På det stedet var det jo bare tale om at kvinnene ikke måtte be eller tale profetisk med utildekket hode. Eller også har Paulus utsatt sin irettesettelse av at kvinnene stod for sterkt fram ved forsamlingene generelt, til han nå fant den rette anledningen til å slå fast at slikt var en uorden ved gudstjenesten, om ikke akkurat en synd.

Spørsmålet Paulus stiller i v. 36, rommer en nokså skarp tukt for denne uskikken, som menigheten i Korint hadde holdt sin hånd over. Denne menigheten var på ingen måte modermenigheten eller den eneste kristne menigheten, så den skulle angi tonen. Den skulle heller rette seg etter det som ble regnet for sømmelig orden i alle de helliges menigheter.

Så slutter apostelen (v. 37–40). Først vender han seg enda en gang til dem som stod fram med krav på å være «åndelige», det vil her si å ha usedvanlige åndsgaver. Han ber dem tenke på at det apostelen her har skrevet til dem, er Herrens bud. Apostelen var viss på at han her talte ut Herrens bestemte vilje.

Ville noen ikke erkjenne det, fikk han gjøre som han ville. Apostelen ville da se slike menneskers anerkjennelse som noe helt likegyldig for ham, og med det stempler han deres åndelighet som falsk og innbilt. Etter en annen lesemåte står

det: «da kjennes han ikke», nemlig av Herren – Herren forkaster en slik. Tanken blir jo i hovedsak den samme.

I v. 39–40 sammenfatter apostelen, med hele menigheten for øye, alt han har sagt om denne saken, både i teori og praksis. Etter profetiske gaver skulle de trakte, tungetalen skulle ikke hindres, og ellers skulle hensynet til sømmelighet og orden følges. Dermed er det rette forholdet mellom disse to åndsgavene slått fast, kort og godt. Det står i motsetning til det forvrengte synet som hadde sneket seg inn i Korint, og er til veiledning for alle ydmyke hjerter.

Herre, lær du meg å bli den lille,
da forstår jeg først at du er stor,
da jeg vandrer ved din hånd så stille,
selv om veien ofte vilt seg snor.

363. Mot falsk lære om de dødes oppstandelse peker Paulus først på Kristi oppstandelse, stadfestet ved Skriftene og de mange vitnene, blant dem også apostelen selv (15,1–11)

Vi kommer nå i dette avsnittet til det siste punktet apostelen har å behandle i brevet sitt, men det var også et svært viktig punkt. «Noen» av menighetens lemmer (v. 12) var nemlig kommet med innvendinger mot evangeliet om de dødes oppstandelse. Det var ikke sjelens udødelighet de benektet, men læren om legemets oppstandelse.

Denne fornektelsen ville i virkeligheten, i sine følger, velte hele den kristne troen og hele det kristne håpet, noe disse troende i Korint vel ikke så. Den er sannsynligvis kommet fra menighetsmedlemmer som hadde hatt filosofisk dannelse da de var hedninger. Det var denne gamle, dårlige verdensvisdommen (se 1,19–20) med det forstandshovmodet som lå i den, som her stakk slangehodet sitt fram under kristendommens kappe. I Apg 17,32 hører vi om spotten som reiste seg hos vismennene i Aten da Paulus forkynte de dødes oppstandelse.

Den naturlige, kjødelige forstand har alltid tatt sterkt anstøt av oppstandelsens hemmelighet. «Ingen skal innbille meg at det som en gang er kommet i jorden, skal stå opp igjen.» Det hørte en ofte i rasjonalismens tid, og det høres den dag i dag blant ikke så få navnkristne. Det gamle hedenske synet forstod menneskets tilstand etter døden som en skyggetilværelse, og særlig den greske filosofien aktet den legemlige naturen svært ringe.

Paulus behandler dette punktet i den mest avgjorte sammenheng, først med «Kristi oppstandelse», deretter med fullendelsen av Guds rike som en fullkommen seier også over døden. Å nekte legemets oppstandelse ville komme i strid med begge disse hovedpunktene i Kristi evangelium. Derfor begynner han (v. 1–11) med å slå fast Kristi oppstandelse som et faktum, bevitnet ved Skriftene og ved mange vitner.

Slik hadde han forkynt evangeliet for dem, og slik hadde de tatt imot det. I dette evangeliet hadde de jo også fortsatt å stå, i alle fall den største delen av menigheten (v. 1). Og ved dette evangeliet ville de også bli frelst, så sant de holdt fast ved det – om de da ikke hadde «trodd lettsindig», med en tro uten rot og fasthet (v. 2).[1]

Det hørte til det aller første Paulus hadde forkynt dem, til de grunnleggende sannhetene som Paulus selv hadde tatt imot som grunnvoll for sin tro – umiddelbart fra Kristus (Gal 1,12), og også gjennom menighetens samstemte vitnesbyrd. Det var Kristi død for våre synder, og at han ble begravet og stod opp igjen den tredje dagen (v. 3–5).

Når Paulus til ordet om Kristi død for våre synder og om hans oppstandelse føyer til at det var «etter Skriftene», stemmer det jo med Peters pinsepreken (Apg 2,31). Der blir ordet fra Sal 16,10 («Du skal ikke la din hellige se tilintetgjørelse») ført fram som den gamle pakts vitnesbyrd om Kristi oppstandelse.

Hans død for våre synder er særlig forutsagt i Jes 53. Der blir det også profetert om hans begravelse: «De ga ham hans grav blant ugudelige, men hos en rik var han i sin død» (Jes 53,9). At Paulus også tar med troens ord om Kristi begravelse, kommer av at den stadfester at hans død og hans oppstandelse var virkelige.

Fra v. 5–9 nevner han nå en rekke vitner om Kristi oppstandelse som ingen kan forkaste. Det er Kefas (Peter) og de tolv (et felles navn på apostelflokken, egentlig bare elleve). Ja, ett sted ble han sett av mer enn fem hundre brødre på én gang, og Paulus sier at de fleste av dem ennå var i live da. Denne åpenbaringen har trolig funnet sted i Galilea. Denne opplysningen viser oss hvor dyrebare disse vitnene om Kristi oppstandelse var for apostelkirken. En kjente dem og fulgte dem med hjertets kjærlighet.

I v. 7 nevnes også åpenbaringen for Jakob, sikkert ham som blir kalt Jakob, Herrens bror, han som senere var forstander for menigheten i Jerusalem. Denne åpenbaringen blir ikke omtalt i evangeliene, men hørte til den muntlige overleveringen. Herrens bror var en sannhetens mann, og denne åpenbaringen har trolig vært avgjørende for at han ble fridd ut av vantroen (Joh 7,5). Og ved himmelfarten ble Herren igjen sett av «alle apostlene».

Men også Paulus selv hørte med til disse vitnene, selv om han var den siste av alle. Han hadde jo sett den oppstandne Frelseren, slik han alt hadde vitnet for dem i 9,1. Han hadde sett ham ved Damaskus og i de andre åpenbaringene.

Minnet om den store nåden som slik var blitt ham til del, vekker hos ham en dyp følelse av ydmykhet. Med smerte kom han i hu hvordan han hadde forfulgt Guds menighet. Etter omvendelsen hans ble likevel dette bitre minnet på en måte til velsignelse, fordi det stadig holdt ham nede på de ydmyke stedene.

Han sammenligner seg her med «det ufullbårne foster». Sammenligningspunktet er det ringe, liksom uverdige. Et slikt barn som er født for tidlig, kan bare med stor møye nå fram til å leve et menneskeliv. Det kan bare skje med den aller mest omhyggelige pleie. En slik pleie var blitt ham til del i den usigelige «Guds nåde» (v. 10). Den hadde gjort at han var kommet med blant apostlene,

[1] NB: «om dere da ikke forgjeves er kommet til troen».

om enn sist i tiden og som den som i egne tanker var den ringeste av dem, ikke verd å kalles med det store navnet.

Ja, Guds nåde, den alene skulle ha æren. Men Paulus hadde gleden av å kunne bekjenne at Guds nåde mot ham ikke hadde vært forgjeves (v. 10). Den hadde tvert imot virket så kraftig i ham at han hadde fått arbeide mer enn alle de andre.

Om det skal forstås som mer enn hver enkelt av dem eller mer enn alle sammen, går ikke fram av grunnteksten. Men selv om det skal forstås i den siste betydningen, er det jo bare til så mye større ære for Guds nåde. De som har ment å finne selvros i dette ordet, viser at de ikke forstår seg på ånden i det. For det er nådestrømmens pulsslag som kjennes kraftig i denne livsbekjennelsen fra apostelen, med de få, men herlige ordene.

Kristus død for våre synder, men oppstått den tredje dagen – slik hadde Paulus og slik hadde de andre apostlene forkynt, slik hadde korinterne trodd, og i denne troen hadde de funnet livet. Paulus hadde ikke forkynt et evangelium han hadde funnet på selv. Han hadde forkynt det samme som de andre apostlene: «Kristus korsfestet for oss og oppstått til seier», og han hadde forkynt det som et urokkelig faktum han selv hadde opplevd.

Og på dette faktum hviler Guds folks tro den dag i dag. Først når hjertet ånder og lever i denne Guds nåde, at vi har fått en Frelser som ble gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse, først da kan vi med fryd bekjenne som Paulus: «Av Guds nåde er jeg det jeg er, og hans nåde mot meg har ikke vært forgjeves.» Men da kan vi også vitne slik, til ære og pris for Guds nåde.

Av nåde er jeg det jeg er,
en av vår Herres små,
og bror til det barn så kjær
som der i krybben lå.

364. Hva følgen ville bli om Kristus ikke var oppstått, og hvilket seiershåp om livet Kristi virkelige oppstandelse gir alle hans troende (15,12–28)

Apostelen begynner (v. 12–13) med å vise at den som nekter de dødes oppstandelse, nødvendigvis også må nekte Kristi oppstandelse. Og trekk for trekk (v. 14–19) viser han hvilke fryktelige følger det ville få for de kristne om Kristi oppstandelse ikke var virkelig. Da ville apostelens forkynnelse ha vært forgjeves, et falskt vitnesbyrd, og korinternes tro ville være tømt for alt innhold, en stor skuffelse (v. 14–17). Da var også ordet om frelsen fra syndeskylden en løgn, og da var de som allerede var sovnet inn i troen på Kristus, ikke blitt frelst (v. 17–18).

Paulus samler det som i én sum i v. 19: «Har vi bare i dette livet satt vårt håp til Kristus, da er vi de ynkverdigste av alle mennesker.» Av og til har vantro mennesker sagt at de troende var lykkelige mennesker fordi de levde i et så stort håp, selv om det var et fromt selvbedrag. Og av og til har også troende mennesker ment at en likevel hadde det best her i livet når en hadde den kristne troen, selv om den bare gjaldt dette jordelivet.

Men til det må det sies at det ynkverdigste av alt likevel er å leve på en løgn, å leve som bedratte mennesker. Og slik ville jo vår stilling være dersom Kristus ikke var oppstått. Til det kommer alle de trengslene som ofte rammer de troende. Mange har for troens skyld måttet ofre hus og hjem, liv og lemmer. Var alt dette for en løgns skyld, så ser det ut til at verdens barn, som på sin måte tok sitt gode i dette livet, likevel har valgt den beste delen.

Men fra dette trøstesløse bildet, som ville stå fram om Kristi oppstandelse og dermed vår oppstandelse var tomhet, vender apostelen blikket mot den salige virkeligheten (v. 20). Det er jubel i dette ordet: «Men nå er Kristus reist opp fra de døde og er blitt førstegrøden av dem som er sovnet inn.» Nei, vi er ikke bedratte folk. «Krist stod opp av døde i påskemorgenrøde! Derfor synger lydt og sjeleglad hans menighet i allen stad: Ære være Gud i det høye!» For i Kristi oppstandelse ligger vissheten om at alle hans troende skal stå opp fra legemets dødssøvn. Etter førstegrøden kommer den store høsten.

«De som er sovnet inn», er en betegnelse som Det nye testamente bare bruker om de helliges død. Det går også fram her av sammenhengen med Kristus som førstegrøden. Ja, i det som følger, tales det utelukkende om de troendes oppstandelse. «De som er sovnet inn», betegner altså her alle de troende som dør før Herren kommer igjen. Likevel er det ikke tale om noen sjelesøvn. Det er legemets oppstandelse det handler om, og det er med tanke på legemet at døden blir sett på som en søvn.

At Kristus kalles førstegrøden av dem som er sovnet inn, strider ikke mot at både Kristus og apostlene vakte døde opp til live. Vi hører jo også om døde som ble vakt opp i den gamle pakt (for eksempel 1 Kong 17,22 ved profeten Elia og 2 Kong 4,35 ved profeten Elisa). For ingen av disse ble vakt opp til et uforgjengelig liv; de døde igjen senere. Og Enok og Elia sovnet jo slett ikke inn. Altså er Kristus førstegrøden av dem som er sovnet inn.

At han er førstegrøden av den øvrige oppstandelsesgrøden, begrunnes (v. 21–22) med motsetningen til den første Adam. Fra ham gikk døden ut over hele slekten. Ved Kristus som den andre Adam er denne virkningen av døden opphevet; ved ham er de dødes oppstandelse brutt fram. En lignende tanke finner vi utviklet i Rom 5 (synd og død ved Adam, rettferdighet og liv ved Kristus).

Apostelen understreker at likesom døden kom ved menneskeslekten selv, slik er også seieren over døden, oppstandelsen, gått ut fra et medlem av slekten. Kristus fikk del i vårt kjøtt og blod nettopp for at han som menneskeslektens nye hode skulle «fri alle dem som av frykt for døden var i trelldom hele sin livstid» (Hebr 2,15).

Når det står (v. 22): «For likesom alle dør i Adam, slik skal også alle bli gjort levende i Kristus», ligger det i sakens natur at en oppstandelse til evig liv bare kan skje for dem som har livsfellesskap med Kristus. Som nevnt før tenkes det her hele tiden bare på alle troende. Det sies også tydelig nok med tillegget «i Kristus» (v. 22). At det ikke betyr at alle blir frelst, slik noen vil vri det til, går fram av mange andre ord vi har fra Paulus. Der taler han tydelig nok om fordømmelse for de vantro og gjenstridige (se 2 Tess 1,9).

Men ved siden av denne likheten i virkningen som gikk ut fra den første og den andre Adam, er det også en forskjell (v. 23). Fra Adam av har døden fullbyrdet seg nesten uten avbrudd gjennom slektens historie. Men levendegjørelsen skjer i bestemte avdelinger (det greske ordet betyr egentlig «hæravdeling»). Han ser oppstandelsesfolket rykke fram mot døden som i tre hærer. Først kommer Kristus. Så blir det et lengre mellomrom til Kristi gjenkomst, og da rykker den andre hæren fram ved at Kristi troende står opp. Til slutt kommer enden med den siste oppstandelsen.

Denne forskjellen mellom en tidligere og en senere oppstandelse er også uttalt med stor klarhet i Åp 20. Tidsrommet mellom dem fylles av det såkalte tusenårsriket. Også i Herrens taler om de siste ting i evangeliene skinner dette igjennom (se Matt 24,31 og Luk 14,14: de rettferdiges oppstandelse; se videre 1 Tess 4,16).

I Åp 20 blir særlig martyrene nevnt som dem som får del i denne første oppstandelsen. Her sies det mer allment: «de som hører Kristus til». Denne her-

ligheten ser altså ut til å vente alle som får nåde til å dø som troende mennesker. Millioner på millioner går jo gjennom den legemlige dødens skyggedal uten å ha hørt om Kristus her på jorden. Det gjelder særlig hedningene, men Herrens veier med dem der hinsides er skjult for oss. Likevel vil sikkert mange av dem stå opp til livet ved den siste oppstandelsen.

I v. 24–28 blir avslutningen på Sønnens rike skildret for oss. Da legger han ned sitt septer for sin himmelske Far, septeret som menighetens hode og menneskeslektens dommer. Til dette ble han opphøyet fordi han var lydig til døden, ja, døden på korset.

Men dette kan han ikke gjøre før alle fiendemaktene er overvunnet for alltid. «All makt og all myndighet og velde» betegner særlig de falne englemaktene, djevlene, men også de gjenstridige kreftene i den vantro menneskeslekten. Alle fiender skal han ha lagt under sine føtter (v. 25), slik det var forutsagt i Davids salme 110 (Sal 110,1). Der er det riktignok Gud som legger alle fiender under Sønnens føtter. Men Faderen og Sønnen er jo ett i denne kampen mot mørkets makter.

Men én av disse fiendene, om enn den siste, er døden (v. 26). Dødens makt over de troende må være fullstendig brutt for at seieren kan være fullkommen, og til det hører også legemets oppstandelse.

At døden blir tilintetgjort, betyr jo ikke at den viker fra de evig fortapte. Det betyr at den for alltid og med alle sine spor blir fjernet fra Herrens troende. Den får bare sitt hjem i ildsjøen, som den andre og evige død for dem som ender der (Åp 20,14).

I v. 27 drar Paulus fram enda et ord fra Det gamle testamente, nemlig fra Sal 8,7. Der tales det om den herligheten Gud har gitt mennesket ved å sette det som hersker over skapningen, som den som alle ting i naturen skulle være lagt under føttene på. Dette ordet finner jo sin aller høyeste oppfyllelse i Menneskesønnen, den andre Adam. Under hans føtter har Gud i sannhet lagt alle ting, altså også døden. Men selvfølgelig er han som har lagt alle ting under ham, den evige Gud og Far, selv unntatt.

Når målet er nådd, når Kristus har sett alle sine fiender som skammel for sine føtter, og når forløsningsverket er fullført, da opphører Sønnens mellommannsgjerning. Da legger han seg selv med alle de frelste ned for føttene til den evige Far, som gav ham som Gudmennesket all makt i himmel og på jord. Og da blir de frelstes liv et umiddelbart liv i Gud, der Gud skal være «alt i alle». Det vil si at han er den eneste livsmakten som hersker i alle dem som Sønnen har ført til ham som lønn for sin lidelse. «Alle» kan også her bare forstås om de frelste.

At Sønnen selv på denne måten underlegger seg Gud, betyr jo ikke at han i vesen er ringere enn Faderen. Nei, han er «avglansen av hans herlighet og avbildet av hans vesen» (Hebr 1,3). Det betyr heller ikke at Sønnen ikke allerede nå i lydighet gjør sin himmelske Fars vilje. Tvert imot, han kunne jo si: «Min mat er å gjøre hans vilje som har sendt meg» (Joh 4,34). Men det betegner den fullendte seieren, når han kan si til sin himmelske Far: «Nå er målet for mitt kongedømme nådd.»

Det er den evige salighet når Gud er blitt alt i alle sine barn. Da er kampen mellom Ånden og kjødet forbi, den som her nede alltid foregår i Guds barn. Da trenger en aldri mer å skjelve for at noen syndig lyst kan røre seg. Alt som da rører seg i Guds barns hjerter, er av Gud.

Dette betyr jo ikke at forholdet til Sønnen og Ånden er blitt svekket, men stillingen er en annen. Her var Guds Sønn vår stadige mellommann overfor Gud, han som hvert øyeblikk måtte støtte og bære sine venner for at de skulle komme gjennom kampen. Men der hinsides, i den evige Fars rike, der kampen og faren er forbi og det ikke trengs noen mellommann mer, er han for evig gjenstand for deres takk og tilbedelse.

En har skilt mellom tre riker. Først Åndens rike, den tiden vi nå lever i, med Guds rikes barn i ringe ytre kår, sållingens tider. Deretter Sønnens rike, som begynner med Kristi gjenkomst, tusenårsriket, der Guds barns kongestilling allerede stråler sterkt fram. Og til slutt dette riket som omtales her, Faderens evige rike. Der er målet fullt ut nådd, og Sønnen har ført den frelste slekten ut fra syndefallet og tilbake til det evige fellesskapet med Gud.

Da skal jeg forglemme den sorgfulle jord,
hvor mye jeg klaget og stred;
den salighet ikke kan tolkes med ord,
når alle Guds hellige ved Faderens bord
skal sitte sammen i fred.

363. Oppstandelseshåpet kan ikke skilles fra kristenlivet uten at livet blir undergravd (15,29–34)

I dette avsnittet viser Paulus (v. 29) hvordan det var vanskelig å rive oppstandelseshåpet ut av hjertet. Det kom også til syne hos dem som lot seg «døpe for de døde». Hva som menes med det, er ikke helt klart.

Noen forstår det om dåp på dødsleiet: En lot seg døpe i siste øyeblikk for å ha gagn av det etter døden. Slik var det jo flere som ventet med dåpen til døden nærmet seg. Keiser Konstantin, som gav de kristne loven om trosfrihet, lot seg således først døpe på dødsleiet. I hvert fall pekte dette på oppstandelseshåpet, for for en skyggetilværelses skyld ville en neppe ha tatt et slikt skritt.

Andre forstår det om et misbruk av dåpen som i gammel tid fantes hos forskjellige kjetterpartier (kerintianerne og markionittene), og som i dag finnes hos de ugudelige mormonene: En lot seg døpe til beste for tidligere avdøde som var gått bort uten dåp. Det var jo en grov misforståelse av dåpens vesen. Og det virker ganske visst underlig om apostelen skulle hente noe bevis for oppstandelseshåpet fra et slikt misbruk av dåpen. Likevel lå det jo i denne skikken, hvor gal den enn var, et vitnesbyrd om sammenhengen mellom oppstandelsestro og evighetshåp. I så fall går apostelen ikke inn på å refse skikken her.

I v. 30–32 viser apostelen hvor urimelig det ville være for apostlene å leve livet sitt i stadig livsfare, slik tilfellet jo var for disse banebryterne for evangeliet, dersom det ikke var noen oppstandelse for de døde. Paulus bevitner: «Jeg dør hver dag», det vil si: Jeg er daglig i livsfare.

Når han i denne forsikringen føyer til: «ved vår ros, den jeg har i Kristus Jesus» (noen håndskrifter leser: «ved deres ros»),[1] er meningen sikkert at han viser til sin apostelgjerning (se 9,15). Også korinterne var et vitnesbyrd om denne gjerningen. I 1 Tess 2,19–20 kaller han de troende «vår hederskrans» og «vår ære og vår glede». Menighetene som hadde vokst fram, var apostelens ros. Men det var ingen selvros, for han føyer jo til: «i Kristus Jesus» (se også v. 10: «av Guds nåde»). Men denne apostelgjerningen var jo forbundet med stadig livsfare.

[1] NB: «så sant som jeg kan rose meg av dere, brødre, i Kristus Jesus».

Den hendelsen han sikter til i v. 32, under bildet som er hentet fra de romerske skuespillene der dødsdømte måtte kjempe mot villdyr, forstår mange om det store opptøyet i Efesos ved Artemis-templet (se Apg 19). Men etter det vi hører, var Paulus selv ikke i umiddelbar livsfare den dagen, for vennene hans holdt ham tilbake. Dessuten skrev han sikkert Korinterbrevet før dette opptøyet. Etter Apg 20,1 ser det jo ut til at han reiste fra Efesos like etterpå.

Som romersk borger kunne Paulus ikke dømmes til virkelig å kjempe mot villdyr, slik flere har forstått det. Derfor føyer han også til: «for å tale på menneskelig vis».[2] Med det sikter han vel til hele den harde kampen han hadde i Efesos, særlig mot de forbitrede jødene (se Apg 20,19: «under tårer og prøvelser som kom over meg ved jødenes onde planer»).

Dersom det nå ikke var noen oppstandelse fra de døde, var all denne kampen jo unyttig. Da kunne en like gjerne leve på hedensk vis: «La oss ete og drikke, for i morgen dør vi!» Dette ordet viser til Jes 22,13, der profeten nettopp skildrer verdens lettsindige lystighet i vantro, med evigheten foran seg.

Alt i alt ser vi at det for Paulus ikke finnes noe evighetshåp uten at legemets oppstandelse hører med. En bare sjelelig udødelighet er ingenting for ham, og det med rette. For da har døden i virkeligheten beholdt sin seier.

I v. 33–34 setter Paulus et alvorsord opp mot det lettsindige livssynet som ville følge med å nekte de dødes oppstandelse. «Far ikke vill!» sier han, og føyer til: «Slett selskap forderver gode seder.»

Dette ordet stammer opprinnelig fra den greske dikteren Menander, men var blitt et munnhell i dagligtalen. Det rommer en dyp sannhet som livserfaringen har brakt fram, og stemmer jo helt overens med slike ord fra Den hellige skrift som: «en liten surdeig syrer hele deigen» (1 Kor 5,6). I denne sammenhengen peker det på den dårlige innflytelsen fra tankegangen i den gamle hedenske filosofien. Den hadde vist seg som en ond surdeig hos disse som nektet oppstandelsen.

I v. 34 vender Paulus seg kraftig til samvittigheten deres: De må våkne opp og bli åndelig edruelige. For slik disse tvilerne hadde stilt seg, gjorde de seg selv til «skam», like med dem som «ikke har kjennskap til Gud», like med hedningene. De fornektet jo Guds kraft til å reise opp legemet.

[2] NB: «Var det på menneskelig vis jeg kjempet mot villdyr i Efesus».

366. Med hva slags legeme står de døde opp? Det åndelige legemet i bildet av den himmelske (15,35–49)

I dette avsnittet møter apostelen ytterligere to innvendinger som den kjødelige tenkningen kunne reise mot oppstandelseshåpet. Den ene er hvordan en slik oppstandelse av legemet overhodet kunne tenkes mulig. Den andre er hva slags legeme de oppstandne da skulle tre fram med.

Det første spørsmålet besvarer apostelen i v. 36 ved å vise til noe så nærliggende som den daglige erfaringen at hvert eneste lille frø nettopp må dø for å vinne nytt liv. Vi ser jo stadig i naturen at såkornets oppløsning nettopp er en overgang til en ny livsform. Er det ikke da dårskap å se på legemet, som i døden er overgitt til oppløsning, som utelukket fra å bli gjort levende?

Den allmektige Guds kraft, som makter å utrette det ene, makter sannelig også å utrette det andre.

Når det gjelder hvordan oppstandelseslegemet er, fortsetter Paulus nå i det samme bildet med såkornet (v. 37–38). Det en sår, er jo ikke det legemet som skal bli, det vil si den nye planten, men bare kornet med spiren i seg. Så former Gud det nye legemet av det.

Trass i forskjellen mellom det nye legemet og kornet som ble sådd, er det likevel en inderlig sammenheng: Hvert frøslag får sitt eget bestemte «legeme». Slik har Gud bestemt det (v. 37–38). Det er altså det samme legemet trass i forskjellen i form. Av et hvetekorn blir det jo alltid en hveteplante, av et byggkorn en byggplante. Her får vi også vist hvordan menneskets oppstandelseslegeme skal tenkes: Det er det samme legemet som står opp, ikke et fremmed, men i en ny skikkelse.

At Gud former en ny skikkelse for vår legemlighet, er da ikke underlig. Han har jo allerede her i naturen formet et mangfold av legemsformer (v. 39–41). Menneskenes legemsform er forskjellig fra dyrenes, og dyrene er forskjellige seg imellom (v. 39). Og det finnes himmelske legemer og jordiske legemer. Med himmellegemene tenker apostelen her (se v. 41) på sol, måne og stjerner. Heller ikke stjernene er like; den ene stjernen overgår den andre i glans.

Da skulle det heller ikke være vanskelig for tanken, når den står i troens lys, å tenke seg en annen slags menneskelig legemlighet, slik den vil bli i oppstandel-

seslegemet. Og med mektige ord skildrer apostelen hvordan dette legemet da skal være (v. 42–44).

Legemet som blir lagt ned i jorden som et såkorn, var merket av forgjengelighet. Det skal stå opp i uforgjengelighet, fritt for dødens orm. Legemet som her var besmittet av synden og derfor levde i den vanæren som syndens følger fører med seg, skal stå opp i herlighet som en ubesmittet helligdom. Da har legemet fullt ut nådd sin bestemmelse, den det ble innviet til i dåpen: å være «et tempel for Den Hellige Ånd» (6,19). Legemet som blir sådd i svakhet, som tumleplass for så mange sykdomsangrep, skal stå opp i kraft, i frisk livsfylde (jf. den ungdommelige skikkelsen englene alltid viser seg i).

Legemet som her bare var et «naturlig» eller rettere et sjelelig legeme, skal stå opp som et åndelig legeme. Det skal være uten de mange begrensningene som det lavere sjelelivet her nede fører med seg. Da vil også den legemlige tilværelsen være løftet over tidens og sansenes skranker og være et redskap som fullt ut svarer til den herliggjorte menneskeånden.

Fra slutten av v. 44 til v. 49 hevder Paulus at like sikkert som det naturlige, sjelelige legemet er virkelig, like sikkert er også det åndelige legemet virkelig. Han viser til ordet i 1 Mos 2,7: «Og mennesket ble til en levende sjel», da Gud formet det. Av det følger ganske visst at alle den første Adams etterkommere fra ham av bare kunne arve sjelelige legemer. Men han føyer til: «Den siste Adam ble til en ånd som gir liv.» Ved sin oppstandelse ble han ikke bare selv «levendegjort i Ånden» (1 Pet 3,18), men har også makt til å gjøre oss levende.

Når det sies om Kristus at han ble til en ånd som gir liv, er det dermed sagt at Kristi oppstandelseslegeme var et åndelig legeme. I sitt jordeliv hadde han et sjelelig legeme som vi (men uten synd, Rom 8,3). Han spiste og drakk, sov og led og kunne dø.

Men ved sin oppstandelse hadde han et åndelig legeme. Han var ikke bare en ånd (se Luk 24,39, der Herren sier til apostlene: «Se mine hender og mine føtter, at det er meg selv! Rør ved meg og se! For en ånd har ikke kjøtt og ben, slik dere ser at jeg har»). At han spiste for øynene deres (Luk 24,43), og hvordan Jesu legeme i de 40 dagene ellers skal forstås, viser vi til det som er sagt om dette ved Matt 28,16–20.

Men dette åndelige legemet, som alle Kristi troende skal få ved hans livgivende kraft, er ennå bare noe vi håper på. Det naturlige legemet er det første, og det hører tiden til. Det åndelige legemet er det andre, og det hører evigheten til (v. 46). Likesom den jordiske Adam kom først, slik er også vår første legemlige tilværelse den jordiske. Dermed sies det ikke at den første Adam ikke ble skapt fullkommen, bare at legemligheten hans var av et lavere slag. «Bildet av den jordiske» har preget oss her nede. Men slik skal bildet av den himmelske Adam prege vår legemlighet der hinsides (v. 47–49).

Så skal da Jesu troende bli lik ham, det himmelske mennesket, den nye Adam. Ikke bare slik at vår sjel skal bli ren som hans sjel, men også slik at vårt legeme skal bli en avglans av hans forklarede legeme. For et salig, høyt og hellig håp!

Når jordlivets trengsler jeg bytte må
og alltid i himlen skal bo,
da ser jeg det blomstre som visnet lå,
og døden av livet beseiret skal stå;
mitt bevende hjerte får ro.

367. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? (15,50–58)

Apostelen kaster lys over enda et spørsmål. I det foregående hadde han nemlig talt om at det naturlige legemets død er overgangen til dets åndelige skikkelse. Men hvordan ville det da stille seg for dem som skulle oppleve Herrens gjenkomst? Ville de da kunne gå inn i herlighetsriket akkurat som de gikk og stod?

Dette spørsmålet lå så nær for den apostoliske menigheten fordi den levde i stadig forventning om Herrens gjenkomst. Og i det gjorde den ikke feil. Den handlet helt og fullt riktig etter Herrens eget bud om at disiplene hans alltid skulle vente ham (se Luk 12,35–40). Derfor skriver Paulus også: «Vi skal bli forvandlet.» Han var selv med i denne forventningen.

I v. 50 sier Paulus at kjøtt og blod ikke kan arve Guds rike slik, midt i sin forgjengelighet. Og han forkynner dem (v. 51–53) at de som ikke var sovnet inn når den siste basunen lød, skulle bli forvandlet brått, i et øyeblikk, til den samme uforgjengeligheten som de som er sovnet inn, skal stå opp i. Paulus kaller dette «et mysterium» og betegner det dermed som noe en bare kan vite ved guddommelig åpenbaring.

«Den siste basunen» betegner det siste varselet om at Herren kommer. I den gamle pakt hører vi hvordan det herlige jubelåret ble forkynt med basunlyd (se 3 Mos 25,8–53). Jubelåret gav frihet til alle israelittiske treller. Den fattige fikk eiendommen sin tilbake, og mange trykkende bånd ble løst. Dette jubelåret er et forbilde på det gylne året som bryter fram ved Kristi gjenkomst.

En kunne spørre om det skal tas bokstavelig at det skal lyde basunklang ved Herrens gjenkomst. Også i 1 Tess 4,16 står det at Herren skal komme ned fra himmelen «med Guds basun». Og i Matt 24,31 sier Herren selv at han vil sende ut sine engler med sterkt lydende basun. I hvert fall vil gledesklangen bli båret fram av de himmelske maktene. Og da skjer den underfulle forvandlingen med dem som har levd gjennom Antikrists tid. Forvandlet, med åndelige legemer, skal de møte Herren i skyen (1 Tess 4,17).

I v. 54–56 viser Paulus hvordan profetordet i Jes 25,8 («Han skal oppsluke døden for evig») da skal bli seierrikt oppfylt. For at det forgjengelige skal bli ikledd uforgjengelighet, betyr ikke bare at forgjengeligheten skal skjules og dekkes over. Det betyr at den blir «oppslukt» og forsvinner helt. Med dette for

øye må det nok jubles allerede nå, i tilslutning til et annet profetord (Hos 13,14): «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?»

Apostelen ser døden som et uhyre som har mistet sin drepende brodd. Dødens kraft til å drepe lå jo i at den var syndens lønn. Og synden viste igjen sin kraft i opprørsk kamp mot Guds lov. Den raste desto mer i overtredelse av loven jo klarere loven ble stilt fram for den. Men Kristus tok lovens dom på seg og brøt slik syndens kraft ved å møte den med syndenes forlatelse.

Derfor må jubelropet over at døden er fullstendig overvunnet, bli en takkesang til den Gud som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus. Og med så lyse og fullvisse seiershåp for øye skal Herrens venner kunne stå faste og urokkelige. De skal ikke på noen måte la seg rokke av løgnens tvil om oppstandelseshåpet eller av noe angrep fra mørket, men bli i det gamle evangeliet.

Og rotfestet i det skal de alltid bære ny frukt i Herrens gjerning. De kan være visse på at ingenting av det som blir gjort i Herren, er forgjeves. Det vil føre til en herlig seier over alt som heter synd og død, en seier som skal omfatte hele vår personlighet, ikke bare sjelen, men også legemet. Herren seirer ikke halvt, nei, han seirer helt, og hans folk har seieren i ham (v. 58).

Jeg har vunnet, Jesus vant,
døden vek for livets seier,
Jesus mørkets fyrste bandt,
jeg den kjøpte frihet eier;
åpen har jeg himlen funnet,
Jesus vant, og jeg har vunnet!

368. Om innsamlingen til de hellige i Jerusalem og apostelens komme til Korint. Noen ord om Timoteus og Apollos. Et formaningsord (16,1–14)

Apostelen er nå ferdig med det viktigste han hadde å si menigheten i Korint om de mange skadene den hadde, både i liv og lære. Nå slutter han med å legge dem på hjertet å være med på innsamlingen til den fattige menigheten i Jerusalem. Om den hadde menigheten i Korint vel også spurt i brevet sitt til Paulus.

Korinterne visste hvilke «hellige» Paulus mente (v. 1). Overalt hadde Paulus arbeidet for å samle inn denne gaven. Han hadde jo lovt det ved apostelmøtet i Jerusalem (se Gal 2,10). Og det var en hjertetrang for ham å vise modermenigheten at den hedningkristne menigheten han hadde fått nåde til å bygge opp, stod i inderlig Åndens enhet med den.

At modermenigheten var så fattig, hang kanskje sammen med eiendomsfellesskapet i den første tiden. Det hadde vist seg at hjertene i lengden ikke var modne til å bære det til velsignelse i den formen det hadde fått.

Dette punktet tar Paulus for seg i v. 1–4. Det er verdt å legge merke til hvordan Paulus rådet dem til å samle inn. De skulle gå fram på samme måte som han hadde pålagt menighetene i Galatia: «På den første dagen i uken» skulle hver enkelt hjemme hos seg selv legge noe til side, etter den velsignelsen de selv hadde fått. Det antyder det samme som 2 Kor 8–9: Gaven burde stå i forhold til det Gud har gitt oss, en viss andel.

Hensikten var samtidig at hjelpen ikke først skulle samles inn når Paulus kom. Det gir oss også et godt vink om at det gjelder å forberede gaven sin i tide og ikke la det komme an på øyeblikket.

Paulus hadde i det foregående (se 15,58) talt om å være «alltid rike i Herrens gjerning». Men til det hører sannelig også å få hjertet løst og gjort vidt, så en virkelig kan gi.

Et Guds barns vekst i Herren henger i høy grad sammen med at en blir rett innstilt i Herren når det gjelder sin jordiske eiendom. Å gjøre godt og dele med andre hjelper et Guds barn til å sette Guds rike på førsteplassen i det daglige

livet. Og grunnen til at mang et Guds barn står i stampe åndelig, er ofte at en er blitt gjerrig og knipen med gavene sine i det jordiske. Hvor ofte har ikke Herren lagt disiplene sine på hjertet å gi, og apostlene hans gjør det samme.

Men skal det gis rett og med glede til Herrens ære, er det godt, slik Paulus antyder her, å ha en liten kasse der en regelmessig legger noe til side som helliget Herren i særlig forstand. Da har en det klart, som Paulus sier, når kallet til å gi kommer, og blir slik en glad forvalter også over disse Guds gavene.

Paulus anbefaler vennene i Korint den første dagen i uken, søndagen. Det er et vitnesbyrd om at denne dagen allerede den gangen hadde en særlig plass blant ukedagene som Herrens oppstandelsesdag. Den ble jo snart ikke bare menighetens helligdag, men også dens hviledag. Også dette skjedde under Den Hellige Ånds ledelse.

Når det gjaldt å bringe fram gavene, overlot apostelen til korinterne å gi noen menn oppdraget. Han ville da gi dem brev med til menigheten i Jerusalem. Men han bemerker at han kanskje også selv ville reise med, «er det verdt». I disse ordene ligger også en særlig oppfordring til å samle en verdig gave, som med rette kunne begrunne at apostelen selv fulgte med blant dem som bar den fram. Det ble jo også slik, som vi hører i Apg 20,4 og Rom 15,25–31.

I v. 5–9 forteller apostelen om reiseplanen for besøket hos dem. Han sier uttrykkelig at han reiste gjennom Makedonia. For som vi hører i 2 Kor 1,15–16, hadde han opprinnelig tenkt å besøke Korint først, derfra reise til Makedonia og så komme til Korint enda en gang.

Grunnen til at reiseplanen ble endret, sier Paulus ikke her, for ikke å såre dem unødig. Men i 2 Kor 1,23 hører vi om den; da var han nødt til å si det rett ut. Han ventet med besøket nettopp for å gi dette første brevet anledning til å virke grundig på hjertene, så han kunne skåne dem desto mer når han kom (se 4,21).

Slik forholdene i Korint nå stod, hadde apostelen til hensikt å bli lenger hos dem. «Jeg håper», sier han, «om Herren gir meg lov.» Slik legger han ydmykt sin plan inn under Herrens vilje. I Efesos skulle han derimot bli en tid til, til pinse. Som grunn sier han at «en dør er blitt åpnet for meg, stor og virksom». Og som enda en grunn til at han foreløpig blir i Efesos, føyer han til: «og det er mange motstandere». Også dette siste kunne tilrå ham å bli for menighetens skyld.

Ellers er det jo ofte en indre sammenheng mellom disse to tingene, en åpen dør og mange motstandere. Der det nesten ikke finnes motstandere, står det som regel heller ikke godt til med Guds rikes sak. Og omvendt: Der Herrens arbeid er i gang og basunen gir en tydelig lyd, der skal motstanden nok komme. Satan finner seg ikke rolig i at sjeler blir frelst.

I v. 10–11 legger Paulus dem på hjertet å stille seg vel overfor Timoteus, så han kunne være hos dem «uten frykt». Det sier Paulus antakelig med tanke på at Timoteus var ung (se 1 Tim 4,12). Men hvor ung han enn var, var han likevel en svært kjær medarbeider for Paulus. Nettopp fordi korinterne led av hovmodssyke, kunne de lett komme til å gjøre Timoteus motløs ved ikke å vise ham den aktelsen han trengte.

«Følg ham på veien i fred», sier Paulus, så han kunne ta med seg et inntrykk av fred fra Korint.

Når Timoteus ville komme til Korint, visste ikke apostelen. Men Paulus lengtet etter at han, sammen med brødrene som hadde reist med ham (en av dem het Erastus, se Apg 19,22), skulle komme tilbake til ham, så han kunne høre av Timoteus hvordan det stod til.

I v. 12 sier Paulus om Apollos at han inntrengende hadde bedt ham reise sammen med brødrene, det vil si de korintiske vennene som nå reiste tilbake fra Efesos til Korint med dette brevet. Korinterne har sikkert i brevet sitt uttrykt ønske om at Apollos skulle komme over til dem. Men han hadde ikke funnet at tiden var beleilig for ham nå. Antakelig var det partivesenet i Korint som holdt ham tilbake. Det var jo nettopp hans særpregede, mer høytflyvende forkynnelse som hadde gitt den første anledningen til dette uvesenet. Men vi forstår at Apollos svært nødig ville innta plassen som partihøvding i menigheten.

Det henger sikkert også sammen med dette at Paulus nettopp etter ordet om Apollos kommer med en kjærlig sluttformaning: om å stå våkent og fast i troen, om mandig kraft i kampen, og alt dette båret av en hellig kjærlighet (v. 13–14). Det var det beste legemidlet mot all åndelig usunnhet.

369. Et kjærlig ord om tre av vennene i Korint. Avslutningshilsen (16,15–24)

I v. 15–18 sier apostelen et kjærlig ord om de tre vennene Stefanas, Fortunatus og Akaikus, som trolig hadde brakt ham brevet fra Korint. Særlig legger han korinterne på hjertet å verdsette Stefanas og familien hans. De var «førstegrøden i Akaia» og hørte til de første som var blitt vunnet for Kristus. Dette hjemmet synes i særlig grad å ha gitt seg hen i arbeidet for Guds rike: De hadde «stilt seg til tjeneste for de hellige».

Det er nåde for et hjem jo mer det kan tjene Guds sak, og jo mer alle i huset er enige om å gi seg hen i en slik offervilje. Det er jo ikke alle troende hjem som ofrer seg på den måten. Men Paulus legger korinterne på hjertet å verdsette slike venner, slik de skal verdsette enhver «som hjelper til og strever». Hvor godt det er når et Guds barn ikke skyver byrdene fra seg, men forstår nåden og velsignelsen i å få ta dem opp!

Ved å være hos Paulus hadde disse tre vennene utfylt savnet av korinterne og styrket hans ånd – «og deres», føyer Paulus til (v. 18). Med kjærlighetens tillit går han ut fra at korinterne var glade for å vite at disse vennene var hos ham, og for å få fellesskap med ham på ny gjennom dem. I dette lille tillegget ligger det en fin, kjærlig oppfordring til dem om å stå i et godt forhold til sin trofaste venn Paulus.

I v. 19–21 hører vi om hilsener fra forskjellige. «Menighetene i Asia» betegner her menighetene i Lilleasia, i kystlandene i vest. «Alle brødrene» (v. 20) betegner særlig vennene i Efesos. Akvilas og Priska var jo gamle kjente for korinterne (se Apg 18). De hadde vært med da menigheten i Korint ble grunnlagt, og derfor står det også at de hilser «hjertelig».

Paulus skrev selv en hilsen med egen hånd (v. 21). Ellers hadde han jo, som han pleide, diktert dette brevet (se Rom 16,22).

Formaningen «Hils hverandre med et hellig kyss!» (v. 20) var på sin rette plass når dette brevet var lest opp. Den var som et segl på at broderkjærligheten, som var blitt så kald blant dem, virkelig kunne bli varm igjen. Avslutningen (v. 22–24) er sikkert også skrevet med Paulus' egen hånd. Gjennom disse få linjene går det

ikke bare en varm kjærlighet, men også et brennende alvor. Paulus føyer nemlig til det mektige ordet: «Om noen ikke elsker Herren, han være forbannet!»

Paulus sikter åpenbart til noen bestemte med dette ordet, og det arameiske tillegget «Maran ata», som betyr «Vår Herre kommer», viser oss sporet. Det må være de jødisk sinnede vranglærerne han advarer med dette ordet. De gikk ikke inn for å bygge opp Guds tempel, men for å ødelegge det (1 Kor 3,17). Dette nedbrytende arbeidet deres vitnet klart nok om at drivkraften hos dem ikke var kjærlighet til Herren, men ondskap og egennytte.

«Han være forbannet» vil si: Han være utestengt fra Guds folk. Til det knytter seg så henvisningen til Herrens komme, til dom over alt som ikke ville være hans.

At det er disse bestemte motstanderne han sikter til med disse ordene, og ikke menigheten som helhet, går fram av fredshilsenen og av forsikringen om hans kjærlighet til hele menigheten. Med den slutter han dette alvorlige brevet, og det er som om han heller balsam i de sårene den alvorlige refselsen hans kunne ventes å ha slått. «Min kjærlighet er med dere alle i Kristus Jesus» – det er det apostoliske farshjertets kjærlige tale til barna. Men med det er ingenting tatt fra det djerve ordet i v. 22.

I disse sluttordene ser vi så å si enda en gang dypt inn i hjertet til Paulus, denne glødende apostelskikkelsen fylt av hellig nidkjærhet. Ordet «Om noen ikke elsker Herren» minner om Herrens spørsmål til Simon Peter, gjentatt tre ganger: «Elsker du meg?» (Joh 21,15–17). Dette ordet står sammen med Ef 6,24, der det lyses nåde over alle «dem som elsker Herren Jesus Kristus i uforgjengelighet», som skrevet over porten til Guds himmel.

Det er de to veiene, velsignelsen og forbannelsen, livet og døden, som blir stilt fram for oss i disse to ordene. Men det skjer for at vi skal velge livet, slik Moses sa til Israels folk i sin svanesang (5 Mos 30,19).

Men veien til å elske Jesus er å senke seg dypere ned i hans kjærlighet til oss.

O, la meg ei til hvile gå
før jeg herom kan visshet få,
før du kan få det svar av meg:
Du vet, jeg elsker deg.

Om Carl Asschenfeldt-Hansen

1856–1934

Carl Asschenfeldt-Hansen (1856–1934) ble født 28. juni 1856 i Bov ved Flensborg i Sønderjylland. Han var sønn av en prest og vokste opp i Højslev ved Skive. Han tok teologisk embetseksamen i København i 1879. Som ung huslærer på Refsnæs fikk han et åndelig gjennombrudd gjennom vennene i Indre Mission.

Han var prest på Lolland og i Sæby, og fra 1892 til 1896 reiste han som predikant for Indre Mission i Danmark. Senere var han sogneprest i Slemminge-Fjelde, i Nørre Nissum, der han også ledet seminaret, og til slutt i Gjern-Skannerup. Han hørte til kretsen rundt Vilhelm Beck og var en utpreget vekkelsespredikant, luthersk og bibeltro. Han satt i styret for Det Danske Missionsselskab, ledet Sømandsmissionen og redigerte flere misjonsblader.

Hovedverket hans er «Fra Guldgruben. En Bibelforklaring», en gjennomgang av hele Bibelen for vanlige bibellesere, skrevet alene i årene 1894–1905. Han ville, som han sa, «veksle de større sedlene i mindre mynt», det vil si gi menigheten det beste av bibelforklaringen i en enkel og varm form. Hver betraktning har et lesestykke og en utlegning som ofte ender i et salmevers. Verket ble trykt i mange opplag og var mye brukt også i Norge. Han døde i Langå 27. mars 1934.